

Leto XXXIV
Št. 43

 Murska Sobota
4. november 1982

CENA 10 DIN

VESTNIK

PO SVEŽNJU UKREPOV BOLEČA STREZNITEV

V uredništvu Vestnika smo se to pot odločili, da za okroglo mizo razčistimo, kaj se v pomurskem prostoru dogaja po ukrepih zvezne in republiške vlade. Naslovil smo jo Po svežnju ukrepov boleča streznitev, vanjo pa želimo več problemov sklopiti. Prekupčevalcem z devizami bo poslej trda predla. Moja z Madžarsko je odprta, toda... Smo bili pri razdeljevanju benediktinskih bonov res prerododami? V soboškem Cernem alcar vožnje prilagajajo premakljivi delovni čas, čeprav... V sindikatih Pomurja se zavzemajo, da je treba vsakršnim špekulantom, ignorantom in simulantom odločno stopiti na prste.

Poleg tega boste na 6. strani našli obilo pojasnil in napotkov, kako je z novim deviznim „režimom“, prehodi čez državno mejo, premakljivi delovni časom in kakšne posledice ukrepov čutilo gostinsko-turistični delavci. (Foto: Albert Abraham)

 Izgradnja bolnišničnega centra
v Rakičanu

Preseženi terminski plani

Doslej so bili končani vsi stranski objekti iz investicijskega programa pri izgradnji bolnišničnega kompleksa v Rakičanu: kuhinja, plinska postaja in prostor za sežig smeti. Na najzahtevnejšem

objektu — kirurškem bloku sedaj gradijo četrto nadstropje. Dela potekajo zelo uspešno, saj so terminski plani preseženi, gradnja pa je cenejša, kot je bilo predračunsko in pogodbeno predvideno, kar je tudi rezultat zelo uspešnega dela investicijske službe PZC, so ugotovili na petkovi seji osrednjega referendumskega odbora za investicije v zdravstvu. Tako predvidevajo, da bi blok, če bi bilo vreme ugodno, pred zimo spravili pod streho.

Največ razprave pa so člani osrednjega referendumskega odbora namenili nadaljnji gradnji kirurškega bloka, saj predvidevajo, da bi lahko prišlo do finančnih težav spontani prihodnje leto. Bili so mnemja, da je potrebno storiti vse, da bi gradnja potekala v skladu z dogovorjenimi roki. Zato bo potrebno angažirati vsa kvalitetna sredstva v pomurskih občinah, ki zaradi omejitve investicij v negospodarstvu niso v obtoku, kakor tudi kreditna sredstva izvajalca del Slovenija cesta — Tehnika Ljubljana, možna sredstva večjih organizacij združenega dela, skratka poiskati vse možne vire, da bi bila izgradnja kirurškega bloka čim bolj racionalna. Več o izvajanju referendumskega programa za investicije v zdravstvu bomo poročali v naslednji številki.

Feri Maučec

 Z MEDREGIJSKEGA POSVETA V
MARIBORU

Količina zdaj, kakovost sčasoma

Na pobudo Centralnega komiteja ZKS so se prejšnji četrtek v Mariboru sešli najodgovornejši komunisti pomurske in podravske regije ter mesta Maribor. Namen posveta je bil strniti odmeve po tretji seji CK ZKS in CK ZKJ ter najnovejšem paketu ukrepov zvezne in republiške vlade.

Za iztočnico svoji razpravi je sekretar medobčinskega sveta ZKS za Pomurje in član predsedstva CK ZKS Geza Bačič postavil tezo, da smo s količino političnega dela v Pomurju lahko zadovoljni, da pa se bo kakovost opravljenega pokazala šele sčasoma. Zgolj v ilustracijo je postregel podatki, da se je po tretji seji sešlo okrog 80 odstotkov osnovnih organizacij ZK, po svežnju ukrepov pa najmanj 85 odstotkov. V množičnosti podobnih zborovanj in shodov je zdaj dana izjemna teža delovanju in uveljavljanju potrošniških svetov in sploh vseh frontnih delov socialistične zveze, posebej kar zadeva spravo leto in izvedbo jesenske setve. Doslej smo v Pomurju uspeli pospraviti nad 70 odstotkov koruze, prav toliko sladkorne pese in nad 90 odstotkov grozdja, setveni načrt pa izpolnili krepko nad polovico. Če se vreme ne bo skuvalo in bo dovolj goriva, predvsem pa rezervnih delov, potem ni strahu, da ne bi

vsega načrtovanega tudi v resnici opravili.

Ugodno devetmesečno poslovanje nosilcev razvoja (Radenske, Mure, Planike, ABC Pomurke), solidna turistična bera, zaposlitvene možnosti v drobnem gospodarstvu ter novozgrajenih objektih Leka, Mure in Konstruktorjevega tozda Pomurje v Lipovcih, kakor tudi predvidene združbe soboških gradbincev, ljubomerskih lesarjev in zadržnikov in radgonskih komunalcev — vse to daje, resda ne preveč rožnati podobi sedanjega družbeno-ekonomskega in političnega trenutka v pokrajini ob Muri, dodatne svetlejšje odtenke. Lahko bi dodali uvedbo internih izvoznih stimulacij v okviru sozda ABC Pomurka, bistveno zmanjšanje izgub v Mesni industriji in vsekakor presežen plan pri odkupu pšenice.

Korajžnejša razčiščevanja po nekaterih delovnih kolektivih — denimo zame-

njava vodstvenih kadrov v ljubomerskem Mizarstvu, lani v lendavskem Gorenje-Varstroju in soboški Mesni industriji, letos pa dveh kmetijskih združenj in desetih tozdih, kot tudi ukrepi družbenega varstva v Varstrojevem tozdu Varis in puconski Opekarni — zbuja vtiis, da gre tokrat za, če že ne korenite, pa vsaj odločnejše posege in premike.

Voz gospodarstva je treba neogibno in kar najhitreje postaviti na stabilnejše, trdnje tirnice in v tej luči gre tudi jemati najnovejše ukrepe zvezne in republiške vlade.

Geza Bačič je pri tem odločno pribil: ne zapiramo meja, ne uvajamo administriranja za vsako ceno, marveč nam mora biti vsem jasno, da samoupravljanje ne pomeni zgolj pravic in ugodnosti, marveč tudi dolžnosti in odgovornosti. Če bomo ljudem tako prikazovali stanje in razmere, jih v tem pogledu aktivirali in mobilizirali, smo lahko prepričani, da bodo razvojni koraki, ki jih ubiramo v Pomurju, večji in bolj pospešeni.

Branko ŽUNEC

Pomurski dogovor za to petletko

zgradili tovarno pentaentirola, kjer naj bi Ina-Nafti s sovlaga- nji priskočila na pomoč delovna organizacija Belinka iz Ljubljane.

V Pomurju se čutilno pri- krajšane, saj se je v letos spre- jetem srednjeročnem programu izvoznih naložb Slovenije našlo le pet investicij: Murina (iz- boljšanje tehnologije in pogo- jevanje dela v tozdu Zenska obla- čila), dve kmetijski (gradnja

hlevov za krave in pitance v KG Rakičan in gradnja silosov za KZ Lendava) in dve gostin- sko-turistični (izgradnja nase- lja bungalovov in hotela B kategorije v Radencih), vendar slednji še proučujejo. Resnici na ljubo pa tudi v sami regiji vedno ne najdemo skupnega jezika pri združevanju sredstev za naložbe skupnega pomena. Svetla izjema bi v tem pogledu utegnili biti izgradnja grad- beno-industrijskega kompleksa v Lipovcih s predračunsko vrednostjo 207 milijonov dinarjev, ki bo letos novembra

nared in katerega investitor je Konstruktorjev tozda Pomurje Murska Sobota.

Prišlo je do sprememb v zaporedju tako imenovanih prednostnih nalog. Poslej prednjačijo posegi v kmetijska zemljišča, posodabljanje živi- uorejskih objektov in kapacit- et, obnavljanje sadovnjakov in vinogradov in gradnja kafilerije. V bančništvu bo de- lež združenih, zbranih in pridobljenih sredstev za razvoj pri Ljubljanski banki Pomur- ski banki znašal predvidoma nekaj nad 12 tisoč milijonov dinarjev in ne — kot je bilo poprej načrtovano — le 7.600 milijonov dinarjev. Do gradnje glavne telefonske centrale ne bo prišlo, temveč bodo zgolj posodobili in nekoliko razširili obstoječe kapacitete.

Ob vseh navedenih nalogah bo tudi kazalo proučiti možnosti za plinifikacijo celot- nega območja, izgradnjo elek- trarn na Muri, pospešen razvoj Gorškega in dela Slovenskih goric med Ljutomerom, Gor- njo Radgono in Lenartom in nenazadnje možnosti za smeļjši razmah drobnega gospodarstva.

V lani marca podpisanem, družbenem dogovoru o skup- nih temeljnih planov razvoja Pomurja v tej petletki morajo najti mesto še druga strateško važna vprašanja in smotri (energetika, vodno gospodar- stvo, promet in zveze), vendar so zaradi zaostrenih gospodar- skih razmer nujne spremembe in dopolnitve. Te so nakazali na zadnji seji pomurskega medobčinskega sveta socialisti- čne zveze v Gornji Radgoni, opravita pa jih naj regijska gospodarska zbornica in pose- ben odbor podpisnikov dogo- vora. Hkrati bi veljalo proučiti idejno-politična izhodišča družbenoekonomskega razvoja regije do leta 1985, ki so jih vsi trije medobčinski sveti (ZK, sindikat in SZDL) sprejeli že oktobra 1979.

Na omenjeni seji so tudi dali podporo programskim izhodi- ščem in financiranju Zavoda za časopisno in radijsko dejav- nost Murska Sobota v prihod- njem letu. Poleg tega so za novega podpredsednika PMS SZDL izvolili Borisa Prejaca, predsednika OK SZDL Ljutomer.

BRANKO ŽUNEC

BO KALORIJO DOVOLJ IN ZA VSE?

stran 5

 60 let
soboške
Mesne
industrije

stran 4

 Vlak
trčil
v
traktor

stran 22

Na dvodnevem uradnem in prijateljskem obisku v Jugoslaviji se je mudil prejšnji teden predsednik izvršnega komiteja Palestinske osvobodilne organizacije Jaser Arafat. Arafat je obiskal našo državo na povabilo Predsedstva SFRJ. Na fotografiji Mitja Ribičič in Dobrivoje Vidić v razgovoru z Arafatom in njegovimi sodelavci.

Nemci iščejo novega kanclerja

Bivši zahodnonemški kancler Helmut Schmidt je uradno obvestil socialno demokratsko parlamentarno frakcijo, da ne bo več kandidiral za kanclerja na prihodnjih splošnih parlamentarnih volitvah na listi SPD.

Kot je slišati, je Schmidt povedal članom prezidija stranke, da ne bo več kandidiral za kanclerja. Schmidt se je tako odločil v nasprotju s soglasnimi pozivi članov parlamentarne frakcije, pred-

sedstva in prezidija. Morda so ga k temu sklepu — kot ugibajo tukajšnji politični krogi — pripravile napovedi, da bodo po parlamentarnih volitvah, ki naj bi bile marca, spet izbruhnile zdrahe v SPD zaradi zunanjepolitičnih in varnostnih vprašanj. Pravijo tudi, da je bilo pri tem sklepu merodajno Schmidtovo kritično stališče do prizadevanj Willyja Brandta, da bi nekako spravil ali integriral posamezne, tudi nasprotujoče si skupine v SPD.

Kot morebitna naslednika Helmuta Schmidta za kanclersko kandidaturo omenjajo berlinskega opozicijskega voditelja Hansa Jochena Vola in ministrskega predsednika dežele Severno Porenje — Vestfalija Johannes Rava. Vodstvo stranke si prizadeva, da bi prišlo do »malega kongresa« SPD, ki bo sredi novembra. Kandidat za kanclerja pa bo uradno izvoljen na prvem kongresu stranke 21. januarja v Dortmundu.

globus

BRUSELJ — Več tisoč civilnih uslužbencev v sedežu NATO je začelo stavkati v protest zaradi znižanja plač, ki ga je napovedal generalni sekretar Joseph Luns.

NAIROBI — Pičli dve leti po krvavih spopadih z islamskimi fanatikami v mestu Kanu na nigerijskem severu, ko je bilo ubitih nad 4 tisoč ljudi, so zdaj izbruhnili novi verski neredi v drugem severnem mestu, Maiduguriju. Tokrat je bilo v dvodnevni neredih ubitih najmanj 15 policajev in večje število civilistov.

MADRID — Na španskih volitvah so prejšnji teden zabeležili rekorden obisk volilcev. Po vsej državi, navzlic posameznim sabotražam v nemirni Baskiji, so volitve v glavnem potekale mirno. Na volitvah so med političnimi strankami zmagali socialisti.

CIUDAD MEXICO — Predsednik salvadorskega parlamenta, voditelj skrajne desne stranke Arena, major Daubousson je kategorično zavrnil predlog uporniške koalicije FDR-FMLN, da bi s pogajanjem naredili konec krvavi vojni v Salvadorju. Rekel je, da se »z zločinci nimamo kaj pogovarjati«, in, da se je salvadorsko ljudstvo že »izrelo« na spomladanskih volitvah.

Pred vrhom neuvrščenih

Indija je začela pošiljati uradna vabila za sedmi vrh neuvrščenih, ki bo od 7. do 11. marca v New Delhiju, njeni odposlanci pa se pripravljajo, da bodo že v začetku naslednjega meseca krenili na turnejo po neuvrščenih državah. Pri tem gre za običajna posvetovanja o dokumentih, ki jih bodo dobili in o katerih bodo razpravljali šefi držav ali vlad udeleženci sestanka na vrhu.

Udeleženci konference bodo hkrati z uradnim vabilom prejeli tudi spremno pismo ministrskega predsednika Indire Gandhi, v katerem so indijska politična izhodišča za delhijski sestanek neuvrščenih.

Vabila bodo dobili najvišji predstavniki vseh 97 članic gibanja neuvrščenih. Tu pričakujejo, da bo vsaj dve tretjini teh držav poslalo na

sedmi vrh šefe držav ali premiere, sestanka pa se bo udeležilo tudi več opazovalcev in drugih uglednih gostov.

Sekretar v indijskem ministrstvu za zunanje zadeve Natvar Sing, ki je določen za generalnega sekretarja sedmega vrha, bo v začetku prihodnjega meseca odpotoval v Bagdad, potem pa še v Teheran. Njegov obisk državama članicama gibanja ki se že 25 mesecev vojskuje, bo gotovo tudi za Indijo priložnost, da na kraju samem izve kaj več o tem, kaj državi pričakuje od sedmega vrha. Gibanje neuvrščenih je doslej že večkrat opozorilo na dejstvo, da bi vsaj prenehanje sovražnosti — ob kolikor toliko očitni želji, da bi Teheran in Bagdad svoj spor rešila na pogajanjih — že izboljšalo vzdušje za začetek sedmega vrha.

Tu so napovedali obisk Natvarja Singa v Jugoslaviji,

kamor naj bi prišel že v prvi polovici prihodnjega meseca. Sing je dopisniku Tanjuga potrdil namen, ki ga Indija pripisuje posvetovanjem z jugoslovanskimi voditelji.

Indijski sekretar za zunanje zadeve je v intervjuju za Tanjug v Delhiju posebej izrazil zaskrbljenost svoje države, pa tudi vsega neuvrščenega gibanja, zaradi poslabševanja mednarodnega političnega in gospodarskega položaja. Opozoril je na vitalnost in dinamičnost gibanja in posebej poudaril svoje pričakovanje, da bodo udeleženci sedmega vrha posvetili največjo pozornost splošnim svetovnim problemom, kakršni so vprašanje ohranitve in razporejanja miru in varnosti v svetu, razorožitev, popuščanje, splošna pogajanja med razvitimi državami in državami v razvoju, izboljšanje medsebojnega sodelovanja držav v razvoju itd.

Indijsko spremno pismo, ki ga tu napovedujejo kot svojevrstna politična izhodišča države gostiteljice, o katerih bodo neuvrščeni naslednje mesece na široko razpravljali, posebej poudarja ravno omenjene splošne svetovne politične in gospodarske probleme.

Delhijski časopis Natinal Herald, ki je blizu vladi, danes v tej zvezi piše, da se od sedmega vrha neuvrščenih — ravno zaradi zaskrbljujočega mednarodnega položaja — pričakuje, da bo pokazal svojo moč in enostnost.

Tukajšnji politični opazovalci ugotavljajo, da je Indija medtem, ne da bi čakala na zaključek pošiljanja uradnih vabil, po diplomatskih kanalih že začela s intenzivnimi posvetovanji z drugimi neuvrščenimi državami.

(TANJUG)

VEČ DENARJA, MANJ GORIVA

Za jugoslovanske državljane, ki potujejo na Madžarsko, se je ponovno povečala vsota, ki jo je potrebno menjati ob prestopu meje, takoj devalvaciji dinarja za 20 odstotkov se je za enak odstotek povečala vsota, ki jo morajo menjati naši državljani. Namesto prejšnjih 1.300 dinarjev se je takvota tako povečala na 1.500 dinarjev, zakar se dobi ista količina forintov — 760. Istočasno se je v enakem razmerju povečala tudi menjava potnikov, ki potujejo z maloobsejnimi propustnicami. Ta menjava znaša zdaj za državljane SFRJ 750 dinarjev, kar zneso 380 forintov. Seveda pa Jugoslovani namesto dinarjev lahko menjajo tudi ustrezno drugo valuto.

Naši državljani, ki potujejo na Madžarsko, pa morajo računati težavami pri oskrbi z gorivom, ki je za nas omejeno. Na obmejnih črpalnicah, točijo v avtomobile z jugoslovansko registracijo le 5 litrov bencina, na črpalnikih v notranjosti države pa 10 litrov bencina.

V žarišču dogodkov

Kaj bi Francija storila v primeru spopada z močnejšim nasprotnikom. Bi se njena vojska vključila v sestav NATO. Je francoski strateški jedrski dejnik dovolj velik, da pokrije ambicije po svobodi tudi v najtežjih razmerah. Ali je francoska vojska prilagojena napadu z vzhoda ali zahoda. V Parizu so pred dnevi izjavili, da lahko vsak čas pričnejo s proizvodnjo nevtronske bombe, ki ubija samo živo, nima pa razdiralne moči.

IZZIVANJE PO FRANCOSKO

skih podmornic. Rakete steh podmornic imajo do met 3 tisoč kilometrov. Najnovejša podmornica bo v marsičem izpopolnjena, do met njenih raket pa se bo povečal za tisoč kilometrov. Vsaka od teh podmornic ima posadko, ki šteje 120 oficirjev in vojakov, pretežno inženirjev atomske tehnologije. Francosko vojno ladjevje razpolaga tudi z dvema letalonosilkama.

Letala na teh lahko nosijo atomske projekteile.

Kopenske strateške rakete imajo do met 3 tisoč kilometrov. Skupno štejejo francoske strateške sile 21 tisoč ljudi, od tega odpade na kopenske sile 2800 pripadnikov, na mornarico 5500

in na letalstvo 12 tisoč. Sedaj proučujejo novo balistično raketo SX, ki naj bi zamenjala bombnike tipa »mirage IV«. Obstojajo pa tudi verzije strateških taktičnih projektilov ASMP in rakete »hades«, ki naj bi zamenjale sedanje rakete tipa »pluton«. General Hublot trdi, da je »pluton« supertop, ki na daljavo 120 kilometrov zgreši le 300 metrov, njegova razdiralna moč pa je 25 kiloton.

»Pluton« je draga zadeva, ki ima tudi svoje slabosti. Streljati z njim na manjše vojaške enote bi bilo predrago, uničevati z njim oklopna vozila pa ni tako enostavno, ker se cili, ki se giblje s hitrostjo 20 km na uro, v treh minutah, kolikor je potrebno za ugotovitev cilja in izstrelitev, pomakne nekaj več kot za kilometer. »Pluton« naj bi bili predvideni tudi za nevtronske bombe, toda pravkar omenjene slabosti »plutona« ne govorijo v prid takšni izvedbi.

Torej ostane bržkone nevtronska bomba primerna le za podmornice. Francoski generali računajo, da bi z uporabo nevtronske bombe

pridobili čas za politični in strateški manever in kot nekakšno opozorilo nasprotniku, da bo, če nadaljuje z napadom, uporabljena množična strateška obramba. Torej naj bi bila nevtronska bomba nekakšen argument zavračanja. Da pa bi bilo zavračanje prepričljivo, je treba uporabiti atomsko ali nevtronsko bombo, ki bi spremenila značaj spopada. »Nevtronka« je verjetno bolj primerna, ker je učinkovita, ne zastruplja okolja in je dovolj prepričljiva o resnosti nadaljnjega namena: megatonskih eksplozij nad nasprotnikovim območjem. Vendar, ali bi bilo takšno opozorilo dovolj za prepričanje, da je vse, kar sledi, na robu splošnega uničenja?

Tako naj bi ob svoji nevtronski bombi mislili francoski generali, ki se oslanjajo na staro trditev, »da je samo neučinkovit vojskovodja prisiljen v bitko... Sposobnega in močnega nihče ne upa napasti«.

Ce je tako, potem bi smeli biti ob tem francoskem izzivu vendarle pomirjeni, čeprav so takšna razmišljanja in predpostavljana kot skregana s preprosto pametjo.

Odkar so v Franciji na vladi socialisti si močno prizadevajo, da bi armado okrepili. Ko je bil sedanji premier Pierre Myroy že v opoziciji, je bil jezen nad dejstvom, da je Francija tretji največji izvoznik orožja, sedaj pa trdi, da ta izvoz narekuje tehnološki napredek, ki ugodno vpliva na celotno francosko gospodarstvo.

Komunisti, ki so skupaj s socialisti v vladi, uradno sicer nasprotujejo nevtronski bombi, toda svojo kritiko so zadnje čase močno ublažili. In Francozi? V neki anketi se je 72 odstotkov Francozov izreklo za krepitev lastne atomske moči, 15 odstotkov je bilo proti, 13 odstotkov pa o zadevi ni imelo nobenega mnenja.

Obrambni minister Charles Hernu trdi, da je napačno govoriti o nevtronski bombi, marveč o nevtronskem sistemu, ki so ga v Franciji sposobni proizvajati, če tako

odloči predsednik republike.

Francoske oborožene sile so neposreden rezultat francoskega umika iz vojaške strukture NATO in se razvijajo po nacionalnem konceptu. Leta 1964 so izdelali prve strateške bombnike »mirage IV«. Deset let kasneje je francoska vojska razpolagale že z desetimi bombniki »mirage IV«, z 18 atomskimi izstrelki S-2 in s tremi atomskimi podmornicami. Kopenske sile so dobile rakete »pluton«, ki imajo do met 120 kilometrov.

Za gradnjo atomskih podmornic so se Francozi odločili leta 1963, prvo pa so začeli graditi leto kasneje. V morje je bila spuščena leta 1967 v Cherbourgu, operativno pa je bila sposobna šele leta 1972. Celih osem let torej so Francozi gradili svojo prvo atomsko podmornico! Drugo so zgradili hitreje. Leta 1986 bo imela francoska mornarica šest atom-

Baterija raket »pluton«.

KAKO DO BOLJ VARČNE PORABE TOKA

Med ukrepi, ki jih je sprejel zvezni izvršni svet za varčevanje z elektriko je tudi uvedba tako imenovane blok tarife v gospodinjstvem odjemu. To pomeni, da bi ti odjemalci plačevali določeno količino porabljenih elektrike po nižji ceni, energijo, porabljeno nad dogovorjeno mejo, pa po višji ceni. Kako bomo izpeljali ta ukrep, še ni čisto jasno. V strokovnih krogih tehtajo prednosti in slabosti takega plačevanja elektrike.

Najpogostejše je slišati, da naj bi bila meja med obema tarifama 300 kilovatih ur na mesec. Izračuni elektro-gospodarstva kažejo, da gospodinjstva z normalnim standardom (z električnimi gospodinjskimi aparati, ki pa ne ogrevajo stanovanj in vode z elektriko) porabijo na mesec 200 do 300 kilovatih ur elektrike. Po lanskem podatkih je v Sloveniji 73 odstotkov takih gospodinjstev, ki porabijo do 300 kilovatih ur na mesec.

Tista gospodinjstva, ki uporabljajo elektriko tudi za

ogrevanje vode in prostorov, porabijo po izračunih elektro-gospodarstva več kot 500 kilovatih ur na mesec. Takih gospodinjstev je v Sloveniji okoli deset odstotkov.

Iz teh podatkov sklepajo, da bi lahko z uvedbo blok-tarife vsaj delno zmanjšali odjem elektrike pri tistih gospodinjstvih, ki električno energijo uporabljajo predvsem za ogrevanje, in jih tako z višjo ceno elektrike preusmerili na ogrevanje z drvmi in premogom. Prve ocene kažejo, da bi s tem v Sloveniji prihranili od 0,5 do 5 odstotkov električne energije oziroma 43 milijonov kilovatih ur.

Se pa ob tem poraja vrsta pomislekov. Po nižji ceni bi tako plačevali elektriko tudi tista gospodinjstva z najvišjim energetskim standardom, ki ogrevajo stanovanja in vodo iz

toplarn ali plinarn in jim zato ni treba za ogrevanje uporabljati elektrike. Po drugi strani pa so nekateri prisiljeni uporabljati električne peči, ker druge kurjave ni dovolj ali pa so tolikšne omejitve pri gretju centralne kurjave (v blokkih na primer), da je dodatna kurjava nujno potrebna, stanovanjska stavba pa nima dimnih cevi za ogrevanje s trdimi gorivi.

V Sloveniji se utrjuje prepričanje, da bi kazalo blok-tarifo vendarle uvesti čimprej, vendar postopno, kar pomeni, da bi bile v začetku razlike v ceni porabljene energije manjše, pozneje pa čedalje višje. S tem skušajo dati porabnikom možnost, da se postopoma preusmerijo na smotnejša goriva. Kakšna bo cena elektrike, še ni določeno, saj elektrike ne bi podražili v prihodnjih šestih mesecih.

Pomurska industrija mora več izvažati

Tudi pomursko gospodarstvo se je v letošnjem letu znašlo v težavah, kar je logična posledica zaostrenih pogojev gospodarjenja. Ne le, da je v nekaterih gospodarskih panogah velikokrat primanjkovalo surovin in potrebnega reprodukcijskega materiala, ampak so cene le-teh naraščale znatno hitreje kot izdelanih proizvodov. Poleg tega se je bistveno zmanjšal delež razpoložljivih deviznih sredstev za izvoznike, povečane so bile obresti za kredite in minimalne stopnje amortizacije osnovnih sredstev. Prav tako se je v minulem obdobju dvignila lastna udeležba organizacij združenega dela pri načrtovanih investicijah.

Nič kaj rožnata podoba pa ne velja tudi za določene kvalitete kazalce gospodarjenja: rentabilnost, ekonomičnost in produktivnost, saj je v marsikaterih gospodarskih panogah opaziti celo upadanje. Čeprav se je delež čistega dohodka za poslovni sklad v zadnjem letu sicer povečal, pa je vendarle to povečanje poslovnih sredstev šlo zlasti na račun vlaganj v osnovna sredstva. Pri tem so se v poslovni banki zvrstili številni zahtevki za vrednostno povečanje zalog obratnih sredstev, kar je v znatni meri bremenilo tukajšnje gospodarstvo.

Po drugi strani pa je na področju pomurskega izvoza opaziti relativno dobre rezultate, saj se je delež izvoza v celotnem prihodku povečal od prejšnjih 4 na 6 odstotkov. V isti sapi pa ugotavljamo, da prodaja blaga na tujem trgu še vedno odpade na nekaj velikih organizacij združenega dela, kot so tovarna Mura, ABC Pomurka, turniška Planika, INA-Nafta itd. Zato je izvozna usmerjenost pomurskega gospodarstva še zmeraj prenizka, če želimo uresničiti dokaj smelega izvozne načrte. Pri tem je gotovo razveseljivo dejstvo, da v panogah, ki so nosilke razvoja Pomurja, denimo konfekcijska in obutvena industrija ter prodaja brezalkoholnih pijač, vsa svoja prizadevanja usmerjajo k dodatnemu povečanju izvoza.

Na dlani je, da bodo morali v ostalih organizacijah združenega dela pripraviti kvalitetne izvozne programe, kajti na svetovnem trgu je čutili vse močnejšo konkurenco. Kot voda na mlin pa je dejstvo, da se v Pomurju za zdaj lahko pohvalijo z usklajenimi programi izvoza, ker v okviru obveznosti, ki jih nalaga samoupravna interesna skupnost za ekonomske odnose s tujino, izpolnjujejo svoje načrte. V nekaterih izvoznih organizacijah pa so tudi sprejeli še dodatne naloge na področju izvoza, kar bo nedvomno v mnogočem vplivalo na izravnavanje naše devizno-plačilne bilance. Slej ali prej bo zato potrebno pohiteti z raznimi izvedbenimi ukrepi, ki naj pripomorejo k še večjemu spodbujanju izvoza. Predvsem pa se bo moral sedanji delež razpoložljivih pravic na deviznem prilivu v prihodnjem letu povečati, da se izvozniki lahko oskrbijo z zadostno količino reprodukcijskega materiala iz uvoza.

Da bi lahko tudi v zaostrenih gospodarskih razmerah organizacije združenega dela iz Pomurja ohranile takšno, na prvi videz ugodna izvozna gibanja, bodo morale še več izvažati na zahod, zmanjševati uvoz surovin in reprodukcijskega materiala, oziroma ga nadomeščati z domačimi ali uvoženimi s klirinskega območja. Povsod si bodo v teh gospodarskih razmerah morali z vsemi močmi prizadevati za povečano prodajo na tujem, ki bo posebej privlačna po nedavni devalvaciji dinarja. Ne gre prezreti, da bo večini pomurskih izvoznikov omenjena devalvacija dinarja dobrodošla, saj bodo z izvozom ustvarili večji prihodek.

Milan Jerše

SEJA OBČINSKE KONFERENCE ZKS LENDAVA

Brez znanja ni akcije

Idejnopolitično izobraževanje in usposabljanje članov ZK v občini Lendava je v minuli izobraževalni sezoni, kljub nekaterim slabostim, prispevalo h krepitvi idejnopolitične usposobljenosti ter akcijske učinkovitosti članstva. Ob tem velja pripomniti, da se to izobraževanje še vedno premalo uveljavlja. To je razbrati iz poročila o realizaciji lanskega programa in iz razprave na seji občinske konference ZKS Lendava. Največje slabosti v lanskem letnem izobraževanju pa so v Gorenje — Varstroju, Primatu in Elmi ter še v treh krajevnih skupnostih, kjer niso realizirali niti ene teme iz obveznega programa izobraževanja, kar sicer ob 55 osnovnih organizacijah ne bi bilo zaskrbljujoče, če v teh osnovnih organizacijah ne bi bilo kar 190 komunistov, kar je 21 odstotkov vseh v občini. Kje je bila tu odgovornost? Še bolj boleče pa je dejstvo, da se veliko novosprejetih komunistov ni udeležilo seminarja za novosprejete člane. Komaj sprejeti mlad človek se je do svoje prve partijske dolžnosti pokazal neodgovorno. Kakšen bo njegov odnos do dela v ZK v bodoče? Ni dvoma, da bo potrebno delno spremeniti tudi vsebino idejnopolitičnega izobraževanja, najti bo potrebno boljše oblike, bolj privlačne in naravnane za današnji čas, a nedvomno je tudi to, da bodo morali komunisti lendarške občine dodobra spremeniti svoj odnos do izobraževanja, saj menda vsi vemo, da ni akcije brez znanja, to pa mora komunist imeti. Upati je, da bo nova izobraževalna sezona v tem oziru plodnejša in komunisti bolj odgovorni.

Jani D.

Izobraževanje komunistov

Idejnopolitično izobraževanje in marksistično usposabljanje je ena temeljnih oblik dela OO ZK in OK ZKS tudi v občini Ljutomer. Kandidati, novosprejeti člani in komunisti imajo na voljo več vrst usposabljanja in izobraževanja. Tako so pri občinski konferenci ZKS Ljutomer v sezoni 1981/82 opravili temeljni program IPUK v osnovnih organizacijah, pripravili seminar za kandidate za sprejem v ZK (tega seminarja se je udeležilo 22 kandidatov), seminar za novosprejete člane, obiskalo ga je 17 udeležencev, ter nekatere druge oblike seminarjev, predvsem za vodstva OO ZK, za določene člane za IPUK ter trimesečni seminar teorije in prakse marksizma, ki pa je enoten za Pomurje, organizira pa ga medobčinsko študijsko središče.

V sezoni 1981/82 je OK ZKS Ljutomer pripravila tudi dopisno šolo marksizma za splošni program in posebni program — za komuniste, ki delujejo na področju vzgoje in izobraževanja. V to šolo se je prijavilo 23 kandidatov. Oblika študija je bila organizirana tako, da so kandidati obravnavali predpisano gradivo sami, študijsko središče pa je organiziralo širi posvetovanja, na katerih so slušatelji sproti analizirali svoje delo. Taka oblika usposabljanja se je izkazala za zelo uspešno, saj je enajst slušateljev opravilo dopisno šolo marksizma.

Vse oblike usposabljanja in izobraževanja, ki jih je pripravila OK ZKS Ljutomer, so bile uspešno izvedene, kar dokazuje dobro organiziranost in seveda veliko zavzetost komunistov v občini.

D. L.

POMURSKA MLADINA USPEŠNA

V soboto so mladi Pomurci ocenili delo MS ZSMS in si začetni program dela v prihodnjih šestih mesecih. Ocena dela v preteklem mandatsnem obdobju je dobra, saj so mladi naredili velik korak naprej pri idejnopolitičnem usposabljanju, mladinskih delovnih brigadah (predvsem pionirska brigada Stefan Kovač Marko), mladi v združenem delu so se aktivno vključili v stabilizacijska prizadevanja (zbiranje odpadnih surovin...). Nekoliko težje je v kmetijstvu, saj so na problemski konferenci namenjeni temu področju, sprejeli vrsto sklepov, ki pa jih težje uresničijo. Tudi področje zaposlovanja mladih je še vedno problematično. Iz te ocene dela v preteklem letu pa je nastal osnova novega programa: idejnopolitično izobraževanje, usklajevanje samoupravnih aktov s statutom ZSMS, ocenjevanje učinkovitosti pri odpravljanju nezaposlenosti mladih, usklajevanje aktivnosti dela pomurskih študentskih klubov z ostalimi DPO v Pomurju. V soboto so razrešili staro vodstvo MS ZSMS za Pomurje in obenem izvolili tudi novo. V prihodnjem mandatsnem obdobju bosta mladinsko organizacijo v Pomurju vodila predsednik Stanko Kerčmar in sekretar Stanko Poljanec.

D. L.

Jani D.

Ocena požarne varnosti v lendarški občini

Uspehi so, a tudi slabosti

Za dobro požarno varnost smo odgovorni vsi, ne le tistih 1400 gasilcev v 36 gasilskih društvih lendarške občine, je med drugim zapisano v poročilu o stanju požarne varnosti v občini. Gasilci seveda storijo svoje in doslej so storili veliko, saj številni požarovi upada, pa ne zaradi tega, ker vsi skrbimo za požarno varnost, ampak zaradi tega, ker je poskrbljeno tudi za preventivo. Ta požarnovarnostna preventiva se seveda najbolj odraža v požarnovarnostni kulturi med ljudmi, a prav ta po

oceni, najbolj odgovornih še ni najboljše. Zakaj? Kljub temu da so delovne organizacije in hišni sveti po zakonu dolžni sami skrbeti za požarno varnost, ob pregledih, analizah in vajah ugotavljajo, da temu ni tako. Katere so slabosti, ki bi jih bilo potrebno v bodoče odpraviti? Lendarška industrijska cona nima urejene hidrantne mreže, niti primernih zajemališč za gasilno vodo. Lendarški vodovod nima primerne pritiska, hidranti pa so neoznačeni in nevdrževani. Gasilsko društvo v Lendavi je sicer

eno najstarejših v Pomurju in ima dokaj sodobno opremo, a kaj vse to pomaga, če ni dovolj gasilcev. V Lendavi bi bilo potrebnih torej več gasilcev, več mladih, saj so tu skorajda vsa industrija in vse delovne organizacije katerih skladišča so prežalozena in tako izpostavljeni požarom, delovne organizacije pa nimajo ali pa imajo neprimerne požarnovarnostne načrte. Vprašanje se postavlja tudi glede tega, kakaj takrat, ko gradijo vaške vodovode, ne naredijo hidrantov.

Jani D.

IZVRŠNI SVET OCENIL PRESKRBO S PREMOM

Kdo bo sovlagal v rudnike?

Zadnja seja izvršnega sveta skušine občine Lendava je bila skoraj v celoti namenjena vprašanju preskrbe občanov. V ospredju pa je bila preskrba s premogom, ki je čedalje bolj pereča. Premogovniki iz Bosne in Hercegovine so predlagali razširitev svojih zmogljivosti in obnovitev mehanizacije, za kar pogojujejo sovlaganje za tono premoga kakih 300 dinarjev za dobo petih let. Vse to je razumljivo, posebej v današnji energetske krizi, a to pomeni za trgovsko podjetje Univerzal Lendava, ki je nosilec preskrbe občanov, kakoh 9 milijonov dinarjev v petih letih, teh sredstev pa seveda nimajo. Banka je sicer odobrila kredit v višini okoli 6 milijonov dinarjev s 16-odstotno obrestno mero, toda kako zbrati ostala sredstva? Lendarška občina trenutno letno porabi kakih 7 tisoč ton premoga, v prihodnjih letih ga bo še več, ker se vsi preusmerjajo na premog. Na seji izvršnega sveta je bilo o tem, kako zbrati sredstva, več predlogov, tudi ta, da o tem razpravljajo na komiteju za energetiko SRS, saj gre za občino, ki je manj razvita. Predlogi v Lendavi pa so: sredstva zbirati v organizacijah združenega dela, kar bo težko, ali v ceno premoga všteti tudi znesek za sovlaganje v rudnike, kar menda ne dovoli inšpekcija, ali pa prek sveta potrošnikov skleniti sporazum o sovlaganju, torej 300 dinarjev po toni premoga, s potrošniki premoga, ki se menda s tem strinjajo, toda z zagotovitvijo, da bodo redno preskrbljeni s premogom. Izvršni svet je ocenil tudi preskrbo z drugimi izdelki in ugotovil, da ni opaziti potrošniške mrzlice, vendar pa je pozval vse delovne ljudi in občane, naj se tudi v bodoče obnašajo kot doslej. Pralnega praška bo dovolj, tako tudi olja in sladkorja, če se bomo vsi obnašali varčevalno. Sklenili so tudi, da bo pralni prašek na voljo po 15. uri v trgovinah, ki so odprte ves dan, v drugih pa v dopoldanskem času. Trgovsko podjetje Univerzal pa je omejilo prodajo premoga za gospodinjstva na dve toni, da bi do konca letošnjega leta zagotovili vsem vsaj minimalne količine. Ob tem naj zapišemo še to, da bo potrebno upoštevati vrstni red naročil in po seznamu premog tudi deliti.

Kdaj bitolska elektrarna?

Po informacijah iz makedonskega elektrogospodarstva naj bi vsak čas pričela delovati nova termoelektrarna imenovana Bitola I.

Že v začetku leta je delavski svet rudarsko-energetskega kombinata Bitola slovesno napovedal začetek delovanja za april. Rok so pozneje premaknili na julij, potem na avgust in nato na september, oktobra pa so napovedali, da bo elektrarna pričela delati prvi ponedeljek v novembru. Toda tudi to ni veljalo. Ljudje pravijo, da bi bil graditeljem potreben še 53. ponedeljek v letu, pa bi začela delovati termoelektrarna Bitola I. Čala, ki ima sicer grenak prikus ob sedanjih rigoroznih omejitvah porabe električne energije v Makedoniji, je popolnoma jasna, nanaša pa se na stalno odlaganje rokov za začetek delovanja omenjene termoelektrarne. Pravijo, da bi morala biti elektrarna zgrajena že pred dvema letoma.

Tudi naši gradijo plinovod

Jugoslovanska gradbena operativna je sklenila pogodbo za dela na trans-evropskem plinovodu, ki so ga pred nedavnim pričeli graditi v Sovjetski zvezi. Gre za gradnjo kompresorske postaje v Sovjetski zvezi. Postaja bodo gradili Kongrap (Beograd), Hidroelektra (Zagreb), »Djuro Džurđević« (Slavonski Brod) in Union-invest (Sarajevo).

Jugoslovanski gradbinci, ki nastopajo združeni preko poslovalnega enota »Union inženjering« (Beograd) in Ingra (Zagreb), so že sklenili pogodbo za zgraditev treh kompresorskih postaj, katerih skupna vrednost bo 48 milijonov dolarjev. Računajo, da bodo naši gradbinci zgradili deset postaj sovjetskega plinovoda.

LJUTOMER — Občinska konferenca ZSMS Ljutomer je v petek na programski seji obravnavala program dela v prihodnjih šestih mesecih. Iz programa, ki je usmerjen predvsem v OO ZSMS, lahko povzamemo, da si je vodstvo zadalo obširno in akcijsko naravnane smernice. Ta program je nastal na podlagi ocene dela v preteklem obdobju in je prilagojen sedanjemu družbenopolitičnemu trenutku.

LJUTOMER — Obrtna zadruga Prlekija in OO ZK v tej zadrugi sta v petek pripravili okroglo mizo o problemih drobnega gospodarstva v občini Ljutomer. Na tem sestanku so predložili vse težave, ki tarejo obrtnike — od sedanjih omejitev pri gorivih, do davčne politike in zaposlovanja v občini. Petkovo okroglo mizo — če se bodo rešili vsaj nekateri problemi drobnega gospodarstva — lahko ocenimo kot uspešno.

LJUTOMER — Požarna varnost v občini Ljutomer je, vsaj po ocenah iz okrogle mize — dokaj zadovoljiva, kljub visoki požarni ogroženosti. Težave so vsekakor pri opremljenosti posameznih gasilskih društev, saj se le-ta otepaajo z zastarelo opremo. To je tudi problem osrednjega — ljutomerskega — gasilskega društva. Čeprav je oprema dotrajala, pa vendar gasilska društva uspešno usposablja mladinjo, ki pozneje vstopa med gasilce. V petek so ugotovili, da pomanjkljivo opremo vsaj za sedaj rešujejo z dokaj dobro usposobljenostjo gasilcev. Vendar pa bo potrebno narediti še orečje in kot prvo — zamenjati dotrajale avtomobile in brizgalne.

Komisija za ohranjanje tradicij NOB pri ZZZB NOV Ljutomer je pripravila posvet z učitelji zgodovine. Pripravili so predloge, kako približati zgodovino mladini. Pri komisiji menijo, da bi ljutomerski muzej NOB lahko postal učilnica, v kateri bi šole lahko imele zgodovinske ure ob pomembnejših datumih. Tudi še živeči borci bi lahko dosti pomagali pri ohranjanju zgodovine NOB, predvsem zgodovine posameznega kraja. Na srečanju so tudi povedali, da pripravljajo drugo dopolnjeno izdajo knjige Prlekija med NOB prof. Draga Novaka.

LJUTOMER — V petek se je v Ljutomeru sestal izvršni svet SO. Na seji so razgrnili resolucijo za leto 1983. Ta dokument je v celoti prirejen sedanjemu družbenoekonomskemu položaju gospodarstva — osnovni poudarek je na povečevanju izvoza in zmanjševanju uvoza, umejevanju vseh oblik porabe ter budnejšem spremljanju investicijske dejavnosti. Ob tem pa velja poudariti, da so investicije — predvsem tiste negospodarske povsem omejene, prednost pa imajo tiste, katerih rezultati bodo izvozno usmerjeni.

D. LAKOŠ — V katerem predelu Dolnjega Lakoša je po urbanističnem načrtu določeno mesto za nove gradnje? To vprašanje so delegati iz vasi postavili na seji občinske skupščine, saj je čedalje več občanov, ki bi radi gradili nove stanovanjske hiše. Stari urbanistični red, sprejet leta 1974, je določil mesta za zazidavo, ta pa so skoraj v celoti zazidana. Počakati bo potrebno na javno razpravo, ki bo potekala v zvezi s sprejemanjem razvrstitve zemljišč kot dopolnitev družbenega plana do leta 1985.

LENDAVA — Svet potrošnikov v krajevni skupnosti je najbolj aktiven v občini. Na zadnji seji so razpravljali o preskrbi s prehrabeni izdelki, o preskrbi s tekstilnimi izdelki, posebej s konfekcijo, in o preskrbi z energijskimi viri. Na seji so sodelovali predstavniki trgovskega podjetja Univerzal, inšpekcijskih služb in sveta krajevnne skupnosti.

LENDAVA — Na seji predsedstva krajevnne konference SZDL, na njej so sodelovali predstavniki drugih družbenopolitičnih organizacij, društev in delegacij, so razpravljali o razvoju krajevnne skupnosti in krajevnne samouprave. Oblikovali so tudi začasni statutarni sklep in se dogovorili o kadrovanju v skupščino krajevnne skupnosti in njenih teles, kajti sedanjemu vodstvu se izteka mandat.

LENDAVA — Na programsko-volilni konferenci zveze kulturnih organizacij so razpravljali o delu v preteklem mandatnem obdobju in o spremembi statuta. Delegati so sprejeli tudi program za leto 1983. Programsko-volilna konferenca je med drugim ugotovila, da se je amaterska dejavnost v občini dobro razvila in da je tudi za kulturni razvoj veliko storjenega, saj lendavsko občino redno obiskujejo priznani gledališki ansamblji iz Jugoslavije in z Madžarske.

GORNJA RADGONA — Na zadnji seji izvršnega sveta SO je bil v ospredju program, ki so ga pripravili delavci TOZD Mesolidelki KK Gornja Radgona in bi naj odpravil motnje v poslovanju te mesno predelovalne organizacije. Ob tem pa so obravnavali še dva osnutka in sicer resolucije o politiki izvajanja družbenega plana SR Slovenije za obdobje 1981—1985 in osnutek resolucije družbenoekonomskega razvoja občine za leto 1983. Med kopico ostalih zadev so člani izvršnega sveta spregovorili še o problematiki delovnega časa v okviru nujnega varčevanja z vsemi vrstami energije.

do tedna

OBRTNA ZADRUGA
„14. OKTOBER“ p.o.
GORNJA RADGONA,
TRG SVOBODE 10

Zadružni svet OZ „14. oktober“

RAZPISUJE

dela in naloge s posebnimi pooblastili in odgovornostmi:

VODENJE ENOTE

„SOLARNI SISTEMI“

s tehnično ekonomskim birojem

Pogoji: — višja oz. srednja izobrazba elektrotehnične ali gradbene smeri s strokovnim izpitom in 4 oz. 6 let delovnih izkušenj na samostojnih opravilih
— ustrezne moralno-politične kvalitete
— predložitev programa razvoja dejavnosti enote

Imenovanje delavca s posebnimi pooblastili in odgovornostmi velja za 4 leta.

Kandidati naj pošljejo ponudbe z dokazili o izpolnjevanju navedenih pogojev v 15 dneh po objavi razpisa na naslov Obrtna zadruga „14. oktober“ Gornja Radgona, Trg svobode 10.

Kandidati bodo obveščeni o izbiri v 30 dneh po poteku razpisa.

Dodajmo življenje letom

Pod tem geslom bo v letošnjem mednarodnem letu starostnikov potekal **TEDEN STAREJŠIH OBČANOV**, ki bo v soboški občini od 14. do 20. novembra 1982. Kot že vrsto let, je tudi tokrat pobudnik »Tedna starejših občanov« občinska skupnost socialnega skrbstva, nosilec pa so krajevnne skupnosti. V vseh 41 krajevnih skupnostih soboške občine bodo predhodno sprejeli programe za izvedbo »Tedna starejših občanov«, ki naj ne bi bil le pogostitev ostarelih, temveč bi morali v sleherni krajevni skupnosti obravnavati kompleksno problematiko ostarelih in tudi nakažativne. Več poudarka bo potrebno dati vzgoji prebivalstva za razvijanje medčloveških odnosov, saj vse preveč skrb za ostarelega

občana prepuščamo družbi, otroci pa velikokrat stojijo ob strani in se oglašajo šele takrat, ko gre za dedovanje. Skrb za ostarelega torej mora biti akcija, ki traja skozi vse leto, ne samo v tednu, ki ga izrecno namenjamo njim. Krajevni odbori Rdečega križa in socialno zdravstvene komisije bi morale poskrbeti za sosedsko pomoč in organizirati nego na domu. Pri tem bi zlasti morali vključevati mladino. Poleg kulturnih programov in pogostitev pa bi v »Tednu starejših občanov« morali obiskati vse ostarele, osamljene in bolne občane, se z njimi pogovoriti in jim pomagati pri reševanju njihovih problemov. Prav tako ne bi smeli pozabiti tudi tistih, ki živijo v krogu svojih družin in se prav tako ubadajo s

problemi. zlasti tistih, ki so že dalj časa vezani na bolniško posteljo. Precej občanov iz soboške občine je tudi v domu oskrbovancev v Rakičanu. Tudi na te ne bi smeli pozabiti vsaj v »Tednu starejših občanov«, če smo že nanje pozabili med letom. Vedeti je potrebno, da bodo ostareli, kjer koli so, vsakega obiska in lepe besede zelo veseli. »Teden starejših občanov« bo dosegel svoj namen, če se bodo v njegovo izvedbo vključili vsi dejavniki v krajevni skupnosti.

Po podatkih, ki so bili zbrani pred dvema letoma, živi v soboški občini 9.782 nad 60 let starih občanov, kar predstavlja blizu 15 odstotkov celotnega prebivalstva v občini. To je glede na Slovenijo, ki ima 9 odstotkov

prebivalcev starejših od 60 let veliko. To je posledica velike migracije mlajšega prebivalstva v preteklosti.

Po podatkih iz ankete pred dvema letoma živi v soboški občini 970 starostnikov večinoma na kmetijah in polnoma samih, od teh pa 385 potrebuje tujo pomoč in nego. V tem času je imelo le 33 ostarelih kmetov urejeno nego in varstvo v socialnem zavodu. Čeprav se je do danes morda stanje že spremenilo na bolje, stanje ostarelih še zdaleč ni takšno, da bi lahko bili z njim zadovoljni, zato ta problematika zasluži širšo obravnavo in razumevanje. Najlepša prilžnost za to je prav »Teden starejših občanov«.

Feri Maučec

60 let soboške Mesne industrije

Letos se izteka 60 let od ustanovitve Mesne industrije. Mesna industrija v Murski Soboti je v obdobju minulih 60 let veliko pripomogla k razvoju živinoreje in sploh napredku kmetijstva v obmurski regiji. S predelavo mesa v kakovostne mesnine je osnovno surovino visoko oplemenjevala in izdelke prodajala po vsej državi, v zadnjih letih pa razen v Evropi, tudi v Severni Ameriki in Aziji.

Kakšen gospodarski pomen ima Mesna industrija »POMURKA« za Pomurje in vso Slovenijo priča podatek, da se v vseh planih razvoja severovzhodne Slovenije načrtuje vse večji razmah prireje mesa, predvsem na lastni krmi. V takem okolju je že sedaj Pomurje kot »zibelka« mesne industrije v Sloveniji opravljalo pomembno poslanstvo pri proizvodnji mesa in sodobni industrijski proizvodnji mesne predelave.

Prednosti položaja Murske Sobotne so že pred desetletji spoznali mnogi trgovci in podjetniki. Tako je zasebni gostilničar in mesar iz vasi Tešanovci Stefan Benko v letu 1913 zgradil obrtno klavnico v Murski Soboti. Za očetom je klavnico prevzel sin Josip Benko, ki jo je dogradil, povečal zmogljivosti klanja in predelovalne obrate znatno posodobil, tako da je leta 1922 Klavnica postala industrijski obrat.

Krizno obdobje po I. svetovni vojni je tovarna mesnih izdelkov Josip Benko dobro prebrodila. Zato je po letu 1930 beležila dokaj hitro rast tega podjetja. Tako je bila leta 1936 tovarna Josip Benko eden bolj opremljenih industrijsko urejenih klavniško-predelovalnih obratov v Jugoslaviji. Istega leta so uvedli še proizvodnjo konzerv, paštete, golaža in prešane šunke. Leta 1940 je tovarna Josip Benko v Murski Soboti bila znana po proizvodnji klobas in prekajenega mesa, izvozu telet, svinj in mesa konzerv, svinjske masti in celo umetnega ledu. Zaposlovala je 10 uradnikov, 60 kvalificiranih in 20 nekvalificiranih delavcev, ki so ob 70-odstotni izkoriščenosti zmogljivosti tedensko zaklali 500 prašičev, 200 telet in 80 goved.

16. aprila 1945 je prešla Tovarna mesnih izdelkov z nacionalizacijo pod državno nadzorstvo. Proizvodnja se je močno povečala šele po letu 1951, tako da stari prostori niso bili kos obsegu proizvodnje, zato so delavci Mesne industrije leta 1960 začeli z veliko rekonstrukcijo vseh proizvodnih prostorov. Z obnovo so končali leta 1962. V obdobju od 1959 do 1963 so obnovili tudi proizvodnjo bekonov in jih izvažali v Anglijo. V letih od 1963 pa so veliko klali za potrebe ameriške armade. Februarja 1962 se je Tovarna mesnih izdelkov vključila v novo ustanovljeni Kmetijsko industrijski kombinat »POMURKA«, ki je na področju Pomurja povezoval primarno kmetijsko proizvodnjo in živilsko industrijo in se od takrat imenuje Tovarna mesnih izdelkov »POMURKA«.

Nove hladilniške in zamrzovalne prostore ter novo kafilerijo je Tovarna dobila v letih od 1964 do 1966.

Po končani rekonstrukciji so kaj hitro uvideli veliko potrebo po lastni trgovski mreži. Z likvidacijo trgovsko-mesarskega podjetja »ROGA« v Mariboru 1962 so prevzeli 12 njegovih prodajal. Leta

1967 so odprli še skladišča ter prodajalne v Ljubljani in Novi Gorici, naslednje leto pa v Splitu. Leta 1970 je bilo v »POMURKI« zaposlenih že 653 delavcev v proizvodnji in prodaji.

Dve leti pozneje, 26. jun. 1976, ob dnevu samoupravljalcev, so novo mesno industrijo že predali namenu. V novih klavnih prostorih vgrajena tehnično-tehnološka oprema za klanje in hlajenje omogoča, da se na uro zakolje 150 prašičev ali 281.250 prašičev letno, zmogljivost klanja govedi je 30 živali na uro oziroma 56.250 govedi letno. Hkrati z združitvijo KIK Pomurka in sestavljeno organizacijo ABC Ljubljana, se je v novo formirano sestavljeno organizacijo ABC POMURKA vključila tudi Mesna industrija.

V Mesni industriji, kjer je zaposlenih 1200 delavcev, so doslej letos že zaklali 30.000 goved in 170.000 prašičev, izdelali 1.300 ton poltrajnih konzerv, 1.500 ton svinjske masti in topljenega loja, 4.420 ton klobas, 2.000 ton suhomesnati izdelkov, 200 ton raznih delikatesnih proizvodov, 1.800 ton mesne moke in tehnične masti ter 60 ton zaseke. Samo v letošnjem letu pa so izvozili za 7,7 milijonov dolarjev mesa in mesnih izdelkov.

Hiter razvoj zavira nevsklajenost prodajnih cen mesa s proizvodnimi stroški. Sicer pa zaradi te beležijo vse mesne industrije v Jugoslaviji velike izgube. Soboška mesna industrija beleži na račun določenih prodajnih cen svežega mesa, katerim je kot osnova za izračun cena, po kateri živine ni moč dobiti že od leta 1976, velike izgube. Te so znašale v letu 1976 20,70 milijonov, v letošnjem letu pa so dosegle na račun disparitete cen med nabavno ceno živine in prodajno ceno mesa zabeležili za 40.470 milijonov dinarjev izgub.

Prav izgube so krive, da soboška Mesna industrija v zadnjih letih ni investicijsko sposobna, zato ne nadaljuje z načrtovano kontinuirano izgradnjo. Zaradi omenjenih težav so se odločili za postopno dograditev obratov, potrebnih za nemoten tehnološki proces proizvodnje višjih oblik predelave mesa. V prvi fazi bodo zgradili predelovalne prostore z osrednjo razsekovalnico, oddelek za proizvodnjo trajnih konzerv, povečali in tehnološko uredili prostore za proizvodnjo pastiriziranih konzerv, oddelek za proizvodnjo seklancev in konfekcionirano pripravo vseh vrst mesa. Trgovina mesne industrije bo po zastavljenem programu potekala v treh etapah.

Pomembno gospodarsko in veterinarsko-sanitarno vprašanje povzroča tudi dotrajana kafilerija. Ker so prognoze za gradnjo nove pesimistične, bodo morali iskati vse poti in načine, da za predelavo klavniških odpadkov v beljakovinske koncentrate čim dlje ohranijo staro kafilerijo.

Boris Hegeduš

ZDRAVSTVENE POSEBNOSTI V STAROSTI

Če smo v prejšnjem prispevku prikazali organizirane oblike zdravstvene skrbi za starostnike, si bomo v današnjem poljubno osvetlili nekatere značilnosti telesnih sprememb, s tem pa povezane nove kvalitete prilagajanja in odzivnosti starega organizma, ki enemu bolj, drugemu pa manj sprožajo večje ali manjše težave. V starosti gre namreč večinoma za boleznijo in stanja z dolgotrajnim potekom, ki imajo svoje specifičnosti in zato zahtevajo tudi svojstven pristop in obravnavo. Sodobna medicina je tudi v tem primeru kljub izredni trdoživosti takih bolezni uspešna boleznijo v starosti ne le preprečevati, pač pa tudi dokaj uspešno zdraviti. Zdravstvene in druge oblike pomoči v letih starosti so tako odločilne pripomogle k podaljšanju življenjske dobe, obenem pa k čvrstjemu zdravju in vitalnosti.

Čeprav govorimo o nedeljivi medicini, pa ima vendar tako imenovana geriatrična medicina nekatere posebnosti, ki jih je tako pri pristopu kot pri načinu zdravljenja nujno upoštevati. Človeški organizem se ob normalnem razvoju starosti postopno strukturno spreminja, hitreje in izdatneje pa v procesu bolezenskega staranja. Kombinacija starostnih in različnih bolezenskih stanj pa oblikuje dokaj svojstven kliničen potek bolezni, značilen za vsakega posameznika, kar očitno otežkoča zgoščeno odkrivanje, s tem pa tudi uspešno zdravljenje bolezni. Kot poseben zdravstveni problem nastopa tako imenovana multimorbidnost ali javljanje več bolezni hkrati. Ker pa je odzivnost in prilagoditvena sposobnost ostarele organizma drugačna kot v drugih starostnih obdobjih, so tudi znaki bolezni manj značilni. To je tudi razlog, da imajo boleznijo starostne dobe izrazito dolgotrajen, torej kroničen potek. Sodobno zdravljenje dostikrat prepreči smrt, ne vodi pa vedno k popolnemu ozdravljenju in zato govorimo, da so kronične bolezni poseben zdravstveni problem dvajsetega stoletja.

Navedene posebnosti zdravljenja v starejših letih naravnajo ne le zdravnikom pač pa tudi vsakemu posamezniku, ki posebej skrajno previdno uporabo zdravil. Splošno je znano, da so stari ljudje bolj občutljivi za nekatera zdravila, da jih dokaj različno prenašajo ter da posebno pri kombinaciji različnih zdravil prihaja pogosto do vmesnih neugodnih reakcij. Zato je vredno prislusniti znanemu gerontologu, ki svetuje, da naj se v starosti pri pojavu novih bolezenskih znakov vestno presodijo, če ni slučajno potrebno eno od zdravil izključiti, saj so ravno zdravila ne redko sprožitelj novih težav. Točna presoja vsekakor spada v okvir preudarne zdravnikove odločitve, katero od uporabljenih zdravil lahko izključijo, če se že taka potreba pojavi.

Leta in še posebno boleznijo vodijo v nezdržen biološki proces, ki se konča s starostjo. Ker je staranje zakonit proces, dedno pogojen že ob rojstvu, ga ob skladnem fiziološkem toku ne moremo preprečevati. S tem pa ne moremo zanikati smiselnosti preprečevanja procesa staranja ali tako imenovane geroprotektive, ki pa je usmerjena izključno v problematiko prehitrega in neskladnega, to je bolezenskega staranja, ki je vedno povezano z boleznijo. Usmerjena je torej k tistim bolezenskim stanjem, ki staranje pojačajo, bolnikovo stanje pa zato kaže znake telesnega duševnega in socialnega odpovedovanja. Pri ugotavljanju najpogostejših vzrokov fizičnega odpovedovanja so vodeče predvsem naslednje dolgotrajne bolezni in stanja: povišan krvni pritisk, podhranjenost ter izrazito pomanjkanje pomembnih vitaminov in mineralov. Od duševnih vzrokov vodijo zlasti bolezensko izražena plašnost, potrnost ter čustvene motnje, med socialnimi vzroki pa vsi tisti, ki starega človeka izključujejo iz pristne domače sredine, v katero je življenjsko in na njo prilagojen. Če pa že poznamo, da so v sodobnem svetu vezi med generacijami očitno razrahljane, potem ni čudno, da so tovrstni socialni problemi v nenehnem porastu.

Znanost je pri razreševanju številnih že znanih pa tudi novih problemov starih ljudi naredila uspešne korake in sivejše premike. Vedno bolj pogosto pa je in bo na potezi človek, ki na konkretnim znanstvenim ugotovitkom doda še svoj delček humanosti in spoštovanja.

dr. Jože MIKLEČ

spec. ped.

Šola je osnova narodnostnega razvoja

Sedmo srečanje narodnosti sosednjih dežel, potekalo je prejšnji teden na Gradiščanskem v Avstriji, je znova potrdilo koristnost in pomen izmenjave izkušenj narodnostnih skupnosti iz štirih dežel s tremi različnimi družbenimi ureditvami. Tokrat prvič tematsko specializirana razprava o šolstvu kot enem najvažnejših elementov za razvoj narodnostne skupnosti je pokazala, da je kljub tej različnosti, problematika precej podobna, poti pri njenem razreševanju pa so si zelo blizu.

V bogati dvodnevni razpravi so delegacije Slovencev, Hrvatov in Madžarov iz Avstrije, Slovencev iz Italije, Slovencev, Hrvatov in Nemcev iz Madžarske ter pripadnikov madžarske in italijanske narodnosti iz Jugoslavije podrobneje predstavile razmere na področju šolstva.

Predvsem dvoje je bilo moč izluščiti iz njih. Na eni strani se šolstvo narodnosti uspešno uveljavlja in pripadniki narodnosti skupaj z večinskimi narodom iščejo še boljše rešitve, po drugi strani pa predvsem narodnostne skupnosti v Italiji in Avstriji v tem času izgubljajo še tisto, kar so pred leti že imele. Razprava je pokazala, da ni enotnega modela narodnostnega šolstva, ki bi ustrezal vsem narodnostnim skupnostim. Povsod so specifičnosti, kar vodi do svojstvenih konkretnih rešitev.

Enotno pa je bilo stališče, ki so ga zapisali tudi v sklepno resolucijo srečanja, da je za obstoj in razvoj narodnosti potrebna ustrežna šola, ki se pravzaprav začneja že s

predšolsko vzgojo. Njena temeljna usmerjenost mora biti takšna, da bo gradila sožitje med narodnostno skupnostjo in večinskim narodom ter med sosednjimi državami.

Posebne pozornosti je bila tudi tokrat deležna razprava o izkušnjah dvojezičnega šolstva v Pomurju.

Tako organizirano šolstvo se je v dvajsetih letih uspešno uveljavilo in potrdilo, da je na temeljih dvojezičnosti organizirana šola prava ustvarjalna sožitja. Pri tem ne trpi strokovnost, rezultati potrjujejo celo nasprotno, prav tako organiziranemu šolstvu pa gre tudi zasluga, da madžarska narodnostna skupnost z ustreznimi usposobljenimi kadri ujema korak z razvojem in se na vseh področjih uveljavlja kot subjekt. Veliko naporov, je bilo rečeno, ta čas namenja, jo uveljaviti podobnih principov v srednjem šolstvu. V Lendavi tako zdaj že drugo šolsko leto deluje dvojezična srednja šola, vse več pa je tudi možnosti za usposabljanje kadrov za

delo na dvojezičnem območju na višjih in visokih šolah v Ljubljani in Mariboru.

Kot nasprotje temu kaže omeniti dogajanje na področju narodnostnega šolstva v Avstriji. Razmere v šolstvu se namreč namesto, da bi se izboljševale, vidno poslabšujejo. V predšolski vzgoji narodnostne skupnosti praktično nimajo nobenih pravic, saj naprimer na Koroškem ni niti enega javnega dvojezičnega vrtca.

Učenje materinščine v šoli je odvisno od tega, če starši otroka prijavijo k pouku.

Na nivoju srednjega šolstva imajo na Koroškem srednjo šolo humanitarne smeri, torej takšne, ki v avstrijskih razmerah za mladino ni zanimiva, na univerzah pa narodnostne skupnosti nimajo nobenih pravic. Posledica takšnih razmer je, da jezik narodnosti ne more slediti razvoju. Vse bolj ga izpodriva jezik večinskega naroda. Enotna zahteva vseh treh narodnostnih skupnosti iz Avstrije je pri-znanje in uresničevanje posebnih pravic narodnosti, ker sicer le-te nimajo možnosti ohranitve in razvoja.

Ostajajo to, kar je na žalost v interesu avstrijskih oblasti — folklorna posebnost, čemur pa narodnostne organi-

zacije odločno nasprotujejo in napovedujejo oster boj asimilaciji, ki je ta trenutek na pohodu.

Poudariti kaže še en vidik, na katerega je v uvodni razpravi opozoril dr. Franci Zwitter. Menil je, da sta ekonomska in enakopravnost na jezikovnem in kulturnem področju v tesni medsebojni zvezi. Enega brez drugega ne more biti, kajti z enakopravnostjo na gospodarskem področju se zdavnaj ni zagotovljena tudi enakopravnost na jezikovnem in kulturnem področju, velja pa seveda tudi obratno.

Že teh nekaj povzetkov iz bogate razprave na srečanju narodnosti sosednjih dežel potrjuje, da je bila odločitev, da se vsako leto lotijo obravnave specializirane teme, pravilna. Organizatorji — Hrvaško kulturno društvo iz Gradiščanske — so dobro opravili odgovorno nalogo. Ob oceni, da kaže srečanja v takšni obliki nadaljevati tudi v prihodnje, je bil sprejet dogovor, da bo prihodnje leto gostitelj Jugoslavija, o temi, ki naj bi jo obravnavali, pa se bodo dogovorili v koordinacijskem odboru oblikovanem že pred tem zadnjim srečanjem.

Irma Benko

mala anketa

Bo kalorij dovolj in za vse?

Če kdaj, potem je prav zdaj čas, da — posebej kar zadeva preskrbo s kurivom — sprajljivo stopimo pod res hladno prho. Menda se nam obeja še hladnejša, a zavedati se moramo, da je vse bolj ali manj v naših rokah, se pravi v rokah tistih, ki so odgovorni, da bo kalorij na zimo dovolj. Miselnost »najdi se« se nam že vrača kot bumerang in jalovost filozofije »postrgaj, kar se še da« je več kot očitna. Iz položaja, ko sproti zmanjkuje plina, kakor tudi premo-ga, nas lahko izvele zgolj pametna organiziranost in srčnost, če seveda še ni prekasno. Domislica, da bi marsikomu zdaj prišlo še kako prav suhljad iz gozdov, niti ni tako napačna, čeravno je seve ne moremo resno jemati. No, da, na podeželju že, a v mestnih središčih, kjer smo vajeni centralne, termoakumulacijskih peči, oljnih peči in kar je temu podobnega, ni, da bi na to pomislili. Sicer pa pogledjmo, kaj so v anketi dejali o tem naključno izbrani sogovorniki.

PETER KOLMANIČ: Sem predsednik hišnega sveta na Titovi 14 in 16 v Murski Soboti. Pri ogrevanju ravnamo dokaj stabilizacijsko. Ne samo člani hišnega sveta, tudi kurjač Štefan Banfi se trudi, da bi bilo ob pravem času povsod primerno toplo. Sedemnajst tisoč litrov goriva imamo. To je v najbolj-

šem primeru dovolj za mesec dni, če ne pa za pol meseca. Naročilnica je že na Petrolu. V tem času sem pogosto v zadregi. Nekateri pravijo naj s kurjenjem počakamo, drugi pa, da je za ogrevanje pravi čas. Kar 52 stanovanj, večjih in manjših. Blagovnica Petrošnik. Borovo in Galerija zraven. Vse te prostore je treba ogreti. Pri dogovarjanju bi morala Galerija bolj sodelovati.

IVAN RIHTARIČ: Šola Frana Miklošiča v Ljutomeru sama nima lastnega vira ogrevanja, saj smo že od leta 1975 priključeni na kotlarno v DO Tehnostroj. Kljub temu smo sami uvedli varčevalne ukrepe, saj razredi niso ogreti več kot je dovoljeno in tudi sicer se varčno obnašamo. Ker se je v razredih

prej kurilo v lončenih pečeh, smo te peči pustili in jih bomo uporabili v resnično skrajni sili. Tehnostroju plačujemo čisto porabo energije. Težave pa se bodo pojavile v kratkem, kajti Tehnostroj namerava širiti ogrevanje. Če bo njihova kotlovnica lahko ogrevala, bo v redu, če ne, bomo v težavah.

VERA FLISAR: V soboških vrtcih je temperatura po standardih in normativih za družbeno vzgojo in varstvo otrok določena tako, da znaša v prostorih namenjenih dnevni varstvu otrok 20 stopinj Celzija, pri negi pa mora biti zrak enakomerno segret na 23 stopinj Celzija. V štirinajstih enotah

vzgojnovarstvene organizacije imamo različna ogrevanja: tako s centralno kurjavo na tekoča in trda goriva, trajno goreče in termoakumulacijske peči ter drugo. Pri tem so opravljene meritve sajavosti in ekonomičnosti, porabe goriva in pravočasno upoštevanje navodil strokovnjakov; v samih prostorih pa so sobni toplomeri, da se temperatura sproti regulira.

ŠTEFAN RADUH: V bolnišnici v Murski Soboti uporabljamo trije vrste goriv. Premog uporabljamo za kurjavo v kirurškem oddelku in lekarni, kurilno olje na ušesnem oddelku in bivšem internem oddelku, mazut pa v rakičanskem delu bolnišnice. Rezervarje za tekoča goriva (mazut in kurilno olje) imamo

skoraj napolnjene, kar bo predvidoma zadoščalo za kurjavo do meseca marca prihodnjega leta. Doslej nismo imeli večjih težav pri oskrbi z gorivom, saj Petrol upošteva bolnišnico kot ustanovo posebnega družbenega pomena. Upamo, da bo tako tudi v prihodnje. Oskrba s premogom poteka sproti, zato si večjih zalog ne ustvarjamo. Že pred sprejetjem ukrepov za varčevanje s tekočimi gorivi, smo v bolnišnici sprejeli ustrezne varčevalne ukrepe in računamo, da homo z njihovim dosedanjim izvajanjem v tej sezoni prihranili okrog 10 odstotkov goriva.

FRANJO BOBOVEC: Šolski okoliš osnovne šole Drago Lugarič v Lendavi je gotovo največji v občini, saj je vanj vključenih kar 12 vasi. Centralna šola v Lendavi, kamor se vozijo učenci, je sicer ogrevana s centralno kurjavo na tekoče gorivo, tako je bila tudi projekti-rana in bi bil prehod na uredi gorivu v tem trenutku nemogoč. Zato pa smo naredili kurjavo na premog v podružničnih šolah, kjer smo sicer doslej kurili s oljem. Tako je v Petišovcih, Gaberju in Čenitbi. Gotovo je, da bo potrebno tudi v bodoče varčevati z energijo, v naši šoli o tem stalno govorimo, saj se zavedamo, da se da tu privarčevati marsikateri dinar.

Izpostaviti združevanje sredstev

V ospredju nedavne seje izvršnega sveta skupščine občine v Murski Soboti so bili trije zelo pomembni razvojni dokumenti. Osnutek resolucije o politiki izvajanja družbenega plana murskosoboške občine v letu 1983, o čemer je delovno gradivo za širšo javno razpravo pripravil komite za družbeno planiranje in družbenoekonomski razvoj, je

dobil polno podporo. Ni pa manjkalo tudi pripomb na predloženo besedilo, zlasti v tistem poglavju, kjer je govor o materialnih naložbah. Po mnenju članov murskosoboškega izvršnega sveta bi kazalo znova preveriti realnost določenih investicij v združenem delu, da bi jih dejansko uskladili z objektivnimi možnostmi. Prav tako bo po-

trebno natančneje opredeliti nosilce in roke za uresničitev posameznih investicij. V tem smislu bi naj v omenjenem dokumentu še bolj izpostavili nujnost združevanja sredstev. V osnutek resolucije pa bodo vnesli tudi gradnjo plinovoda, ki je predvidena za prihodnje leto.

Kot so poudarili v razpravi, je predlog sprememb in do-

polnitev družbenega plana SR Slovenije v srednjeročnem obdobju 1981—1985 dokaj stabilizacijsko naravnani, kar velja še posebej za načrtovano gospodarsko rast, medtem ko je zlasti podčrtan pomen izvoza in krčenja vseh oblik porabe. Prav tako bo šlo za zmanjšanje sredstev za investicije, predvsem na področju negospodarskega. Člani murskosoboškega izvršnega sveta so izrazili pomislek predvsem glede predvidene 3,5-odstotne rasti kmetijske proizvodnje v naši republiki, če vemo, da bi v občini, ki je največje kmetijsko območje, dosegli 4-odstotno stopnjo rasti.

Ko so obravnavali osnutek resolucije o politiki izvajanja družbenega plana SR Slovenije v prihodnjem letu, pa so zlasti poudarili njeno izvozno naravnost. Takšna prizadevanja so sicer enotno podprli, toda v razpravi je prevladalo mnenje, da je 15-odstotno povečanje izvoza vendarle nekoliko previsoko zastavljen cilj, ki bi ga lahko dosegli le ob močnem omejevanju vseh oblik porabe, kar bo težko izpolniti. Pozornost pa so namenili tudi vprašanju kmetijstva, kjer so se zavzeli, da bi v tekst uvrstili poleg primarne tudi predelovalno kmetijsko proizvodnjo. V mislih so imeli zlasti zaokrožitev določenih proizvodnih procesov na področju kmetijstva, pri čemer so omenili kafilerijo. Pripombe pa je bilo slišati tudi glede vprašanja zaposlovanja, ki je bojda v besedilu bolj skromno obravnavano in preveč načelno. Na pomankljivosti v omenjenem dokumentu pa so opozorili tudi v zvezi s cenovno politiko v letu 1983.

Milan Jeršec

NA SREČO LE VAJA

V četrtki popoldne so v Ljutomeru zatihle sirene. V Krki je na energetskem objektu izbruhnil požar. Gasilci iz te OZD so pričeli takoj z gašenjem požara, vrtar pa je istočasno obvestil ljubomerske gasilce. Ob 15.35 so bili gasilci obveščeni, ob 15.40 je na dvorišče, kjer naj bi bil »požar«, prispelo prvo gasilsko vozilo, minuto kasneje pa še drugo. Tovarniška ekipa in gasilci GD Ljutomer so »požar« uspešno pogasili.

Kaj je bila to le vaja. Po veljnik ljubomerskih gasilcev Stanko Hunjadi je vajo ocenil takole:

»Vaja je zelo uspeša, saj so gasilci GD Ljutomer in tovarniška ekipa storili vse, kar bi v dani reševalni situaciji morali. Zadovoljni smo tudi s časom, ki so ga oboji ekipi. Takšna preverjanja so koristna.«

Takšne in podobne akcije v ljubomerski požarni varnosti prireja Medobčinski štab za Pomurje, da preveri operativno občinske gasilске centre. Franc Gomboc, področni gasilski poveljnik, pa je k ocenam dodal še to:

»Ljubomerska ekipa je dosegla zelo dober čas in v okviru danih možnosti naredila vse, kar je bilo mogoče. Pravim, v okviru danih možnosti, zato ker v tem gasilskem delu, ki jih ima (dva avtomobila in neka motornih brizgaln), ne bi mogli kaj dosti pomagati in ukrepati ob večjih požarih. In dokler bi prišla pomoč od zunaj, bi bilo verjetno prepozno. Ljuto-

merčani, predvsem družbenopolitične organizacije in ostali odgovorni, si je ta odbor že zastavil program dela. Njegova osnovna naloga bo, da bo neposredno spodbujal posamične in skupne aktivnosti, koordiniral, mobiliziral in usmerjal družbenopolitične, družbene organizacije in druge nosilce varčevalnih nalog. Tudi ostale občane bo z vzgojnim političnim delovanjem in obsežnim informiranjem spodbujal, da bo varčevanje postalo način vsakdanjega življenja in ravnanja.

Nedolgo po ustanovitvi KO za družbeno varčevanje pri OK SZDL Ljutomer, si je ta odbor že zastavil program dela. Njegova osnovna naloga bo, da bo neposredno spodbujal posamične in skupne aktivnosti, koordiniral, mobiliziral in usmerjal družbenopolitične, družbene organizacije in druge nosilce varčevalnih nalog. Tudi ostale občane bo z vzgojnim političnim delovanjem in obsežnim informiranjem spodbujal, da bo varčevanje postalo način vsakdanjega življenja in ravnanja.

Preko OK ZSMS, DPM, RK, OS ZSS, skupnosti za zaposlovanje in pionirske organizacije bodo člani KO za družbeno varčevanje spodbujali varčevalne aktivnosti v družbenem in privatnem sektorju pri spravi poljskih pridelkov, obiranju sadja in grozdja, obiranju jagodičevja, čiščenju gozdov in zbiranju odpadnega lesa za kurjavo za oskrbo predvsem socialno šibkih in

moženje. Ljutomer je relativno zelo požarno ogrožen, saj ima lesarsko in kemično industrijo. Zato bi bilo potrebno v bodoče narediti vse, da se opremljenost ljubomerske operativne enote in operativnega centra čim prej okrepi.

Dušan Loparnik

Za družbeno varčevanje

ostarelih gospodinjstev, pogozdovanju ter zbiranju odpadnih surovin: papir, steklo, železo ...

V vse te aktivnosti pa morajo biti seveda vpeta splošna stabilizacijska prizadevanja in vzgojnoizobraževalni namen. Namen vseh teh akcij je pomagati pri obiranju pridelkov ter neposredna in cenejša preskrba s sadjem ter drugimi pridelki, predvsem vzgojnovarstvenih organizacij, šol, domov za starejše občane ter dijaških domov. V ta program se lepo vključujejo pionirske organizacije, saj v okviru XIII. jugoslovanskih iger »Pionirji veselo na delo« že tako organizirajo podobne akcije in se tako ustvarjalno vključujejo v vse oblike družbeno koristnega dela.

Seveda pa ne smemo mimo tistih, predvsem mladih, ki čakajo na zaposlitve. Njim bi morala biti to prvenstvena naloga.

D. L.

PO SVEŽNITU UKREPOV BOLEČA STREZNITEV

VESTNIKOVA
SOOČANJA

- Prekupčevalcem z devizami bo poslej trda predla.
- Meja z Madžarsko je odprta.
- So bili pri bencinskih bonih res preradodani?
- Pri soboškem Certusu ne oklevajo s prilagajanjem novemu delovnemu času, čeprav...
- V pomurskih sindikatih so odločno proti vsakršnim špekulacijam, manipulacijam in zlorabam vseh vrst, kajti posledice teh bo najprej občutil delavec.
- Z 2. novembrom se je začel delovni čas ponekod ob 8. uri.

ZA BANKO NI VAŽEN IZVOR DEVIZ

Spiroč zakon o menjalnih poslih in prometu tujega denarja v Jugoslaviji je prepovedal kakršenkoli nakup ali prodaja tujega denarja na našem ozemlju med organizacijami združenega dela, med našimi občani, pa tudi med našimi občani in tujci. Prepovedana sta tudi nakup in prodaja blaga in storitev za devize, tujo valuto bo možno uporabiti za nakup v konsignacijah. Očitno je torej, da je smisel tega zakona vnesti red na to področje in pa, kar je še bolj pomembno, doseči hoče, da bo v naši državi plačilno sredstvo edino dinar, poleg tega pa so lastniki deviz zdaj izenačeni s tistimi, ki imajo samo dinarje.

S tole verjetnostno domnevo smo zaključili nedavno Vestnikovo okroglo mizo, da bi jo nato zaokrožili v dvoje vprašanj: kakšna bo nadaljnja usoda črno-borzijskega z devizami in ali trditve o izenačenosti lahko drži.

Milan Bratkovič je pojasnil, da vsaka prekupčevana deviza tako ali drugače pride v banko, na devizni račun. Za banko je tudi vseeno, kdo prinaša devize in pri bančnem okencu občana ne sprašuje za izvor. Devizni račun pa vemo, da imajo lahko le zdomci, ljudje, ki so si prihranili sredstva iz službenih potovanj v tujini ali njihovi ožji sorodniki (oče, mati, sin, hčerka, brat, sestra). Spočetka je bilo treba, da si lahko odprl devizni račun, predložiti potni list, po novem, tako imenovanem malem deviznem zakonu oziroma že dolgo leto, pa v banki tudi tega več ne zahtevajo.

Občani in pravne osebe lahko uporabljajo devize z deviznega računa ali hranilne vloge v tisti valuti, ki so jih vložili. Na ob-

obliki darila za humanitarne in druge podobne namene.

Jugoslovanski državljani, ki so si devize prislužili z delom v tujini, lahko na podlagi potrdila o prodaji deviz kupujejo določeno blago brez plačila temeljnega prometnega davka.

Po samoupravnem sporazumu združenja bank Jugoslavije je tudi določen nov način razpolaganja občanov z deviznimi sredstvi. Omenjeni sporazum strogo loči med državljani SFRJ v tujini in državljani SFRJ v Jugoslaviji, to pa zato, ker lahko še naprej vsakdo razpolaga s svojimi deviznimi sredstvi, s tem, da je omejen iznos oziroma je omejena razpolagalna pravica na mesec dni. (Seveda pa to ne velja za zdomce, nadalje vse tiste, ki so devizna sredstva dedovali ali si jih prihranili od službenih potovanj v tujini.) Tako lahko dvignejo mesečno do 250 dolarjev, kar je preračunano v marke 600 mark in v šilinge okrog 4 tisoč do 4300 šilingov. Seveda imajo možnost, da jih tudi prodajo banki. Če pa bi radi dvignili več kot 250 dolarjev, imajo na razpolago evročke ali potovalne čeke, ki pa se kajpada izdajajo do višine občanovih sredstev na deviznem računu ali hranilni knjižici. Dobijo se v petih dneh in so vnovčljivi le v tujini.

LE NEZNATNO ŠTEVILO DEPOZITOV

Milenko Antonijević, na katerega smo naslovili nekaj dilem glede prehodov na Madžarsko, je pojasnil, da morajo občani po novem meniti 750 dinarjev. Ker pa je z, že pred meseci sprejetim, zveznim odlokom dovoljen iznos le v znesku 500 dinarjev, je mogoče razliko v višini 250 dinarjev doplačati v devizah in potovati na Madžarsko z maloobmejno propustnico. Taka navodila je carinarnica dobila iz zvezne carinske uprave v Beogradu. Vendar pa mora imeti občan pri plačilu razlike v devizah potrebno potrdilo od banke.

Spodaj, koliko depozitov so doslej plačali naši občani za prehod čez katerega od pomurskih mejnih prehodov, nam ni mogel postreči. Tudi glede tega, da menda nekateri potujejo čez Madžarsko v Avstrijo, ni vedel povedati nič določnejšega.

Toliko bolj podrobno pa smo se zadržali pri izjemah, za katere ne velja obveznost plačila pologa. Kar precej jih je, in sicer:

— izvzeti so občani, ki so na začasnem delu v tujini ter člani njihovih ožjih družin, ki so z njimi nastanjeni v kraju začasnega bivanja v tujini,

— za člane ožje družine občanov, ki so na začasnem delu v tujini, ki odhajajo k njim na obisk,

— občane, ki so skladno z mednarodnimi pogodbami o maloobmejnem prometu, ki jih je sklenila SFRJ, zaposleni v tujini ali se tam šolajo,

— občane, ki so v tujini zaposleni preko domačih organizacij združenega dela in njihovih združenj oziroma preko organov družbenopolitičnih skupnosti,

— občane, ki službeno potujejo v tujino, občane, ki so neposredni udeleženci v med-

narodnem prometu kot tudi za vodilne turističnih agencij, kadar vodijo turiste v tujino organizirano,

— občane, ki odhajajo na zdravljenje v tujino po napotilu in odobritvi pristojnih ustanov in

— občane v dvolastniškem prometu.

Prehodi in promet čez maloobmejne prehode se v tem pogledu ni v ničemer spremenil. Drugi občani v maloobmejnem prometu lahko na leto petkrat prestopijo mejo brez vplačila depozita, kar dokazujejo z izhodnim pečatom danim s strani organov za notranje zadeve. Sicer pa pri izdajanju potnih listin ni nobenih omejitev, zahtevki

— Nedavne gneče na bencinskih črpalkah...

zanje pa so — kot ugotavljajo v vseh štirih pomurskih občinah — v stalnem porastu. Geza Bačić je povedal, da je konec lanskega leta znašalo število imetnikov stalno obmejnih propustnic 13.855, konec letošnjega septembra pa že 22.180, vse za potovanja v Avstrijo. Imetnikov obmejnih propustnic za potovanja na Madžarsko je bilo konec lanskega leta 3397 in v začetku letošnjega oktobra 4979. Vnovič smo se vrnili k depozitum in deviznemu poslovanju. Naši državljani, ki potujejo v Avstrijo, pri petkratnem zaporednem prehodu v enem letu s stalno obmejno propustnico, torej ne plačajo pologa, iznašajo lahko 500 dinarjev mesečno in

Mira Marko: „Za delavce moramo zagotoviti kulturni prevoz.“

vnašajo blago za potrebe gospodinjstva v vrednosti do 1200 dinarjev. Devize v neomejenem znesku lahko iznašajo le na podlagi potrdila banke o deviznem računu.

»Za turistične delavce so zadnji ukrepi v devizni politiki prava katastrofa,« je dobesedno menil Milan Bratkovič. »V tem primeru, ko so gostinsko-turistični organizaciji v bistvu odvzeli možnost plačila storitev v devizah, so praktično ostali brez deviznih sredstev. Po drugi strani pa vemo, da so pristojni republiški organi (SISEOT in drugi) sprejemali sklepe, da se morajo krediti, najeti v tujini, plačevati z ustvarjeno devizo po 67. členu deviznega zakona, združeno devizo po 68. členu deviznega zakona ali pa devizo,

kupljeno na deviznem trgu, ki pa dejansko ne posluje.«

Pri vstopu v SFRJ lahko tujci vnašajo v našo državo 1500 dinarjev — enkrat na leto — in seveda denarna sredstva v svoji valuti. Bone za bencin pa morajo kupiti pri pooblaščenih menjalnicah za devize.

REPUBLIŠKA UREDBA ZA BONE „POPRAVILA“ ZVEZNO

Z nekoliko izzivalnim vprašanjem, da smo bili — po nekaterih izračunih — očitno preradodani pri delitvi bencinskih bonov, smo spodbudili Gezo Bačića, da je stvar podrobneje obrazložil. Tako je bilo denimo na območju občine Murska So-

ličino goriva. Za voznike avtobusov, ki so vezani na prevoze na delovno mesto, bi utegnil veljati 8. člen uredbe, ki pravi, da lahko tisti delavci, ki opravljajo določena dela in naloge v okviru dejavnosti organizacije združenega dela, kjer so zaposleni, dobijo 80 odstotkov količine goriva glede na lansko porabo (v novembru in decembru). Tudi za to bodo prišla še podrobnejša navodila in pojasnila.

Pri vsem tem pa mora priti do izraza solidarnost in vzajemnost, je približal predsednica medobčinskega sindikata Mira Marko.

ŠIBAK VOZNI PARK CERTUSA

Direktor Certusovega tozda Avtobusni promet Murska So-

— ... so se preselile na avtobusna postajališča. (Foto: A. Abraham)

bota Martin Puhan je rade volje pojasnil, kako se bodo pri njih pridrževali varčevalnih ukrepov.

V primestnem prometu glede varčevanja slabo kaže, saj bo treba spričo delavskih in šolskih prevozov, narediti še nekaj kilometrov več. Kar zadeva medkrajevni in mednarodni promet, pa se problematika rešuje v okviru poslovne skupnosti avtoprevoznika iz Ljubljane in delovne organizacije Certus iz Maribora. Eno progodo Ljubljane bomo najbrž morali ukiniti, če ne bo to urejeno s slovenskim cestnim križem. Zdaj vozijo dnevno do Ljubljane in nazaj štirikrat. Po-

ZA RACIONALEN, KULTUREN PREVOZ GRE

Povzemamo ga dobesedno. »Delavce najbolj zanima, kako kulturno, pravočasno in sploh priti na delo. To vprašanje moramo reševati skupaj s prevozniki. Namen je, da dosežemo večjo produktivnost, zagotovimo nemoteno proizvodnjo in podobno. Da pa obenem kar najbolj racionalno trošimo vse ostale vrste energije. Sočasno se bomo morali spoprijeti z vprašanji otroškega varstva, prehrane, ki se že lep čas kopičijo. Ne smemo si dovoliti, da bi tu presegli porabo.

Konkretno glede premakljivega delovnega časa smo se v

Geza Bačić: „Z dodatnimi navodili bo marsikaj še bolj jasno.“

članovo zahtevo lahko banka zamenja eno konvertibilno valuto v drugo, če občan potuje v tujino ali mora tam plačati kakšne druge stroške. Na občanovo zahtevo je devizno vlogo mogoče voditi tudi v dinarski protivrednosti. Na ta način dobi pravico do nakupa katerekoli konvertibilne valute za potovanje v tujino in nekaterih domačih izdelkov v državi. Devize z deviznega računa ali hranilne knjižice je mogoče uporabiti za plačevanje v tujini, če se blago uvaža za osebne potrebe ali potrebe članov njegove družine. Devize je mogoče uporabiti tudi za nakup vrednostnih papirjev, ki jih izdajajo organizacije združenega dela. Lastniki deviznih računov imajo možnost, da svojo vlogo za stalno vežejo v banki in sicer v

Obvezen depozit za dinarje, ki jih imajo občani pravico odnesti iz Jugoslavije, znaša — po posebni uredbi — ob prvem odhodu iz Jugoslavije 5 tisoč dinarjev, ob vsakem naslednjem odhodu v istem letu pa za 2 tisoč dinarjev več, kot znaša depozit, ki je bil položen ob predhodnem odhodu iz države. Depozit se položi pri pooblaščen banki ali poštni hranilnici, ki izda zanj ustrezno potrdilo. Depozita ni mogoče dvigniti, preden poteče eno leto od dneva, ko je bil položen.

Bencinske bone, ki jih izdaja Avto-moto zveza Jugoslavije, prodajajo tujcem v poslovalnicah Kompaša na vseh večjih mejnih prehodih in naši republiki, prav tako pa si jih lahko priskrbijo pri avtomobilskih klubih v nekaterih drugih državah. Avto-moto zveza Slovenije priporoča tujim voznikom, da si pri prihodu v našo državo bencinske bone priskrbijo že pri svojih avtomobilskih klubih ali v poslovalnicah Kompaša na naših mejnih prehodih.

Po zakonu o menjalnih poslih in prometu tujega denarja v Jugoslaviji je prepovedan kakršenkoli nakup ali prodaja tujega denarja na ozemlju države med organizacijami združenega dela, med našimi občani, pa tudi med našimi državljani in tujci. Prepovedana sta tudi nakup in prodaja blaga in storitev za devize. Tujo valuto bo mogoče uporabiti za nakup v konsignacijah. Za kršitelje zakona so predvidene precejšnje kazni.

Zakon o spremembi zakona o deviznem poslovanju in kreditnih odnosih s tujino uvaža obvezne zaščitne ukrepe, tako tudi odvzem predmetov, ki so bili uporabljeni ali namenjeni za izvedbo deviznih prekrškov v obmejnem prometu. Med drugim to pomeni, da bodo pristojni v prihodnje obvezno odvzeli vsak avto, drugo prevozno sredstvo ali predmet, v katerem bo storilec nezakonito odnašal dinarje iz Jugoslavije ali jih prinašal v našo državo v večjem znesku od dovoljenega.

V veljavi je zakon, ki začasno prepoveduje razpolaganje z delom družbenih sredstev za financiranje gradnje novih termoelektrarn, toplarn, energetskih objektov in kotlarn na mazut in vse frakcije kurilnih olj. Med drugim bo vplival na porabo kurilnega olja, ker prepoveduje tudi dobavo kotlarn na kurilno olje, ki ga uporabljajo v gospodinjstvu. Hkrati spodbuja nujno zamenjavo kurilnega olja za drugimi gorivi, zlasti s premogom.

Po zakonu o z začasni prepovedi razpolaganja z delom družbenih sredstev za nakup dizelskega goriva in bencina mora družbeni sektor v javnem notranjem in mednarodnem cestnem prometu zmanjšati izdatke za nakup goriva za 15 odstotkov. Cilj zakona je preusmeriti kar največ prevoza blaga na železnico. Zakon predlaga naj bi v okviru sozgodov doseglji ustrezne sporazume, s katerimi je treba predvideti, kje je moč največ privarčevati.

V OČEH GLEDALCA

Kje je „ODPIRAČ“?

Znosnega, skladnega sožitja takorekoč ni in četudi ga tu pa tam zasledimo, prej ali slej doženemo, da gre za večje stikano praznino, ki v ozadju prikriva zbadanje, zaničevanje, napadanje, polasčanje, razgaljanje samih sebe in zaradi sebe. Ujetost v lasini, v nezagledani in zapredeni jaz, ki ga kdaj pa kdaj zamika razmišljanje, razoduji se, daje prostor majhnosti (ali veličini), »biti iz la: midva« (se pravi, ne ti in ne jaz, marveč oboje) — kot Jean Jacques v grotesko-burleskni predstavi *Odpiráč* Francoza in Victorja Lanouxa — pač preprosto ni mogoče.

V poldrugi uri ni odra, ne auditorija, zgolj konzerva je — znamke »To pa žge« — bedna, plehka, a (kakšna banalna prispodoba!) usodna pločevinka, ki ne pusti na plano. Kje je odpiráč? Kam neki smo ga založili, sta ga založila? In ko ga najdemo, ga najdemo, ni konzerv. Do skrajnosti pripeljan obup in groza lastne nemoči nas se, ju je, prignala, da smo jih, sta jih, zavrgla v smetiščno jamo. Kaj storiti? Kako preživeti?

Prvobitnost in preproščina se večpomensko in mnogo-plastno ves čas spopadeta z intelektualističnim koristolovstvom in nadvlado idej. Tak je ta svet, vanj smo pa-hnjeni in ni nam pomoči. Pač, je v tem, da se prebijamo, da živimo. Jacques, ta mali človek, naravno prebrisan, hoče žveti tako življenje, ki je vredno človeka. A zato je treba jesti. Če hočeš jesti, moraš imeti denar. Če hočeš imeti denar, moraš delati... Jean, ta tipični frazer in napihnjen superiornost (skrepelena inteligenca par excellence!) si utira pota s komolci, egoistično, brezdušno. Jacquesu pravi: »Crkni!«, sam pa se baše s klobački. Kakšna ironija, kakšen cinizem! Cinizem odrske scene, ki nas, deloma skozi

obešenjaško deloma pa blago črno-belo humorno provokativnost, poldrugo uro zbadanja in prebada.

»Zgodba o zasilnem zaklo-nišču, daleč od vsega, kjer se dva, ki sta lačna, pogovarjata o življenju in smrti in nas spominjata, da je človek človeku volk.« je za Lanouxov *Odpiráč* zapisano v gledališkem listu Slovenskega stalnega gledališča iz Trsta.

Meni pa se kot preblik utrinjajo Sartrove domneve iz Gnusa: »Ne da bi bilo to moje življenje bogato ali pomembno ali dragoceno. Vendar se bojim tega, kar se bo zgodilo, kar se me bo polastilo — in me odvelo kdo ve kam. Ali se bom prebudil čez nekaj mesecev, čez nekaj let, zlomljen, zdelan, razočaran sredi novih razvalin? Rad bi jasno videl vase, preden bi bilo prepozno...«

P. S. Zapis še malo nima ambicij biti nekakšna kritika ali ocena. Je zgolj — kot v razmislek enega od gledalcev. Groteska *Odpiráč* je bila ponujena soboški publiki 25. oktobra in — kar je pohvalno — skorajda polno kino dvorano, največ je bilo delavcev iz kolektiva Panonije, dobesedno navdušila.

Branko Žunec

Z razstave študentov ALU in o gledališču ANE MONRO

•••

V Galeriji soboškega kulturnega centra je od preteklega petka na ogled razstava del študentov 3. letnika Akademije likovnih umetnosti v Ljubljani. S svojimi deli se predstavljajo Ksenija Baraga, Sandi Cervek, Črtomir Frelih, Meta Godler, Marjan Gumilar, Marc Kovačič, Silvie Popovič in Brane Sever. Zaradi prazničnih tiskarskih rokov je posnetek, ki je nastal v petek dopoldne, delovni. Mlade likovnike smo zmotili pri postavljanju razstave, zato o njej več v naslednji številki Vestnika. Čeprav bi že po prvih vtisih lahko zapisali, da gre za izvirni in naše okolje dokaj nevsakdanji prikaz ustvarjalnosti študentov kiparstva in slikarstva, o katerih doslej še nismo slišali, prav tako pa so nam bila doslej neodkrita tudi njihova dela.

Iz nastopa gledališča Ane Monró (na sliki levo) smo med natisnjenimi pesmimi izbrali tisto o Petru, botru Marjanu, ki je šel na lov.

Hodil je čez drn in strn, potlej se je skril v grm, kjer je preždel celo noč tju na jaso budno zroč. Ko se je že belil dan, je na jaso sedel vran, ki je na ves glas zakrakal: „Jaz sem ta, ki si ga čakal. Srečljaj vame, Peter moj, moje smrti se ne boj!“ Petru se pa čudno zdi, da ta vrana govori.

Knjiga — matica kulture in umetnosti

Ni naključje, da knjigo imenujemo dobrina z največjim družbenim pomenom, za kakršno jo je označil v svojem otvoritvenem govoru na 27. mednarodnem knjižnem sejmu v Beogradu predsednik predsedstva CK ZKJ Mitja Ribičič, ki je med drugim ob tej priliki tudi dejal, »da je knjiga matica kulture in umetnosti, najpomembnejše sredstvo človeka in človeštva za premagovanje današnje krize civilizacije.«

V pričujočem zapisu sicer ne bo beseda o beograjskem sejmu knjige, kot bi bilo razbrati iz uvoda, citat smo uporabili le za razmišljanje o knjigi v mesecu knjige, z aspekta založnika in prodaje, predvsem pa distribucije knjig v knjižnicah, ki dobivajo vse

V knjižnicah pa beležijo večjo izposojajo knjig, čeprav v nasprotju s pričakovanji v pokrajinski in študijski knjižnici v Murski Soboti obisk ni narasel. To je lahko pojasniti z novimi centri knjige, ki jih ustanavljajo po posameznih šolah, predvsem v srednješolskih centrih in vedno številnejših krajevnih knjižnicah ter knjižnicah v organizacijah združenega dela. Kar pomeni, da se odločajo bralci za knjigo tam, kjer jim je najbližja.

V mesecu knjige je že običaj, da bolj kot ostale mesece v letu, velja knjigi posebna pozornost v obliki spremljevalnih manifestacij, srečanj z avtorji, posebnimi popusti pri prodaji, razstavami knjig in podobnim.

»Letos popustov pri prodaji iz gospodarnih razlogov ni.« je dejala poslovodkinja knjigarne Dobra knjiga Zora Zemljčič, ki je obenem tudi članica sveta knjigarne in prav zato spominila na srečanje s pisateljem — rojakom Ferdom Godino, ki je bilo v organizaciji omenjenega sveta knjigarne. Pomurske založbe in občinske zveze združeni borci, neka (sicer nepoudarjeni) uvod v mesec knjige. Prav tako pa je bila v tem času organizirana prodajna razstava knjig v največjem pomurskem delovnem kolektivu — tovarni oblačil in perila Mura. Pomurska založba, po besedah enega njenih

lastnosti avtorja dr. Christaana Barnarda in njegovega obiska pri nas veliko zanimanja. Seveda pa sproti izhajajo tudi druge bralne knjige, ki jih bodo, če že posamezniki ne, odkupile knjižnice v okviru načrtovanih sredstev. Tako bodo bolj kot v zasebnih zbirkah, knjige lahko imelo v rokah več bralcev. Obiskovalci knjižnic pa si v mesecu knjige lahko ogledajo tudi zanimivi razstavi: V pokrajinski in študijski knjižnici je na ogled razstava del ob 100-letnici rojstva in 15-letnici smrti Alojza Gradnika, v avli knjižnice v soboškem gradu pa je na ogled razstava knjig iz ustvarjalnosti Frana Saleškega Finžgarja.

V Beltrincih (verjetno pa tudi v

Ludvik Sočič, urednik Pomurske založbe: „Knjigi je potrebno nameniti pozornost skozi vse leto, posebej sedaj, ko smo založniki v vedno težji situaciji.“

pomembnejše mesto, saj je veliko ljubiteljev knjig, ki se v sedanjem gospodarskem trenutku bolj kot za nakup knjig v knjigarnah odločajo za izposojajo knjig v knjižnici. Pri tem pa ostajajo skladišča založb vedno bolj polna, zato so založniki, ki jih tarejo tudi problemi akvizitiranja v zaostrenih gospodarskih razmerah in pomanjkanju bencina ter višji avtorski honorarji, v nič kaj zavidljivi situaciji.

V domači — Pomurski založbi je prodaja do nedavnega kar cvetela, in tudi skladišče se je sproti praznilo. Prav v zadnjem času pa se stanje spreminja, saj tudi Pomursko, tako kot ostale založbe, začenjajo pestiti problemi netekvosti. Zato so se založniki dogovorili o ukrepih, med katerimi so v ospredju racionalizacije, ki odpravljajo dosedanje konkurenčnosti in pomenijo nov korak v razreševanju skupnih problemov.

Tudi v knjigarnah se pozna padeč standard in bolj kot po beletristični literaturi posegajo kupci le po priročnikih in ostalih potrebnih knjigah, ki so v prodaji: učbenikih na primer.

Zora Zemljčič, poslovodkinja knjigarne Dobra knjiga: „Pri prodaji knjig se pozna, da kupci vedno manj posegajo po beletristični literaturi in se odločajo le za priročnike.“

urednikov — Ludvika Sočiča skrbi za literarne večere, tiskovne konference ob izdaji posameznih odzivnih knjig in srečanja s pisatelji skozi vse leto, tako da se ne kaže omejevali le na oktober, zato kakšne posebne manifestacije v tem mesecu poleg literarnega večera s Ferdom Godino ni predvidela.

V kratkem pa bo pri domači založbi izšel že dolgo objavljeni medicinski priročnik Telo kot stroj, po katerem je zaradi popu-

Jože Vugrinec, vodja knjižnične dejavnosti pri soboškem kulturnem centru: „Izposoja knjig v knjižnicah raste, čeprav v pokrajinski in študijski knjižnici sicer ne beležimo večjega obiska, ker bralci knjig vedno bolj obiskujejo bližje šolske ali knjižnice v krajevnih skupnostih ter posameznih organizacijah združenega dela.“

drugih krajih) pa je z dolgimi večeri, ko je največ časa za branje, pričela ponovno delovati knjižnica kulturnoumetniškega društva. Občani jo lahko obiščejo vse dni v tednu razen ponedeljka in sobote od 17.30 do 19.30 ter v nedeljo med 9.00 in 11.00 uro. Poleg izposoje knjige je v čitalnici na voljo tudi nad dvajset različnih časopisov in revij, branje pa bodo popustirili tudi z nekaterimi manjšimi večernimi prireditvami.

Med popoldanske kulturno obravnane prireditve, ki so povezane s knjigo, pa sodijo tudi ure pravljic, saj vemo, kako pomembno je, da že pri najmlajših vzbudimo pozornost do tako imenovane »matice kulture in umetnosti.« Ure pravljic potekajo v pionirski knjižnici v Murski Soboti v četrkovnih popoldnevih, s pričetkom ob 16. h, v lendarški knjižnici pa pestrijo otrokom popoldneve ob ponedeljkih.

Brigita Bavčar

kulturni koledar

PONEDELJEK, 8. NO-
VEMBRA

MURSKA SOBOTA — V Galeriji soboškega kulturnega centra bo ob 19. uri gostovalo profesionalno nemško gledališče iz Ingolstadta z musicalom *Romantiki*.

Razstave

MURSKA SOBOTA — V Galeriji soboškega kulturnega centra je na ogled razstava risb študentov 3. letnika Akademije likovnih umetnosti iz Ljubljane.

V Pokrajinski in študijski knjižnici so razstavljena dela Alojza Gradnika ob 100-letnici njegovega rojstva in 15-letnici smrti. V avli knjižnice v soboškem gradu je razstavljena zbirka del iz življenja Franca Saleškega Finžgarja.

V razstavišču Ljubljanske — Temeljne pomurske banke so še vedno na ogled likovna dela akademskega slikarja Štefana Galiča iz Lendave. Predstavlja se s štiriinštiridesetimi deli, v glavnem iz cikla *Metulji* (slika spodaj) in *Violine*.

LENDAVA — V galeriji Lendava je poleg stalne zbirke likovnih del na ogled tudi muzejska zbirka in zbirka slik *Zgodovina Lendave* kot jo je upodobil akademski slikar — lendarški rojak Zoltan Gabor.

Knjige

USPEŠNICE TEGA TE-DNA v prodajalni Dobra knjiga v Murski Soboti so *DOKTOR* avtorja Janeza Vipotnika (založba Borec), *KARPATSKA RAPSOPIJA* pisatelja Bele Illesa (knjigo v dveh delih je izdala Pomurska založba) in *KONJIČEK MOJSTRA* PACKE Ruda Morica (Mladinska knjiga).

Kinematografi

Na platna **KINA PARK** v Murski Soboti prihaja razvpiti spektakel *CALIGULA*, ki bo na sporedu v petek, 5. in nedeljo, 7. novembra.

Z nepozabno glasbo, še bolj pa krutimi scenami, omenjeni film iz obdobja rimske zgodovine in carstva neuravnovešene Kaligule, polni dvorane kinematografov tako pri nas kot v svetu. Verjetno lahko podobni odziv pričakujemo tudi v pomurskem središču, s tem, da občutljive in tenkočutne gledalce že sedaj opozarjamo, naj raje ostanejo doma.

Musical v soboški galeriji

V okviru kulturnega sodelovanja med partnerskima mestoma Murska Sobotica in Ingolstadt prihaja po dvehletnem dogovarjanju do realizacije obiska poklicnega nemškega gledališča iz omenjenega zahodnonemškega mesta. Gostujoči nemški gledališčniki se bodo z musicalom *Romantiki* (Die Romanticker) po glasbi Toma Jonesa predstavili v galeriji soboškega Kulturnega centra v ponedeljek, 8. novembra. Predstava bo ob 19. uri, pripoved pa je aluzija na Shakespearov tragedijo *Romeo in Julija*, s tem da romantične dve ljubimci ne omejuje sovraštvo dveh družin. Prav obratno: očeta glavnih junakov Matta in Luise inscenirata sovraštvo med družinama z namenom, da mlada s tem pritegneta. Kajti menita, da so prav prepovedani sadeži najbolj vabljivi in da bo tako težnja po stikih večja. Zato med vrhovoma obeh družin zazidata visok zid in najameta ljudi za ugrabitve, tako da se mladi mož mora boriti za svojo ljubo. Ko pa se zid podre, med zaljubljenima ni več ovir in se ju poloti dolga. Pričeta se pripraviti, na kar Matt zapusti Luiso in odide v svet ter spoznava življenje po svoje, Luisa pa se zalubi v El Gala, ki pa ji nekoliko grobo zdravi romantične izpade.

Ob Mattovem povratku se med ljubimcema ponovno vname ljubzen, za katero je v zloženki (ki smo jo koristili za napoved bližnjega gostovanja nemških gledališčnikov iz Ingolstadta), zapisano, da je tokrat prava. Kakšna bo, se lahko pričujemo na ponedeljkovi uprizoritvi, ki ji bo svojstven pečat dajala glashena spremljava, saj bo, če že vsega ne bomo razumeli, ker bo pač predstava v nemščini, jasno iz zapetega in prikazanega na odru.

bb

Lendavsko kinogledališče

V lendarškem kinu so sredi oktobra pričeli z drugo sezono filmskega gledališča. Njihove lankolinske izkušnje so ugodne, saj se je taka oblika filmske vzgoje občinstvu priljubila in je število ljubiteljev dobrega filma naraslo od predstave do predstave, razgovor po projekcijah pa je postal vse odzivnejši. V program letošnje jesensko-zimske sezone so vključili šest lendarških filmov, med katerimi pa ga bodo tudi s kratkimi uvodnimi razlagami o filmski tehniki ter razgovori, ki bodo sledili projekcijam.

Med omenjenimi šestimi filmi je bil v oktobru na sporedu prvi odlični sledil ameriški film *Navadni ljudje* z Robertom Redfordom in štirimi Oscari, ki jih je prejel film kot celota, za režijo, scenarij in stransko moško vlogo. Pred izidom letošnjega leta bo v lendarškem kinematografu na sporedu domači film *Kiklop* po romanu Ranka Marinkovića in v režiji Antuna Vrdoljaka, v novem letu pa bo kot prvi na sporedu Bergmanov predvajani madžarski film *Mefisto*, ki je ovcenčan z nagrado za scenarij v Cannesu, prav tako pa je prejemnik nagrade mednarodne kritike, za marec pa so izbrali film *Kristiane F.* Mi otroci s postaje Zoo.

bb

Kdaj bo konec zdrav med sosedi na Hraškenskem vrhu?

Ni še dolgo od tega, kar smo zabeležili življenjski utrinek in delo vaščanov Hraškenskega vrha, vasice v krajevni skupnosti Kapela. Pa smo jih pred kratkim, na željo nekaterih vaščanov, spet obiskali. Le da ni bil ta obisk niti malo prijeten, saj smo bili priča, kako slabi medsosedske odnose že leta trgajo vezi med sosedi, pa če je vzrok še tako neznan. V tem primeru gre za služnostno pot. Čeprav ne moremo biti razsodnik in tudi ne moremo biti — kot si je eden od sogovornikov želel — pa smo se odločili za zapis predvsem zaradi tega, da bo opozorilo vsem, kako se sporne stvari ne smejo reševati. Saj takšna pot namesto rešitve, le globlje pogreza nesoglasja.

ALI JE VZROK ZARES POT?

Na Hraškenskem vrhu na številki 27 in 28 (ena je še za staro poslopje) živi družina Vogrinec. Gospodar Franc, njegova žena in štirje otroci, ob službi in šolanju še po malem kmetujejo. Malce navkreber domujejo, par sto metrov od krajevne ceste, uporabljajo pa služnostno pot, ki vodi po zemljišču treh sosedov in lastnikov: Jurkovičevih, Stankovih in Žizkovih. In prav ta služnostna pot je jabolko spora, ki se med njimi vleče že v nedogled, občasne epiloge pa dobiva tudi na sodišču.

Franc Vogrinec: „Teh 200 do 250 metrov je postalo spornih oziroma kamen spotike, ko sem pred kakimi osmimi leti kupil avtomobil, kasneje pa še manjši rabljen traktor. Seveda sem jih zato želel gramozirati in jih tudi sem, pa me je tožil Jurkovič. Že dvakrat sem zato plačal

obračunavati, ne pusti nas, da bi vozili po poti, ki je naša last. Vsakega enkrat napada.“

Franc Vogrinec: „Jurkovičevi imajo svojo krajevno cesto, pa vendar uporabljajo pot, urejevati pa je nočejo pomagati.“

Ker se spor vedno bolj zaostrojuje — da bi ne prišlo do hujših posledic, so morali posredovati že tudi organi javne varnosti — je vse

Franc Vogrinec „gazi“ po sporni služnostni poti proti domu.

prizadete pred kakšnimi tremi tedni obiskala posebna komisija iz krajevne skupnosti. Ogledala si je sporno služnostno pot, se pogovorila z obema prizadetima stranema in o rešitvi bo razpravljala skupščina krajevne skupnosti. Vogrinec predlaga razlastitev (plačal bom, koliko bo potrebno) in status krajevne ceste, ostali trije so proti in vztrajajo na svojem stališču, da pot lahko uporabljajo, vendar je ne sme gramozirati.

Zdravo pamet v roke!

Takšen je lahko samo naš nasvet v tej sporni zadevi. Služnostna pot, ki jo uporabljajo Vogrineci, vodi pa čez zemljišče naštetih treh lastnikov, je že dolgo dobra možnost za zabavo ostalim vaščanom. Prizadeti pa, kot da ne želijo, da bi se slednjič vse uredilo. Tožbe se kar vrstijo kot po tekočem traku: zdaj z ene in druge strani. Kdo ve koliko denarja so že zaslužili odvetniki in sodniki, končno rešitev spora pa vedno znova odlagajo. In ne bo je vse dotlej, dokler na obeh straneh ne bo prevladal zdrav razum. In ko se bodo zgradili zdaj povsem neurejeni sosedski odnosi, ko bo sosed spet obiskoval in pomagal sosedu kot nekoč, tudi služnostna pot ne bo več predmet spora. Le več dobre volje je potrebno.

V. Paveo

Anica Jurkovič: „Sram me je, da sem mu sestra!“

odškodnino, pa še naprej s pomočjo krajevne skupnosti, ki me je pomagala oskrbovati z gramozom, pot urejal. Pogledajte, kaj pa so storili sedaj; pot so skoraj podvsem spodorali, še peš ne morem skoraj hoditi, ne da bi se vozil.

Gramozirati več ne pustijo, zadnje deževje je spralo ves gramoz in do kolen gazimo v blatu. Vsega mi je dovolj, tudi prodal bi in se odselil drugam. Toda kdo bo kupil hišo brez dovozne poti? Cesto moramo imeti!“

Pa druga stran: vsi zatrjujejo, da mu uporabljanje poti ne branijo, vendar ne dovoljujejo več gramoziranja, ki jim uničuje njive. Sicer pa so korenin spora globlji in starejši in med Vogrinčevimi in Jurkovičevimi segajo že generacijo nazaj. Anica Jurkovič: „Sem Vogrinčeva sestra in sram me je. Z nami, pa tudi drugimi, hoče fizično

IZ ŽIVLJENJA VASI OB MEJI

Fikšinci so odmaknjena vas na Goriškem ob avstrijski meji, kamor naključnega potnika pot redko zanese. Tudi zato, ker so cestne povezave slabe in posamezne kmetije težko dosegljive po blatnih kolnikih, posebej to mokro jesen, ki je dodobra razmočila tudi veliko bolj trdne ceste. Domačije so raztresene po hribih, nekakšno središče obmejne vasi pa je cestno križišče pri gasilskem domu, izpred katerega vodijo poti v smeri Cankove, Avstrije, Rogaševca in Pertoče.

Prebivalcev je v Fikšincih dvesto enaindvajset, veliko med njimi, predvsem staroselcev, pa še vedno govori nemški jezik, čeprav so rojeni v naših krajih.

Pri tem so zanimivi podatki, ki jih je zbral in posredoval vodja krajevnega urada v Rogaševcih, Štefan Lainšček. Leta 1921 je bilo v Fikšincih od 381 prebivalcev le 17 Slovencev, preostalih 364 pa je bilo Nemcev. Deset let prej pa je bilo prebivalcev deset več in so živeli v 67 hišah ter 62 gospodinjstvih.

Toliko v številkah, ki jim kaže dodati še sedanje stanje: hišnih števil je 50, tako kakor hiš pa je tudi prebivalcev manj, čeprav je prav v zadnjem času občuten povratek na kmetije. Predvsem mladi, ki so organizirani, se češče odločajo za življenje in delo na kmetijah.

S TRAKTORJEM LE NAVZDOL

„V hriboviti pokrajini ni enostavno kmetovati, predvsem s stroji ne,“ pravi predsednik vaškega odbora Feliks Gomboc. „Običajno gre s strojno obdelavo, točneje traktorji, le navzdol, navkreber pa je potrebno vse obdelati ročno. Zato se bolj kot za obdelavo zemlje odločamo za rejo živine.“

Gombočeva kmetija je usmerjena in v novem gospodarskem posloplju je tudi

hlev s sedemnajstimi glavami živine, med katero prevladujejo goveda in pitanci. Poleg dela na domači zemlji in v hlevu pa se je delovni gospodar občasno vdinjal kot sezonec tudi pri sosedih — Avstrijcih, da si je tako kot žena Milika prislužil dodatna sredstva za življenje. Prav tako se je češče kot v šest kilometrov oddaljeno trgovino na Pertoči odpravil v bližnjo avstrijsko in zdaj močno čuti zaprtost meje, saj meni, da je petkrat na leto premalo, da bi obdržal vse prej vzpostavljene stike. Ti so bili še posebej tesni med gasilskima društvoma, zdaj pa bodo verjetno zamrli. Gasilsko društvo v Fikšincih šteje nekaj več kot trideset članov, ki so zelo aktivni, posebej

Pri Gombočevih v Fikšincih 50 novo gospodarsko poslopje izpodriva s slamo krito domačijo v kateri živi družina predsednika vaškega odbora. Oče Feliks je na sliki z ženo Miliko in eno dveh plavalasih hčera, ki sta se v pogovor ob obisku vključevali s svojim čebljanjem. Foto: S. Sobočan

pa ponosni na novi gasilski avto in motorno brizgalno.

STIKI MED VAŠČANI IN GRANIČARJI

Poleg gasilcev so v vasi še najbolj aktivni mladi, ki so organizirani v svoji mladinski zvezi in se lotevajo vseh vprašanj, prav prijateljske stike pa so vzpostavili z graničarji iz karavle. Ob posebnih priložnostih organizirajo športna in družabna srečanja. Graničarji pa so vaščanom Fikšincev velikokrat priskočili na pomoč v času, ko omenjena obmejna vas še ni imela telefonske zveze s svetom. Zdaj sta v Fikšincih dva telefonska priključka: v gostilni pri Gombočevi Mariji in Holsedlovih. Skorajda javna sta, saj lahko potrebno pomoč priključijo vsak, ki jo potrebuje ali pa želi kaj sporočiti po najhitrejši žični zvezi.

Poleg telefonske pa ima vas ob avstrijski meji tudi ugodno avtobusno zvezo. Poleg šolskega avtobusa, ki dvakrat dnevno

prevaža štirinajstdeset vaških šolarjev, sta avtobusni zvezi v smeri Gerlinec, Cankove in naprej do Murske Sobote zjutraj ter povratni popoldne, ko se ljudje vračajo z dela. Kar trideset od vseh vaščanov namreč združuje delo: največ v tovarni orodja in opreme v Rogaševcih, nekaj v Muri in ostalih de-

Petinsedemdesetletna Johana Menciger iz Fikšincev 46 govori izključno nemško, čeprav je rojena v tej obmejni vasi pri nas. Zanimali smo jo pri lupljenju koruz iz tistega kar je povedala, da so ostali domači na polju, kjer spravljajo koruze in izkone redke suhe jesenske dneve. Foto: S. Celec

lovnih organizacijah. Sezono zaenkrat ni, saj gredo jesenski dela h koncu, do pomladi pa bodo verjetno tisti, ki so množično hodili pomagat služiti šilinge v sosednjo Avstrijo, uredili potrebna potrdila in delo na občini in bodo tako lahko mejo prestopili z maloobmejnimi prepustnicami več kot petkrat letno. Brigita Bavčar

dopisniki so zabeležili

Kaj vse nam je zagodlo letošnje vreme! Katarina Ritlop iz Murske Sobote, Partizanska 7, je k primerkom pese za primerjavo pristavila steklenico. Ni je izpraznil fotoreporter Albert Abraham, ampak nekdo pred njim.

Proslavili 5-letnico „MURE“

Eno izmed najbolj delovnih slovenskih izseljenških društev v tujini je SLOVENSKO KULTURNO PROSVETNO DRUŠTVO »MURA« iz Vorarlberga, ki ima svoj sedež v Rankweilu. Društvo je oktobra letos praznovalo že svojo 5-letnico delovanja. Ob tej priložnosti se je v Rankweilu na priložnostni slovesnosti zbralo veliko naših delavcev na začasnem delu v tej avstrijski pokrajini, na kateri je bil prisoten tudi jugoslovanski konzul iz Feldkircha dr. Cvetkovič in dva gosta iz pokrajine Vorarlberg.

Sedanji predsednik društva »MURA«, tov. Elek Pocak je po pozdravnem nagovoru podal kroniko dela društva v minulih 5 letih. Poudaril je, da se je društvo predvsem

na začetku delovanja srečevalo z mnogimi problemi, katere so potem z večjim članstvom v društvu in s prizadevanjem nekaterih članov kmalu odpravili. Zanimivo na slovesnosti je spregovoril tudi naš član dr. Cvetkovič, ki je pohvalil delo društva ter izrazil željo, da naj društvo še naprej aktivno deluje in skrbi za stike z matično domovino. V bogatem kulturnem programu je nastopila otroška in mladinska folklor, sledile pa so tudi recitacije in reklamacije otrok naših delavcev, ki tudi obiskujejo slovenski dopolnilni pouk. Na koncu slovesnosti pa je za veselo razpoloženje in ples še poskrbel trio »Roberto« iz Švice.

Društvo »MURA« povezuje naše delavce na začasnem delu v Avstriji iz celotne pokrajine Vorarlberg in njen pokrajinski domovine je SZDL Lendava. Da bi člani društva kar največkrat srečevali, člani izvršilnega odbora. Kot nam je la član tega odbora, tov. Stefan Cvetkovič, sicer doma iz Čepincev, so septembra predali picnec, katerega se je udeležilo veliko naših zdomcev, na njem pa je stekel živahen pogovor o uspehih in problemih, s katerimi se naši delavci srečujejo v vsakdanjem življenju v Avstriji. Prav tako med drugim pripravljajo številna družabna in športna srečanja.

V septembru so izvedli streljanje z zračno puško.

DRAGO JAKIČ

Sodelovanje z JLA

Mladi iz Gornje Radgone že leta uspešno sodelujejo z JLA. Ob pomembnih dogodkih in praznikih organizirajo razna srečanja tako s kulturnega kot športnega in drugih področij.

V počastitev 11. kongresa ZSMS v Novem Mestu so priredili srečanje, na katerem so se mladi v košarki pomerili z vojaki — graničarji. Po zanimivem športnem dogodku je ostalo precej časa tudi za sproščene pogovore.

Mladinski pevski zbori videmske osnovne šole so se vrsto let trudili, da na nastopih ne bi razočarali — ne samo občinstva, ampak tudi Marije Simončič, ki kot vodja zbora dobremu petju že vrsto let namenja precej delovnega in prostega časa. Kako prijetno zavzani pesem na prostem, ko lahko odloži dežnik in se ozre v nebo, ki je skoraj brez oblakov... Foto: Janko Stolnik

Foto: Janko Stolnik

dopisujte v
VESTNIK

Prostovoljci na obiranju grozdja

Gornjeradgonski mladinci-prostovoljci v teritorialni obrambi so se odločili, da kongres ZSMS, ki je potekal v Novem mestu, delovno obeležijo. Šestdeset jih je namreč minulo soboto obiralo grozdje na janževskih vinogradih radgonskega kombinata. Z odzivom na akcijo so mladi še enkrat potrdili svojo prostovoljnost in pokazali razumevanje za gospodarske razmere.

—saša—

Društveni kros

Šolsko športno društvo na novni šoli v Puconcih je izvedlo tekmovanje v krosu. Zmagovalec so bili: I. razred — D. Matičič; F. Vidmajer; II. razred — D. J. teršnik; F. Podlesek; III. razred — D. Bencik; F. Bedek; IV. razred — D. Rituper; F. Pustinar; V. razred — D. Trplan; F. Trplan; VI. razred — D. Obah; F. Horvat; VII. razred — D. Roudi; F. Fartelj; VIII. razred — D. Novosel; F. Fujs.

Nekaj o jabolkih

Večina potrošnikov, ki se vsako jesen oskrbijo z zimnico, pozna težave, ki so povezane z nabavo pa tudi z njenim shranjevanjem. V ozimnici predstavljajo velik del jabolka, ki jih potrošniki žele ohraniti čez zimo, če je le mogoče do pomladi. Včasih to v dobrih hladnih in vlažnih kletih uspe, včasih pa tudi ne. Z vgraditvijo centralnega ogrevanja v kletnih prostorih so se možnosti uspešnega shranjevanja zelo poslabšale. Kljub temu pa iste sorte v raznih letih, ob podobnih pogojih shranjevanja precej različno ohranimo. Medtem ko so nekatere stare in manj kakovostne sorte včasih praviloma zdržale do pomladi, npr. bobovec, mošnjatelj, krivopecelj pa tudi voščanka in ontario, so novejšje sorte glede pridelovanja pa tudi hranjenja bolj zahtevne in tudi »muhaste«.

Kakovost plodov

Ob nakupu jabolka je za oceno kakovosti odlična sortna značilnost, ki jo nudi zunanji videz (oblika, barva, velikost in poškodbe ali na-

Za preskrbljenost plodu s kalcijem namreč še ne zadošča zadostna založenost tal s tem elementom. V določenem obdobju lahko njegov prehod iz zemlje v plod prepreči prebujno rast poganjkov proti koncu vegetacije. Lahko pa prepreči tudi nasprotno delovanje nekaterih drugih elementov, ki v presnovi in

ZANIMALO VAS BO

pake na površini ploda). Šele v drugi vrsti naj bi upoštevali vsebino plodu z njegovim okusom, napakami v mesu in čvrstostjo ter hranljivostjo. Kot tretjo lastnost kakovostnega ploda pa lahko štejemo upežnost, ki mora biti sortno značilna tako za hranjenje v ustreznem navadnem skladišču kot tudi v hladilnici. Razvoj hladilne tehnike nam je ponudil možnost, da potrošnik dobi v daljšem časovnem razdobju tudi sadje manj trpežnih sort in v toplejših legah pridelano sadje. Toda vse to velja le pod pogojem, če smo sadje pravočasno obrali in je bilo fiziološko zdravo. Verjetno ne bo odveč, če ob tem poudarimo, da so si nekatere vrste jabolka v kakovosti vsaj navidezno v medsebojnem protistojstvu. Tako npr. zlasti pri nekaterih sortah močno izstopa slaba trpežnost debelih in intenzivno obarvanih plodov in obratno, čemur kupci — zlasti gospodinjice — ob nakupu ne posvečajo dovolj pozornosti.

Kaj vpliva na trpežnost?

Vzrokov za neobičajno slabo trpežnost plodov je več ter lahko v določenih okoliščinah, ko medsebojno vplivajo, privedejo do usodnih posledic. Če bi trdili, da je edini razlog za slabo trpežnost nepravilno (predvsem prepozno) obiranje, bi povedali premalo, čeprav je lahko to eden od bistvenih razlogov. Medtem ko so v nekaterih letih tudi prepozno obrana jabolka še dokaj trpežna, pa v drugih niti pravočasno obrana ne zagotavlja pričakovane trpežnosti. Vzrokov je torej več in so medsebojno prepleteni in nastopajo pogosto istočasno v določenih letih na istem pridelovalnem območju. Po izkušnjah iz zadnjih let so medsebojno povezani tako podnebni kot tudi talni vzroki. V ekstenzivnem pridelovanju, kjer je slaba rast dreve, katero ohladi majhne pridelke drobnih plodov, in vzroki navadno ne pripeljejo do hujših posledic. V intenzivnem plantažnem pridelovanju pa so lahko usodni za velik del pridelka in ugled proizvajalca.

zgradbi plodu stopajo na njegovo mesto, v njegovi funkciji. Zlasti pri zgradnji celičnih sten plodu pa ga ne morejo nadomestiti.

Kakšna obolenja poznamo?

Morda še nekaj besed o tem, kakšne fiziološke napake poznamo na plodovih jabolka in kako ravnamo s takšnim sadjem.

Najpogostejša taka obolenja so stekovitost, ki včasih med skladiščenjem celo sama izgine, mnogo težja pa je že grenka pikčavost, kateri je močno podvržena predvsem cox oranžna reneta, porjavlost lupine, ki se pojavlja najpogostejše na rdečem delišesu, jonatanova pikčavost, ki je sicer manj neprijetna, a je pogosto znanilka notranjega zloma. Znaka notranjega zloma v začetku na zunaj ne opazimo, le mehkejši plod naznanja pričetek tega obolenja. Nato meso pod lupino porjavi, kar se pokaže tudi navzven in sadež prične propadati.

Zdraviti jih sicer ni mogoče...

Teh in še nekaterih drugih manj pogostih fizioloških obolenj ne moremo zdraviti. Bolezen lahko zavremo le z ustreznimi skladiščnimi pogoji. Predvsem je najbolje, da jabolka, ki prično kazati takšne znake, čim hitreje porabimo. Zlasti debele in močno obarvane plodove, ki so najbolj podvrženi tem boleznem, je treba porabiti najprej. Preostala jabolka, zlasti manj občutljivih sort, pa skladiščimo ob ustreznih pogojih. Predvsem moramo poskrbeti za čim nižjo temperaturo, ki sicer za daljši čas ne sme pasti na 0 stopinj C. Zato v kleti uporabimo okna, predvsem ponoči. Tudi vlažnost zraka je zelo pomembna za zdržljivost predvsem rjastih plodov (kosmačev, zlatega delišesa itn.), ki hitro izhlapevajo skozi porozno povrhnjico. To lahko delno preprečimo z namočenjo šoto ali mahom v širokih posodah, z obežanjem namočene jute ali pa kar s polivanjem tal. Tudi vlaganje jabolka v plastične vrečke služi temu namenu in daje dobre rezultate.

Ciril za zgled

Bilo je sredi prejšnjega tedna, ko sem se proti večeru oglasil na domačiji 32-letnega Cirila Kavaša v Odrancih. Upal sem, da ga bom ob pozni uri našel doma. Ker je večji kmet, ki ima v tem jesenskem obdobju dela čez glavo, sem pravilno sklepal, da je nesmiselno priti sredi dneva. Toda tudi ob 18. uri Cirila še ni bilo.

„Na njivi je. Pšenico seje,“ je pojasnila 61-letna mati Verona. „Pridite kdaj drugič ali pa ga počakajte,“ je še pristavila.

Odločil sem se, da ga počakam. Stopil sem v bližnjo gostilno, kjer sem nehoti prisluhnil kmetovalcem, ki so komentirali ukrepe zveznega izvršnega sveta. Tam sem

Ciril Kavaš iz Odrancev v tem času ne pozna počitka. Tako tudi ta slika (on je v ospredju) ni nastala te dni, ampak tedaj, ko si je lahko privoščil po opravljenem delu klepet s sestrama in svakom.

srečal tudi vaškega mojstra, ki popravlja traktorje. Kmetijski so se v glavnem strinjali, da je bil skrajni čas, da omejimo porabo bencina, hkrati pa so pozdravili odločitev, da plinskega olja za traktorje ne bo zmanjšalo. 350 litrov je namreč še kar dovolj. Bolj pa jih skrbi plog za izhod v tujino. Pa ne zaradi onemogočanja zasebnih nakupov, ampak predvsem zaradi potovanja po rezervne dele. Tudi odranski mojster je potožil, da ne ve, kaj bo vstavljal v starejše traktorje, kajti takih rezervnih delov pri nas ni, v sosednji državi pa imajo celo specializirano trgovino.

IZKUSNJE KMETOVALCEV

„Prosim bomo morali naše delavce, začasno zaposlene na tujem. Oni nam bodo prinašali rezervne dele,“ je pogruntal eden izpred točilne mize.

Po klepetu v lokalni, sem znova odšel h Kavaševim. Ciril se je medtem že vrnil domov, vendar motorja na traktorju ni ugasnil. Ko sem mu predlagal, naj nekaj pove o svojem kmetovanju (nanj so me opozorili v krajevni skupnosti), me sicer ni zavrnil, menil pa je, da zdaj ni časa.

„Nazaj na njivo grem. Moram še naložiti pese. Vreme je končno dobro, zato hočem dan kar najbolj izkoristiti.“ „Saj je zdaj že noč,“ sem ga prepričeval.

„Res je, toda drugače ne gre. Tudi ponoči je treba včasih delati.“

Ker se tako hudo vendarle ni mudilo, sva se „pogodila“ in takole boste zvedeli, kdo je Ciril Kavaš iz Odrancev.

Je šest po vrsti od enajstih otrok, ki so se rodili Veroni in zdaj 71-letnemu Ivanu. Do kmetijstva je imel vedno veliko veselje, zato se od grunta ni ločil. Ker oče že dvajset let boluje, je Ciril že od mlada gospodar. Tega mu starša ne oporekata. To ga spodbuja, da si prizadeva narediti iz nekdanj skromne kmetije sodobno kmečko gospodarstvo. Tako je 1977. leta zgradil hlev 12 krat 12 metrov, v katerem je trenutno 20 glav goveje živine. Tesno sodeluje s temeljno zadrugo organizacijo Črenšovci. Pa ne le pri nakupovanju reprodukcijskega materiala, ampak prek te zadrugne organizacije tudi prodaja svojo živino. Ciril torej ne zasleduje le kratkoročnih koristi kot nemalo drugih, ki prodajajo živino na Hrvaško in tako dobe nekaj dinarjev več.

„Živino že od nekdanj krmim predvsem z domačo krmo. Krmnim mešanico dodajam le nekaj krmila rekord. Ker je pet hektarjev domače zemlje premalo za pridelavo krme za živino in drugega, kar rabimo na kmetiji, sem 1 in pol hektarja zemlje vzel v najem. Bf je še več, če bi jo lahko le dobil. Čeprav je veliko Odrančarjev po svetu, je zemlja tod vse bolj cenjena. Ne preseneča, da jo nekateri kupujejo tudi v drugih katastrskih občinah.“

Ciril prideluje predvsem koruzo. To jesen jo je siliral s površine 2 hektarjev, 1 hektar koruze pa je kupil, jo potrgal in spravil v 4 koruznjake. Nekaj koruze je tudi kupil v zadrugi.

Kavaševi pa ne rede le goveda, ampak tudi 20 prašičev. Tudi zanje so zgradili nov hlev. V njem so tudi tri plemenske svinje in nekaj deset malih pujskov. Dohodki so torej tudi od prodaje prašičev in odojkov. Moj sogovornik pa seveda ni pozabil na ženin delež. Zaposlena je v Muri v Murski Soboti, ima soliden osebni dohodek, rada pa poprime za delo tudi na polju.

Ciril med pogovorom ni ugasnil traktorja. Tako mene, ki sem izpraševal, in njega, ki je odgovarjal, je priganjal ropot motorja. Pač, napočil je čas, ko nam ni vseeno, koliko nafte bomo porabili, dasiravno je za kmetijstvo ne zmanjkuje. Poslovila sva se. Mene je pot vodila domov in zleknil sem se pred televizorjem, Ciril pa je šel na polje in sam naložil eno prikolico krmne pese. Jesen je pač koledarsko obdobje, ko kmet dan raztegne na šestnajst delovnih ur.

Š. SOBOČAN

Še o pozni setvi pšenice

Izredno neugodne vremenske razmere v najprimernejših rokih setve so zavrele spravo poljščin in pripravo zemlje za setev, hkrati pa tudi pravočasno setev ozimne pšenice. Posledica teh razmer je zakasnela setev ozimne pšenice.

Za pričakovani normalni pridelek je obvezno povečanje količine posejanega semena zaradi pomanjkanja toplote ob vzniku in slabšega razraščanja rastlin. Za vsak teden zakasnitve po optimalnem roku je potrebno povečati količino semena na 10 do 15 kg na hektar oziroma povečati število posejanih kalivih zrn za 5 do 8 %. Za debelozrnat sorte bomo uporabili do 300, za drobnozrnat pa do 360 kg semena na hektar. Prednost imajo kasne sorte ozimne pšenice pred ranimi.

Odsvetujemo setev sort novosadska rana 1, 2, 3 in 4, nizija in zlatoklasa.

Plitve setve ne priporočamo. V težjih zemljah naračajmo sejnalnico na 3 cm globine.

Kjer je bila zemlja že preorana in pripravljena za setev, pa je dež vrhnji sloj zbil, zemljo pred setvijo poravnajmo ali ponovno obdelamo s predsetvenim orodjem.

Za ročno setev količino semena povečajmo še za 5 %, ročno posejano seme pa zabranajmo s klinasto brano.

Če osnovnega gnojenja s kompleksnim gnojilom nismo opravili zaradi obilice vlage v zemlji opravimo setev, osnovno gnojenje pa opravimo v pozni jeseni, zgodnji zimi ali zgodnji pomladi. Zadnji rok za kasno setev je konec prve dekade novembra (10. november).

Posledice kasne setve bomo omilili s pravočasnimi agrotehničnimi ukrepi v toku rasti pšenice od zgodnje pomladi naprej. Navodila ne veljajo za nižinske predele Primorske.

Republiški center za pospeševanje kmetijstva

KMETIJE SPRASUJEJO: Kakšna je hranilna vrednost jabolka?

Čeprav je hranilna vrednost mogoče slaba, še vseeno ne menjam rdečih jonatanov za belo repo.

TURNIŠČE: cene pujskov

Kot poroča naš sejemski poročevalec Matija Pozderec, je bilo tudi prejšnji teden na sejnu odojkov v Turnišču živahno, čeprav je bila tokrat nekoliko slabša ponudba; rejci so pripeljali 138 pujskov. In kako je potekala prodaja? Še kar v redu, če upoštevamo, da so prodali 110 pujskov. Cene: od 3.500 do 4.300 dinarjev za par.

ABC POMURKA

KMETIJSKA ZADRUGA PANONKA
Murska Sobota, o. sol. o.

TZO KK Cankova

Sadjarji — vrtničkarji, pozor!

ABC POMURKA Kmetijska zadruga PANONKA Murska Sobota, TZO Cankova obvešča vse kupce sadnih sadik, da prodaja kvalitetne sadne sadike, vzgojene na brezvirusnih vegetativnih podlagah, po ugodnih cenah.

Na razpolago imamo sadne sadike naslednjih sadnih vrst: jabolane, hruške, višnje, češnje, slive, breskve, marelice, orehe in nektarine.

Izbor je zelo pester; od ranih do poznih sort in na različno bujnih vegetativnih podlagah.

Sadike bomo prodajali od 5/11-1982 naprej v skladišču TZO Cankova v Cankovi vsak dan, razen nedelje, od 7. do 15. ure.

V prodaji bomo imeli tudi trtne sadike (capljenke) in to samo po prednaročilu, če jih naročite v skladišču Kmetijske zadruge PANONKA do 30. novembra 1982.

Pričakujemo vas in vam želimo mnogo uspeha!

Strokovna služba

Miran Močan se prebija v jugoslovanski vrh

Namiznoteniški klub Sobota, ki posebno skrbi za naravno delo, je v zadnjih letih vzgojil nekaj izvrstnih igralcev bele žogice, ki so se uveljavili ne le v pokrajini in republiki, temveč v državi in tujini. Čeprav so mnogi od njih že prenehali z aktivnim igranjem ali pa so odšli v večje klube, skorajda ni opaziti večjih vrzeli, kajti nenehno prihajajo novi, mladi talenti. Med te sodi tudi šestnajstletni Miran Močan, učenec drugega letnika srednješolskega centra—tehnično pedagoške usmeritve v Murski Soboti.

Z namiznim tenisom se je začel ukvarjati pred petimi leti povsem naključno. S prijateljem je šel na trening, se navdušil in pravi, da mu ni žal. Začel je z redno in sistematično vadbo in uspehi, ki so prihajali, so bili tisti, ki so mu dajali vedno več volje in zavzetosti na treningih in tekmovanjih. Tako se je Miran Močan v sorazmerno kratkem času razvil v odličnega igralca. Trenira petkrat tedensko po dve uri, pred pomembnejšimi tekmovanji pa tudi do osemkrat tedensko. »Treningi mi vzamejo precej prostega časa, kar se mi pozna tudi v šoli, ker sem si izbral enega težjih študijev,« pravi Miran.

Prvi večji uspeh je dosegel na ekipnem prvenstvu Slovenije, kjer je ekipa Sobote

osvojila naslov republiškega prvaka. Miran pa je bil tudi najboljši igralec prvenstva. Uveljavil se je tudi na drža-

vnem ekipnem mladinskem prvenstvu, kjer je kot drugouvrščeni posameznik prispeval omemben delež k osvojitvi drugega mesta ekipe Sobote. Svoj največji uspeh doslej pa je dosegel nedavno v Murski Soboti na prvem pozivnem kvalifikacijskem mladinskem turnirju Jugoslavije, kjer je osvojil četrto mesto, s tem pa si pridobil pravico sodelovanja na sklepnem turnirju Jugoslavije, kjer bo sodelovalo 12 najboljših mladincev države. Tekmovanje bo v Uzdinu v Vojvodini. Njegova želja je, da bi se čimbolj približal jugoslovanskemu vrhu v mladinski konkurenci. Prav gotovo ima za to tudi vse možnosti.

Feri Maučec

Pokalni nogomet

VODI NAFTA

V nadaljevanju tekmovanja za pokal Nogometne zveze Slovenije je lendavska Nafta v Murski Soboti premagala Muro z rezultatom 2:1. Gola za Nafto sta dosegla: Žalek in Kustec, za Muro pa Slavic. Sodil je Vrčon iz Pirana. Aluminij pa je v Kidričevem premagal Ljutomer z visokim rezultatom 7:1. Časten zadetek za Ljutomer je dosegel Nemec. Sodil je Zohar Sentilj.

Nafta	3 3 0 0 4:1	6
Mura	3 2 0 1 6:2	4
Drava	3 2 0 1 4:3	4
Aluminij	3 1 0 2 8:6	2
Ljutomer	4 0 0 4 2:12	0

— ŠAH —

Vodi Konstruktor

V nadaljevanju jesenskega dela tekmovanja v okviru sindikalnih športnih iger soboške občine so bili doseženi naslednji rezultati: Konstruktor: Panonija 5:0, Potrošnik: Občina 4:1 in Slovenija cesta—Tehnika: Certus 4:1. Mura je bila prosta.

Vodi Konstruktor z 39,5 točkami pred Potrošnikom 33,5. Občina 25,5. Muro 24,0 in Panonijo 21,5 točkami.

II. SRL — MOŠKI

POLET : BREŽICE 27:19

Sobočani so bili ves čas boljše nasprotnik. Najboljša strelca pri Poletu sta bila Katona in Merčnik po 8 golov. Na lestvici vodi Polet s 16 točkami.

KROG : ŠEMPETER 23:20

Krožani so doma premagali ekipo Šempetra. Najboljša strelca pri Krogu sta bila Svetec in Varga, ki sta dosegla po 6 golov.

DOBOVA : BAKOVCI 21:19

Bakovčarji so gostovali v Dobovi in doživeli minimalen poraz, kljub temu pa so obdržali tretje mesto.

SNL

Zmaga Nafta in remi Mure

V nadaljevanju prvenstva v slovenski nogometni ligi sta bila pomurska ligaša uspešna. Nafta je doma z 1:0 premagala drugouvrščeno Izolo. Gol je dal Hozjan. Mura pa je v Dekanih igrala s Koprom neodločeno 1:1. Gol za Muro je dosegel Slavic. V predzadnjem kolu igra Mura doma s trboveljskim Rudarjem, Nafta pa v Kranju s Triglavom.

Slovan	11 8 3 0 37:13	19
Izola	11 7 2 2 24:10	16
Rudar (TV)	11 5 5 1 21:13	15
Šmartno	11 6 0 5 22:17	12
Koper	11 4 4 3 13:12	12
Mura	10 4 4 2 16:17	12
Primorje	11 4 3 4 16:14	11
Rudar (T)	11 4 2 5 12:11	10
Železničar	11 2 5 4 13:16	9
Stol	11 4 1 6 17:33	9
Tabor—Jadran	11 3 2 6 17:24	8
Nafta	11 3 2 6 8:20	8
Kovinar	10 2 3 5 13:17	7
Triglav	11 2 0 9 13:25	4

SRL — ŽENSKE

Le točka Polani

V nadaljevanju prvenstva v slovenski ženski rokometni ligi sta pomurski ekipi iztržili le eno točko. Polana je doma igrala z Izolo neodločeno 13:13. Gole za Polano so dosegli: Hozjan 5, Kociper 3, T. Horvat 2, R. Horvat, Toplak in Vogrinec po enega. Izola je v Gornji Radgoni premagala domačo Radgono 19:13. Gole za Radgono so dosegli: S. Mlinarič 8, M. Mlinarič 2, Hamler 2 in Mauko enega. Radgona je izgubila tudi v Šmartnem z rezultatom 24:29. Strelke za Radgono: S. Mlinarič 11, Mauko 4, M. Mlinarič 2, Hamler 2 itd. V naslednjem kolu gostuje Polana v Ravnah, Radgona pa v Kočevju.

Burja	9 7 0 2 227:171	14
Kočevje	9 7 0 2 236:183	14
Iskra	9 6 1 2 206:172	13
Izola	9 3 3 3 160:160	12
Drava	8 4 3 1 178:138	11
Fužinar	9 5 1 3 188:168	11
Polana	9 4 1 4 150:156	9
Šmartno	9 3 0 6 185:212	6
Peko	9 2 2 5 154:188	6
Radgona	9 3 0 6 157:192	6
Dupleje	8 2 1 5 134:162	5
Eta	9 1 0 8 142:205	2

Pomurska nogometna liga

Rezultati — 10. kola

Hotiza:Radgona 2:3
Lipa:Tešanovci 0:2
Bakovci:Tišina 1:0
Veržej:Crenšovci 1:3
Beltinka:Petišovci 3:1
Dobrovnik:Turnišče 1:0

Beltinka	10 7 2 1 36:16	16
Turnišče	10 6 2 2 28:14	14
Tešanovci	10 6 2 2 31:18	14
Dobrovnik	10 5 3 2 32:27	13
Bakovci	10 5 2 3 26:16	12
Veržej	10 5 2 3 23:15	12
Hotiza	10 5 1 4 25:20	11
Crenšovci	10 2 4 4 13:19	8
Lipa	10 2 3 5 15:32	7
Petišovci	10 2 1 7 18:28	5
Radgona	10 1 2 7 16:37	4
Tišina	10 0 4 6 8:29	4

I. MNL M. sobota

Čarda brez poraza prvak

V zaostali tekmi šestega kola I. MNL M. Sobota sta se moštvi Rakičana in Čarde iz Martjanec razšli z neodločenim izidom 2:2. Jesenski prvak je postalo moštvo Čarde brez poraza.

Lestvica jesenskega dela

Čarda	7 5 2 0 25:9	12
Rakičan	7 3 3 1 20:10	9
Štalovci	7 4 1 2 15:13	9
Puconci	7 3 1 3 18:17	7
Bogojina	7 3 1 3 13:16	7
Apače	7 3 0 4 20:21	6
Dokležovje	7 2 1 4 12:20	5
Rogašovci	7 0 1 6 6:23	1

SKL — ženske

POMURJE—SLOVAN 90:47

V prvem kolu tekmovanja slovenske ženske košarkarske lige je Pomurje iz Murske Sobote gostovalo v Ljubljani in z visokim rezultatom premagalo ekipo Slovana. Koše za Pomurje so dosegli: Ziter 36, Šiško 21, Skraban 16, Kardoš 7, Merklin 6 itd. V drugem kolu igra Pomurje doma z ekipo Salonita.

Uspešna plavalna akcija

V soboški občini že vrsto let uspešno izvajajo akcijo »Naučimo se plavati«, ki je sestavni del programa telesnokulturne dejavnosti. Tako so tudi letos nadvse uspešno izvedli tovrstno akcijo, katere osnovni nosilci so bili osnovne in srednje šole, vzgojnovarstveni zavod, plavalni klub, društva Partizan in športna društva. Celotno akcijo pa usmerja in vodi občinski štab.

V letošnjem letu se je udeležilo plavalnih tečajev skupaj 2.390 udeležencev, od katerih se je naučilo plavati 1.870 tečajnikov. Letos se je v soboški občini naučilo plavati 340 predšolskih otrok, 405 učencev nižjih razredov in 500 učencev višjih razredov osnovnih šol, 590 učencev šol druge stopnje in 75 odraslih. Vsi udeleženci akcije, ki so opravili prever-

janje plavalnega znanja, so prejeli bronastega, srebrnega in zlatega delfinčka z diplomom.

V akcijo učenja plavanja, ki ga je organiziral vzgojnovarstveni zavod, financirala pa ZTKO Murska Sobota, se je v Radencih učilo plavanje čez 300 otrok iz vrtec Murska Sobota, Lipovci in Beltinci. V akcijo »Naučimo se plavati« so se vključile vse osnovne šole iz Murske Sobote, Tišine, Puconec, Grada, Bogojine, Petrovec, Šalovec, vse srednje šole in vrtci iz Murske Sobote, Beltincev in Lipovca. Plavalni klub Murska Sobota je organiziral plavalne tečaje med počitnicami. Uspešno pa so se v akcijo tudi vključili SD Mura, Partizan Bakovci in Murska Sobota ter taborniki. Učenje plavanja so vodili učitelji telesne vzgoje, ki so strokovno usposobljeni

za vodenje takih tečajev. Občinski štab akcije »Naučimo se plavati« je zagotovil brezplačen obisk bazena (sredstva TKS), za zunanje udeležence pa tudi polne stroške.

Čeprav predstavljajo v akciji »Naučimo se plavati« največ težav okoliščine, saj sta za učenje na voljo edino bazen v Murski Soboti in morje v času šole v naravi, zimski plavalni bazen v Radencih pa je zaradi visokih prevoznih stroškov in vstopnine težje dostopen, so doseženi rezultati letošnje akcije spodbudni. Tako se iz leta v leto odpravlja plavalna nepismenost. Z akcijo bo potrebno tudi v prihodnje nadaljevati, pri tem pa večjo skrb nameniti propagandi, usposabljanju strokovnega kadra in boljši povezanosti vseh nosilcev akcije.

POL

Vodi Ljutomer

V drugem kolu tekmovanja pomurske odbojarske lige sta bila dosežena naslednja rezultata: Veržej—Radenci 1:3 in Ljutomer—Cven 3:0. Tekma Pomurje—Apače je bila preložena.

— ŠAH —

Lendava v VSL

Na pomurskem prvenstvu v šahu, ki je bilo v Murski Soboti, sta nastopili le ekipi Lendave in Mure. Zmagala je Lendava z rezultatom 4,5:1,5 točke. Zmage za Lendavo so dosegli: Gerencner, Ivanec, Doma in Vidlič, remiziral pa je Božič. Zmago za Muro je dosegla Maričeva, remiziral pa je Horvat. Tako se je Lendava uvrstila v vzhodno slovensko ligo.

— I. ONL Lendava

Jesenski prvak Mostje

V prvi občinski nogometni ligi Lendava je bilo odigrano zadnje jesensko kolo. Rezultati: Mladost—Bistrica 0:3, Mostje—Olimpija 1:1, Panonija—Borba 2:2 in Nedelica—Nafta 6:3.

Lestvica jesenskega dela

Mostje	7 4 3 0 16:7	11
Olimpija	7 5 1 1 20:12	11
Borba	7 3 3 1 17:13	9
Bistrica	7 4 0 3 16:13	8
Nedelica	7 3 1 3 17:14	7
Nafta	7 3 1 3 18:22	7
Mladost	7 1 0 6 15:26	2
Panonija	7 0 1 6 11:23	1

Enajst plavih iz Sela prvak

V zaostalih tekmah šestega kola so Prosenjakovci premagali Križevce z rezultatom 4:2, tekma Serdica:Selo pa se je končala neodločeno 3:3. Naslov jesenskega prvaka je tako osvojilo moštvo 11. plavih iz Sela, ki je edino neporaženo. To je doslej največji uspeh nogometašev iz Sela! Prekinjena tekma Tromejnik:Križevci je bila registrirana z izidom 4:4.

Lestvica jesenskega dela

Selo—11.	7 5 2 0 33:13	12
Cankova	7 5 1 1 35:14	11
Prosenjakovci	7 5 0 2 33:14	10
Serdica	7 3 2 2 18:10	8
Filovci	7 3 1 3 22:30	7
Slaveči	7 1 2 4 9:30	4
Križevci	7 0 2 5 12:29	2
Tromejnik	7 0 2 5 12:34	2

JUDO

Sobočani ekipni zmagovalci

Šolsko športno društvo Mladost iz Lendave je pripravilo tradicionalno tekmovanje v judu za pokal Draga Lugariča. Nastopilo je 52 pionirjev in mlajših mladincev iz Maribora, Ljutomera, Murske Sobote in Lendave. Najuspešnejši so bili Sobočani, ki so osvojili največ prvih mest in postali ekipni zmagovalci. Razveseljivo pa je tudi, da sta prva mesta osvojila tudi Lendava in Ljutomer. Tekmovanje je bilo dobro organizirano in kvalitetno.

Rezultati — pionirji — do 32 kg: 1. Virag (Lju), 2. Gal (Lju), 3. Pintarič (MS) in Breznik (Le); do 35 kg: 1. Duh (MS), 2. Potočnik (Lju), 3. Muršič (Lju) in Cerič (MS); do 38 kg: 1. Perš (MS), 2. Lešnjak (Lju), 3. Ferbežan in Sraka (oba MS); do 42 kg: 1. Prinčič (Lju), 2. Korošak (Lju), 3. Škrjanec in Virag (oba Lju); do 46 kg: 1. Sooš (MS), 2. Bogdan (Lju), 3. Banfi (MS) in Kocjančič (Mb); Mlajši mladinci — do 52 kg: 1. Vrdjaka (MS), 2. Kulčar (Le), 3. Koles (MS) in Lebar (Le); do 58 kg: 1. Milotič (Mb), 2. Zorenč (Mb), 3. Jarni (Le) in Šporn (MS); do 62 kg: 1. Mambica (MS), 2. Krajačič (Le), 3. Horvat (MS); do 68 kg: 1. Legen (MS), 2. Kričič (MS) in 3. Pintarič (Le). Ekipno: 1. Murska Sobota 47, 2. Ljutomer 25, 3. Lendava 16 in 4. Maribor 8 točk.

O. Šolc

KEGLJANJE

Steržaj—Smodiš druga

V Ljutomeru je bil sklepni del republiškega prvenstva dvojnega kegljanja za člane, kjer je nastopilo 12 parov. Najuspešnejša sta bila člana KK Čarda—Radenska Miro Steržaj in Štefan Smodiš, ki sta osvojila prvo mesto. Steržaj pa je celo z 951 podrtimi keglji izenačil lastni rekord kegljišča. V skupni uvrstitvi pa sta Steržaj in Smodiš osvojila drugo mesto.

Vrstni red: 1. Marinšek—Urbanc (Triglav) 3595, 2. Steržaj—Smodiš (Čarda—Radenska) 3591, 3. Košir—Bizjak (Gradiš) 3584, 4. podrtih kegljev.

NAMIZNI TENIS

PETO MESTO SOBOČANOM

V Zadru je bil osmi kup osvoboditve Zadra in priključitve vse Jugoslavije. V konkurenci 18 ekip je ekipa Sobote v postavi Benkovič, Benko in Kuzma osvojila zelo dobro 5. mesto kar pomeni v tej konkurenci lep uspeh za to ekipo. Najboljši v ekipi je bil Robi Benkovič. Med posamezniki kjer je nastopilo 50 igralcev, se je vsa trojica uvrstila med najboljše 12, kar je lep uspeh predvsem za Benkoviča in Kuzmo.

Rezultati: SOBOTA—SENTA 3:2, MONTER (Split) 3:1, VITEZ 1:3, PODUNAVLJE (Bačka Palanka) 3:1, DINAMO (Pančevo) 3:1.

M. M.

Rokometašice Radgone — članice slovenske lige.

Foto: F. Maučec

Spodbudni Murini devetmesečni rezultati

V marsikaterem pomurskem delovnem kolektivu so že podrobneje analizirali devetmesečne rezultate poslovanja in hkrati ocenjevali možnosti za boljše gospodarjenje do konca letošnjega leta. Med njimi je tudi največja delovna organizacija v murskosoboški občini — tovarna oblačil in perila Mura, kjer je okrog 4700 zaposlenih delavcev lahko posebej zadovoljnih z doseženim.

IZVOZ PRINAŠA ŽE ČEZ 700
MILIJONOV DINARJEV

V tovarni oblačil in perila Mura iz Murske Sobotice so namreč v prvih devetih mesecih letošnjega leta dosegli kvaliteten poslovni rezultat, saj se gibljejo v okviru planskih predvidevanj, ki so bila dokaj visoko zastavljena. In kar je najpomembnejše za zaostrene gospodarske razmere: zagotavljajo kontinuirano proizvodnjo, čeprav ne manjka velikih težav in posebnih naporov vseh odgovornih delavcev in služb. Problem je toliko večji, ker je odpadlo povezovanje z dobavitelji po 68. členu, kajti devize, ki jih imajo trenutno na razpolago, ne zagotavljajo nekih večjih možnosti na tem področju.

Kljub recesiji, ki vlada na zunanjih trgih, pa v murskosoboški Muri vendarle povečujejo izvoz na konvertibilno tržišče. Tako so v triletnem obdobju ustvarili za nekaj čez 700 milijonov

dinarjev izvoza, kar pomeni, da so plan presegle celo za 27 odstotkov. V tem obdobju je celotni prihodek znašal okrog 3 milijarde dinarjev oziroma za 36 odstotkov nad planiranim, materialni stroški pa so porasli samo za 22 odstotkov, s čimer potrjujejo nadvse ugodne rezultate poslovanja. S tem pa sta tudi dohodek in akumulacija porasla, pri čemer imajo vse temeljne organizacije združene dela pozitivne gospodarske pokazatelje. To so vsekakor zelo spodbudna dejstva, ki jih v murskosoboški občini še posebej izpostavljajo. Nekaj težav je edino zaradi tega, ker jim zaradi pomanjkanja kvalitetnih materialov in modnih tkanin v strukturi celotnega izvoza upada t. im. klasični izvoz.

Z OPTIMIZMOM ZREJO
NAPREJ

In kakšni so glede na zaostrene gospodarske pogoje obeti do konca letošnjega leta? V mur-

skosoboški Muri pravijo, da pričakujejo še večjo zaostrenost pogojev poslovanja, zlasti še v zadnjem četrtletju, težavnost pa bo naslednje leto. To utemeljujejo z naslednjimi: Prodaja v trgovini na domačem trgu upada zaradi padca kupne moči prebivalstva. Verjetno bo težavnejši položaj zaradi močnih restriktivnih ukrepov na področju uvoza reprodukcijskega materiala. Prizadevanja pa so usmerjena v to, da je treba zagotoviti normalno proizvodnjo do konca letošnjega leta.

Z rahlim optimizmom pa jih navdaja upanje, da bodo ob določenih ugodnostih imeli možnost za povečanje izvoza, kajti prav prodaja izdelkov na tujem trgu bo še bolj spodbudna. Ob tem pa ne gre prezreti prizadevanj kolektiva, ki se je v izhodiščnih planskih nalog za leto 1983 opredelil za dodatne izvozne posle, predvsem na konvertibilno tržišče, in sicer za 5 odstotkov svojih zmogljivosti. Brez dvoma je to izredno pomembna odločitev zaposlenih v tovarni oblačil in perila Mura iz Murske Sobotice, saj bodo na tak način zagotovili normalni potek proizvodnje, s tem pa tudi ustvarjanje višjega dohodka in socialno varnost svojih delavcev.

Milan Jerše

Velike možnosti zlasti v agrokompleksu

Čeprav v zaostrenih pogojih gospodarjenja ni bilo vse v celoti uresničeno, pa smo vendarle lahko zadovoljni z doseženim, zlasti na področjih agroživilstva in infrastrukture. Tudi pričujoče povezave v gostinstvu in turizmu, konfekcijski industriji in še kje dokazujejo, da je bila pravilna usmeritev, ko so dali pobudo združenemu delu. Velike možnosti pa še obstajajo v agrokompleksu, pri čemer ne gre prezreti tudi nekaterih ostalih gospodarskih panog. To so med drugim poudarili na seji predsedstva občinske konference socialistične zveze v Murski Soboti, ko so obravnavali uresničevanje in spremembe dogovora o skupnih temeljnih planov razvoja Pomurja v letih 1981—1985.

Ker je v preteklosti prišlo zlasti do izraza naslanjanje na lastne sile, pa čeprav ne moremo mimo določenega pomembnega prispevka združenega dela z razvijačih območij naše republike, bi kazalo tudi v prihodnje še bolj spodbujati združevanje sredstev za dobre razvojne programe. Teh za zdaj očitno primanjkuje, zato bodo morali biti v organizacijah združenega dela bolj prodorni, saj gre za številne skupne in enotne cilje razvoja v Pomurju. Pri tem pa je še kako pomembna vloga SZDL kot frontne organizacije pri spreminjanju zavesti o pojavih zapiranja v občinski in tozdravski meje. Zato morajo družbenopolitične organizacije, kot so poudarili v razpravi, pregledati idejnopolitična izhodišča za oblikovanje pomurskega dogovora. Pri tem mora dobiti

odločilnejšo besedo tudi medobčinska gospodarska zbornica za Pomurje.

Na seji predsedstva OK SZDL v Murski Soboti so tudi sprejeli predlog programa in finančnega plana Zavoda za časopisno in radijsko dejavnost za leto 1983. Podprli so zlasti programske zaslove Vestnika in radia — slovenski program, kjer pa bi naj še bolj prišla do izraza odprtost in aktualnost omenjenih medijev.

Kot so dejali v razpravi, je bil v zadnjem času dosežen določen kvaliteten premik v lokalnih sredstvih obveščanja, še posebej pa njihova mobilizatorska vloga. Ker pa še vedno ni sistemsko rešeno vprašanje financiranja Vestnika, so na seji predsedstva OK SZDL predlagali imenovati skupino, ki bi s pomočjo izvršnega sveta skupščine občine našla najustreznejšo rešitev tega problema.

Milan Jerše

sobota

„SOBOTA“ TOZD OBRTOŠTVO, o. sub. o.,
Murska Sobotica, Kopaljška 2

objavlja

prosta dela in naloge

1. strugarja
2. dveh konstrukcijskih ključavničarjev
3. frizerja moške stroke
4. referenta za obračun in analize ter

ponovno objavlja

dela in naloge

5. vodenje delovne enote tapetništvo

Poleg splošnih in z zakonom določenih pogojev morajo kandidati izpolnjevati še naslednje pogoje:

- pod 1. KV strugar, dve leti delovnih izkušenj
- pod 2. KV konstrukcijski ključavničar, eno leto delovnih izkušenj
- pod 3. KV frizer moške stroke, eno leto delovnih izkušenj
- pod 4. ekonomski tehnik, eno leto delovnih izkušenj
- pod 5. tapetniški tehnik ali organizator dela proizvodne smeri, štiri leta delovnih izkušenj.

Delovno razmerje za objavljena dela in naloge se sklone za nedoločen čas s polnim delovnim časom.

Za vsa objavljena dela in naloge traja poskusno delo 45 dni, razen za dela pod točko 5, kjer traja poskusno delo 3 mesece.

Pismene prijave z dokazili o strokovni izobrazbi sprejema kadrovske oddelke podjetja „SOBOTA“, Murska Sobotica, Kopaljška ul. 2, v 15 dneh po objavi.

O izbiri bomo kandidate obvestili v roku 30 dni po preteku roka objave.

Na podlagi sklepa delavskega sveta „Deloza“ TOZD Konfekcija Velika Polana

razpisujemo licitacijo

za naslednja osnovna sredstva

1. kombi, IMV 1500 D, leto izdelave 1976, neregistriran, vozen, izključna cena 52.000 din

Licitacija bo 10. novembra 1982 s pričetkom ob 10. uri na dvorišču tovarne.

Pred pričetkom licitacije je obvezen 10-odstotni garancijski plog za upravičence licitacije. Informacije dobite po telefonu 70-090.

PROBLEM OSKRBE Z VODO REŠITI

Ker so le redki kraji v občini Murska Sobotica, ki bi imeli zadovoljivo in trajno rešeno vprašanje oskrbe prebivalcev z zdravno pitno vodo, je povsem umestno, da tem vprašanju namenimo vse večjo pozornost. Prav zato je preskrba z vodo tudi ena izmed najpomembnejših nalog lokalnega srednjoročnega plana. Na mestni vodovod v Murski Soboti je zdaj priključenih že okrog 800 individualnih hiš, skoraj vsa stanovanja, ki so v upravljanju samoupravne stanovanjske skupnosti, industrija in ustanove. Poleg tega imajo večji porabniki vode v industriji zgrajena tudi svoja lastna črpališča, vendar je v zadnjem času opaziti, da so zmogljivosti teh črpalij že premajhne. Zato se v veliki meri priključujejo na mestni vodovod. Vse to pa povzroča težave pri boljši oskrbi z vodo, ker je glavno črpališče v Črnskih mejah projektirano na zmogljivost 50 litrov na sekundo, zlasti ob sušnih obdobjih, ko pada nivo talne vode, pa so omenjene količine vode premajhne. Tako se je že pred štirimi leti dogajalo, da je v določenih obdobjih celo zmanjkalo vode. Tudi letošnje leto bi skoraj prišlo do tega, saj so pred meseci komaj uspeli napolniti

vodni zbiralnik v Murski Soboti. Iz zagate je pomagal vodnjak v Fazaneriji, iz katerega od začetka julija neprenehoma črpajo vodo. Ker znaša sedanja poraba vode ob delavnih 45 litrov na sekundo, pri čemer črpajo iz črpaljšča v Črnskih mejah 30 l/sek, v Fazaneriji pa 15 l/sek, je zaenkrat na voljo dovolj vode.

S trenutnim stanjem pa se ne morejo zadovoljiti, ker je nivo talne vode še vedno nizek, suha jesen in zima pa lahko povzročita dodatne probleme. Računati je treba tudi s tem, da se je na mestni vodovod pred kratkim priključilo tudi zravilišče Moravci, v prihodnje pa še celotni stanovanjski kompleks na Lendavi. Očitno je torej vode premalo, pri čemer je zanimiv podatek, da je njen največji porabnik mesna industrija, ki potrebuje več vode kot celo mesto skupaj. Zato resno razmišljajo o gradnji lastnih vodnjakov, o čemer se bodo konkretno dogovorili Mesna industrija ABC Pomurka, TOZD Komunala podjetja Sobotica in občinska cestno-komunalna skupnost, ki bi naj poiskala najustreznejšo rešitev.

Izhod iz nastale situacije, ko si ne bi smeli privoščiti, da bi

kadarkoli primanjkovalo vode, vidi komite za urbanizem, gradbeništvo in komunalne zadeve v tem, da v preskrbo z vodo vključijo tudi ostala dva vodnjaka v Fazaneriji. Na ta način bi namreč dobili zadostne količine vode, pa čeprav bi se morali soočiti s sušnim obdobjem. Ta vodnjak bi namreč dajala okrog 25 litrov vode na sekundo. vrednost del pa po predračunih ocenjujejo na nekaj čez 924 tisoč dinarjev. Urediti pa bo potrebno tudi varovanje teh nadvse pomembnih objektov, kot je to v Črnskih mejah. Hkrati pa bi naj pospešili izgradnjo novega vodovodnega zajetja v Krogu, ki bo omogočilo zadostne količine vode za trajnejše obdobje. V Krogu zdaj načrtujejo poskusno vrtno s 25-metrsko drenažo, kjer bodo približno eno leto ugotavljali, če so zadostne količine vode tudi kvalitetne.

Milan Jerše

—LENDAVA—

Informiranje v OZD šepa

Družbeni svet za razvoj političnega sistema socialističnega samoupravljanja pri skupščini občine Lendava je ocenil uresničevanje posebnih pravic pripadnikov madžarske narodnosti na področju informiranja. Ugotovitve kažejo, da informiranje najbolj šepa v organizacijah združenega dela, kljub naporom družbenopolitičnih organizacij v delovnih organizacijah. Da so informiranje v organizacijah združenega dela ne uresničuje hitreje, je predvsem pripisati pomanjkanju kadrov. V glasilih delovnih organizacij je le redko zaslediti madžarske tekste, samoupravni akti pa še vedno ne vsebujejo določil o dvojezičnem poslovanju. Gradiva za seje organov samoupravljanja niso prevedena, ker ni kadrov, ki bi znali oboje jezika. V lendavski občini se boji, da bo zaradi težke gospodarske situacije informiranje občanov madžarske narodnosti še vedno pomanjkljivo. Kljub vsemu pa družbeni svet ugotavlja, da je bil na tem področju dosežen napredek, zlasti pri informiranju prek glasila Nepujsag, madžarskega radijskega programa in televizijske oddaje Hidak—Mosto-

vi. Pomembno mesto pri informiranju pripadnikov madžarske narodnosti pa imajo tudi glasila družbenopolitičnih organizacij še zlasti pa Informacije, ki jih izdaja INDOK center občine Lendava.

Ta center izdaja 3850 izvodov Informatorja v madžarskem jeziku oziroma v dvojezični izdaji, tu seveda gre predvsem za glasilo za odločanje na zborih občinske skupščine. V razpravi so posvetili tudi posebno mesto potrebi po izdaji posebne brošure, v kateri naj bi bili objavljeni družboslovni in gospodarski izrazi v madžarskem jeziku. H kulturi jezika pa bo nedvomno doprineslo tudi redno spremljanje madžarskega televizijskega programa, potem ko bo v Lakošu zgrajen TV prevoznik. Člani družbenega sveta so na seji med drugim zahtevali tudi čim hitrejšo ureditev radijskega studija v Lendavi in izdajo slovensko madžarskega slovarja. Po mnenju družbenega sveta bo potrebno podrobneje analizirati tudi uresničevanje dvojezičnega poslovanja v samoupravnih interesnih skupnostih.

Jani D.

Podatki o invalidnih osebah

V občini Ljutomer so na voljo trije različni podatki o številu invalidnih oseb, njih zaposlitvah in drugem. Občinska skupnost socialnega varstva je postregla s številko 184, pri družstvu invalidov Ljutomer je združenih 426 članov, po ocenah pa jih je okrog 2200. Številke, ki se zelo razlikujejo. Zato je že pred leti OSSV dobila nalogo, da uskladi te podatke in poda realno oceno o številu invalidnih oseb. Toda že na začetku se je zataknilo, saj je potrebno najprej definirati pojem invalidne osebe. Na OSSV so v zbiranje podatkov vključili krajevne skupnosti, SPIZ, društvo invalidov in lastne podatke. Rezultatov pa še do danes niso mogli zbrati, kajti odgovorili so predvsem krajevne skupnosti, saj jih skoraj polovica ni oddala potrebnih podatkov, tako da evidenca še do danes ni popolna, zato imajo le približne številke.

Ker pa problematika le ni tako preda, kot bi z ozirom na številke pričakovali. Nezapostilen je le 25 invalidov — 15 moških in 10 žensk. Opaziti pa je, da OZD le težko zaposluje invalidne osebe, ali pa celo zmanjšujejo. Na občinski skupnosti socialnega varstva omenjujejo, da se bo v prihodnjih letih stanje na področju vključevanja invalidov v usposabljanje in zaposlovanje celo poslabšalo, saj se ob nizki stopnji zaposlovanja povpraševanje po delavcih zelo zmanjšuje. K temu pripomore še kvalifikacijska struktura, ki je zelo neugodna. Materialna in socialna varnost pa sta nezadovoljivo urejeni, saj le 19 invalidnih oseb prejema družbeno denarno pomoč, 29 pa jih nima vira dohodka.

Ker pa bodo dokončni podatki o resničnem stanju znani čez približno pol leta. Šele takrat bo slika zaokrožena.

D. L.

ne zgodi se vsak dan

Zemlja je v svojem mrzlem obdobju

V zadnjem času se opažajo velike spremembe tako v celotnem zemeljskem vremenu kakor tudi v njeni dolgoletni klimi. Na eni strani so se povečali deževni nalivi v vsakem letnem času, medtem ko se na drugi strani niža temperatura oceanom in sploh vsemu zemeljskemu površju. Nekateri znanstveniki so mnenja, da se pripravlja nova ledena doba. Vsakih 35 do 40 let je višek toplega oziroma mrzlega vremena. Nekako okoli leta 1945 naj bi se pričelo ohlajati, kar bo trajalo do leta 2000.

Te vremenske spremembe imajo velikanski vpliv na ljudsko življenje. Milijarda ljudi je obsojenih na smrt zaradi suše in mraza. Reid Bryson, direktor inštituta za študij ambianta na ameriški univerzi v Wisconsinu, je mnenja, da je zemeljska klima postala nenavadna in da se v atmosferi ugotavljajo spremembe take dalekosežnosti, ki bodo imele odločilni vpliv na življenje celotnega našega planeta.

Tako ne mislijo samo nekateri ljudje, ampak ta dejstva potrjuje 15 tisoč meteoroloških postaj, stalnih in gibljivih, raztresenih po vsem svetu, in šest meteoroloških satelitov. Opazovanja v letih 1973-1974 so ta dejstva še bolj potrdila. Taki znaki so: suša, ki se je pred slabim desetletjem pojavila v 18 ameriških državah ter v širokem pasu centralno-severne Afrike od Atlantika do Rdečega morja. Zaradi tega se je puščava Sahara letno pomaknila za 50 kilometrov bolj proti jugu.

Nasprotno pa so se v tistem času v Indiji pojavile poplave. Tudi tretjina Bangladeša je bila pod vodo. Pojavil se je predčasni mrz s povečanjem padavin v Italiji, Španiji in Kanadi, na britanskih otokih pa so se padavine zmanjšale. V velikih conah Turčije, Kitajske in Sovjetske zveze je bila takšna suša, ki je ne pomnijo že petdeset let. V Tihem oceanu se je srednja temperatura tako znižala, da je bil na obalah Latinske Amerike ulov sardel nižji kar za 55 odstotkov.

Kaj se torej dogaja v klimi Zemlje? Angleški klimatolog Hubert Lamb odgovarja takole: Zemlja je vstopila v eno

od svojih mrzlih obdobj in se približuje neki kratki diluvialni dobi. Tudi če ta ne bo trajala dolgo, bomo njene posledice čutili mnogo let. Miniti bodo morala desetletja, preden se bo Atlantski ocean segrel, če se bo prej močno ohladil.

Nihanja zemeljske temperature ne prinašajo nič novega. Znanstveniki trdijo, da so taka nihanja bila in da se bodo še vedno ponavljala. Docent za meteorologijo Ezio Rosini na univerzi v Rimu pravi: Tu gre za dolge cikle vročine in mraza, ki lahko trajajo tudi na tisoče let. V te pa se vpletajo bolj kratke periode nasprotnne temperature. Po Rosiniju se predpostavlja, da preživlja Zemlja danes neki dolg cikel višje temperature in da se v ta topli cikel vriva kratka perioda mraza, ki je dosegla najnižjo točko. Po kratkem in ekstremnem mrazu se bo cikel

obrnul na toplo, ki pa ga lahko zopet prekine mrz.

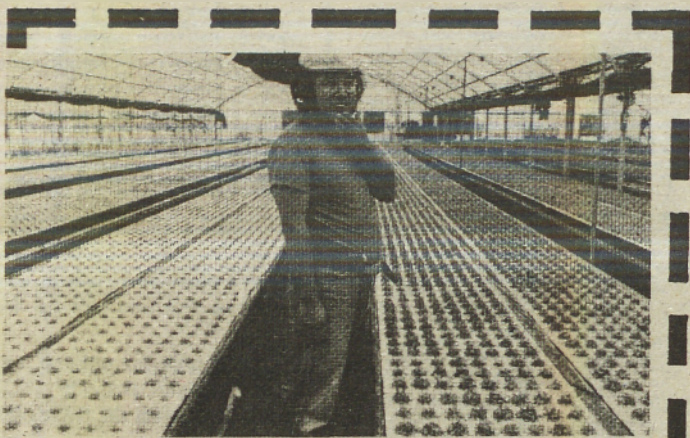
Eksistenco klimatičnih ciklov sta dokazali dve francoski ekspediciji, ki sta v letih 1970/73 preiskali 10 tisoč plasti ledenika, ki se spušča v Rossovo morje v Antarktiki.

Tako so ugotovili, kako se je ponašalo vreme pred nekaj milijoni let pa do današnjih dni.

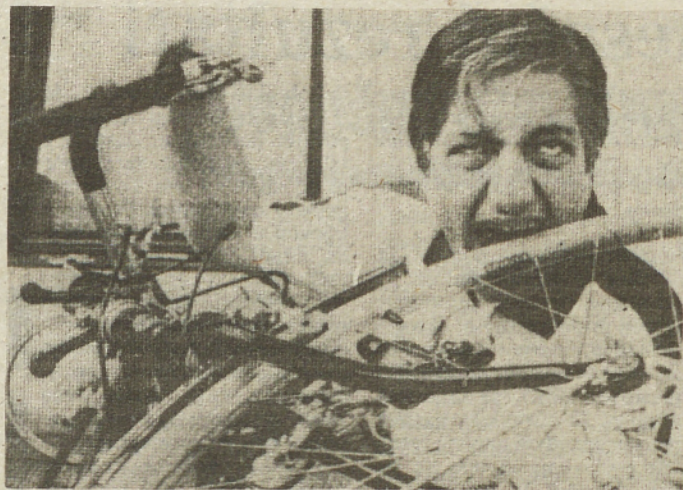
Po preiskovanju starejših in mlajših plasti so znanstveniki ugotovili štiri velike ledene dobe, ki so bile na Zemlji v davnih časih. V zadnji ledeni dobi, ki je trajala nekako od 80 tisoč do 20 tisoč let, se je pojavil tudi človek. Odkrili pa so tudi topli cikel, dolg 13 tisoč let, ki traja še danes. Ta cikel je bil prekinjen po mrzlih periodah vsakih 35 do 40 let.

Zadnji naj bi se začel okrog leta 1945. Najvišji vrh te periode naj bi nastopil proti koncu sedanjega stoletja.

PRIHODNJIČ: Po letu 1945 vedno hladneje

Japonec Kunihiro Murai je dvajset let delal poskuse, kako vzgojiti povrtnino v vodi (na Japonskem namreč primanjkuje zemlje). Postavil je farmo in zelenjavo, ki jo vidite na sliki, črpa hranivo za svojo rast iz vode. Kunihirova največja želja je, da bi nekoč na ta način vzgajal tudi pšenico, riž in koruzo.

Neki M. Loto najbrž nikoli ne bo čutil pomanjkanja hrane, ki smo je vajeni običajni zemljani. Čisto navadno kolo mu je dovolj za 15 dni. V tem času ga namreč — poje.

Leta 1985 naj bi pričeli graditi predor pod gibraltarsko otožino. Dolg naj bi bil 47 kilometrov, od tega 26 pod morjem, rabil pa naj bi za železniške tirne. Predor bosta delala Španija in Maroko.

Znanstveniki trdijo, da je od sadja človek najprej začel vzgajati grozdje.

Računajo, da se v morjih letno ponesreči okoli 200 tisoč ljudi.

drugje smo prebrali

Bojgarski strokovnjaki so skonstruirali stroj za obiranje grozdja. To je nekakšen kombajn, ki nadomesti petdeset ljudi, v eni uri pa pobere grozdje na površini 80 arov.

Neki nemški vojvoda je dal požgati mesto Verdun. Pa se je tega dejanja skesal in je sedem let (1047-1054) pomagal pri obnovi mesta, tako da je skupaj z volom vlačil voz, na katerem je bil gradbeni material.

KONZERVE, KI SE SAME GREJEJO

Novost, ki se je bodo najbolj razveselili planinci, ljubitelji jadrnanja, ribiči in delavci na velikih gradbiščih, oddaljenih od centrov. Gre za izum Belgijca Španskega porekla Ramona Apelniza, za konzervo, ki se sama greje.

Konzervna škatlja ima v svojih stenah posebno snov, ki ob dotiku z vodo začne greti. Juha se ogreje — kot trdi izumitelj — v petih, golaž v desetih minutah. Zadevi se pravi „hotcan“ (topla konzerva) in ni veliko dražja ob običajne konzerve.

Belgijec trdi, da ima že veliko ponudb za odkup licence. Med najresnejšimi ponudniki je neka švicarska tvrdka, ki izdeluje opremo za atomska zaklonišča. Zanimanje za novi izum pa so pokazali tudi nekateri generalstabi. Iz izkušnje se namreč ve, kako težko je na vojnih pohodih pogreti hrano, dober vojak pa je le tisti, ki je sit, pravijo.

Vojaški strokovnjaki na zahodu ob tem izumu trdijo, da bi se spor med Argentino in Veliko Britanijo za Falklandske otoke najbrž končal v prid Argentini, če ne bi toliko argentinskih vojakov med spopadom umrlo od — gladi. Imeli so namreč cele gore zamrznjenih konzerv.

Hradčanske uganke

Simbol Prage in kronamesta so prav gotovo Hradčani, kraljevski grad z veličastno katedralo sv. Vida. Velikanski kompleks palač, cerkva in samostana, obzidij in stolpov je nastajal skoraj tisoč let in po prvi svetovni vojni je njegovo obnovo vodil arhitekt Jozef Plečnik. Po grajskih dvoriščih, kraljevskih dvorinah in po Uličici alkimistov se drehajo obiskovalci z vsega sveta, v podzemlje Hradčanov pa ni tako lahko priti. Tukaj so ohranjeni ostanki iz začetnega obdobja nastajanja gradu in ogledati si jih je mogoče le redkim obiskovalcem. Arheologi hočejo, da bi podzemna mikroklima, ki je starine naravno ohranila, ostala nespremenjena.

Iz tretjega grajskega dvorišča se spustite po strmih stopnicah in kmalu se znajdete ozkem hodniku, ki vas vodi mimo ostankov obzidja in vodnjaka. Najstarejše kamne so zložili že v 9. stoletju, zgornjo plast je nekoliko mlajša. Iz tega obdobja je tudi obrambni okop iz gline, lesa in skrilavca. Okop velja za najpomembnejšo pričo o starosti praškega gradu, obenem pa tudi omogoča primerjavo med njegovo prvotno in današnjo velikostjo.

Arheologi so leta 1963 izsondirali podzemlje tretjega dvorišča, vendar nameravajo prihodnje leto spet začeti z izkopavanji na tem mestu, da bi še natančneje ugotovili, kako so Hradčani začeli nastajati. Predvsem bi radi našli ostanki prve cerkve, ki jo je ustanovil knez Borivoj, saj bi tako lahko z gotovostjo ugotovili leto nastanka gradu. Domnevajo, da je to bilo med leti 884 in 894. petdesetih letih je arheolog Borokovsky po obsežnih izkopavanjih našel ostanki zidov, za katere je menil, da so temelji te stavbe. Danes pa bi znanstveniki radi to ugotovitev potrdili z najmodernejšimi metodami in odkrili še kaj novega. Dostojno ob Jahalni šoli v ženskih grobovih našli grozde ste uhane, ki so bili v mozkonec 9. stoletja. Arheologi menijo, da so ti kosi nakazujejo Moravskega, s tem pa je potrjen kulturni vpliv takratne Velikomoravske države tudi na Češko.

stare koprive najbolj pečejo

Kdor visoko leta, nizko pada. Ali naj to pomeni, da tisti, ki nizko leta, visoko pade?

Najbolj zaležejo nizki udarci z visokega položaja.

Najprej ti slečejo blace, potem pa ti še rečejo, da moraš zategniti pas.

Najprej ti razbijejo zobe, potem pa ti še rečejo, da moraš držati jezik za zobmi.

Greh bomo prikrili, grešnik bomo določili.

Natanko vemo, kdo pije. Dognati moramo še, kdo bo plačal.

V boju prsi ob prsi so mi zabodli nož v hrbet.

„Vse teče,“ je rekel Heraklit, „vodovodarja pa ni mogoče dobiti.“

Kaj če je bil Sizif plačan po učinku?

Ko se karavana ustavi, se psi potuhnejo.

AFORISTICNI VRTILJAK

Lahko je biti dirigent, če vsi trobijo v isti rog.

Včasih si želim, da bi pisalni stroj zamenjal za strojno. (Odkrito povedano: zelo me mika.)

Med neštevilnimi razpoložljivimi domisljicami, vzkliki in vzdihli, definicijami in parolami, ironičnimi vprašanji in sarkastičnimi odgovori, brezpogojnimi razsodbami in dvoumnimi vodili, pregovori in rečenicami, rekli, reki in izreki, gesli in paradoksi, satiričnimi zapovedmi in humornimi (ob)sodbami, je rehle 12 petanovskih, naključno napaberkovanih še najblajših. Sicer pa se vse pleče, pleteniči, prepleta in zapleta.

Hkrati čedalje bolj spoznavam, da se človek tudi „starih kopriv“ naveliča, navzame se ga alergija in zato jih kanim kaj kmalu zamrzniti.

Ni hudir, da se ne bi česa osvežilnejšega domislil. Za danes še ostanimo pri aforizmih, vendar ne več profesionalno petanovskih, marveč amatersko poljudnih. Naše gospodarstvo je očitno stopilo na olupek uvožene banane.

Naša družbena smetana je vsak dan bolj podobna sirotki.

Cez noč se res težko kaj naredi, ko pa spimo.

Kdor podmaže, se tudi izmaže.

Če smo premalo ostri, nas bi bilo, torej, dobro nabrusiti.

Kdor drugemu jamo koplje, ima gotovo prakso s sodišči združenega dela.

Vedno le v imenu ljudstva, kot da smo pozabili na priimke.

-brž-

za razvedrilo

SAMOUK
— Čuj, povej mi, kdo te je naučil, da s prednostne liste črtaš tiste, ki ti pokažejo plavo kuverto?
— Samouk sem, plava barva pa mi je izredno všeč!

GLUHOST
— Za vraga, s kom se že ves čas pogovarja tisti moški na drugi strani ceste?
— S sabo.
— Zakaj pa tako kriči?
— Precej naglušen je ...

POZNO SPOZNAVANJE
Zajca so vprašali za zadnjo željo.
— Rad bi postal šahist.

— Nenvadno!
— Veste, če bi se spoznal na šah, tisti najbolj nevaren več ne bi živel.

MED PLESOM
— Miha, a vi med plesom sploh dihate?
— Seveda!
— Potem pa dovolite, da

tudi jaz vsaj tu in tam mam kakšno sapico ...

PRECEJ GLASNO
— Sinoči ste bili pri tako glasni, da bi najraje posredoval. Si se z ženo konca skregal?
— Ne. Na kolenih mi je prosila ... na kolenih mi je prosila naj vendarle pridem izpod postelje.

Vse kaže, da bo moral eden od naju delati danes nadure

Redni armadi kljub dolgoletnemu naporu ni uspelo streti upornikov. Razvejanost in množica malih orokov ter fanatičnost gverile so glavne ovire.

V časopisu so pisali, da se je ameriška administracija ponudila pomagati streti upornike z juga. Pomagali so že prej, toda uspehi so bili jalovi. Pravijo, da če Gadafi in Moskva podpirata eno stran, potem bodo drugo oni.

Poleg muslimanov se bori proti Markosovemu režimu še nekaj napredno usmerjenih in zato prepovedanih organizacij. Ena se imenuje CPP (Komunistična partija Filipinov) in NPA (Nova ljudska armada).

Notranjepolitični problemi so vzrok za preseljevanje otočanov z najbolj „vročih“ otokov na mirnejše konce.

V malezijski provinci Sabah je danes nekaj tisoč Filipinosov, kot imenujejo tu temnopolte otočane z južnih filipinskih otokov. Večina jih prihaja sem iskat delo. So brez potnih listov ali kakšnih drugih dokumentov. Tukajšnja obalna policija zatiska obočesi in ne evidentira več številnih malih hitrih čolnov, polnih ljudi, ki se sredi noči prikrajujejo v pristanišča. Vozovnica stane 15 M dolarjev (7 — USA dolarjev) in te prepeljejo brez potnega lista iz romana dovoljenja za delo.

Preživljajo se kot priložnostna delovna sila na gradbiščih, pristanišču in restavracijah. Vsekakor so najslabše plačani in izkoriščani. Kdo drug bi jih naj izkoriščal kot pa podjetni Kitajci. Zidarski pomočnik še zasluži dovolj za posušeno življenje, slabše se godi natakarjem in pomivalcem posode v malih kitajskih restavracijah. Za delo od 6. ure zjutraj pa do devetih zvečer dobi okoli 2500 din na mesec.

Filipinosi živijo v barakah na obronku mesta. Večina jih zasluži komaj za hrano in pivo, katero mora biti vsak dan. Saj sedaj zaslužijo in si lahko privoščijo, česar si doma niso mogli. V mestu cvete črna borza. Tu lahko kupiš „vse“, kar se dobi na Mindanau.

Sabah se tod imenuje tudi mali Hong Kong. Cveti trgovina z le-

V MALAJO
INDONEZIJU

som, katero monopolno drži v rokah nekaj kitajskih družin.

Tudi korupcija je tu v polnem razcvetu. Če se že najde kakšna oseba, kateri se zdi vredno pomisliti na prihodnost Sabaha, potem ko bo večina pragozda posekane, ima pogostoma zavezane roke. Denar dela svoje.

V Sandakan se ne spleča priti samo zaradi samega mesta, temveč zaradi štirinajst milj oddaljene Orangutan station. To je naravni rezervat, kjer se redke živalske vrste lahko svobodno gibajo, poleg tega pa so še pod nadzorstvom.

Sipi log je okrog 25 kvadratnih metrov velik rezervat, kjer imajo svoj dom orangutani ter še nekaj drugih opičjih vrst. Kakšni dve miliji daleč v džungli je kraj, ka-

mor nosijo uslezbenci vsak dan orangutanom hrano. Okrog enajste ure se je pripodil trop rjavih opic, čisto blizu k nam. Starejši člani trapa so se ustavili malo dlje, dočim so igrivi mladiči prišli k nam in nam z rok vzeli hrano. To so skoraj čisto udomačene opice. Navajajo jih nazaj na divji način življenja, da bi se prilagodile divji naravi. To so mladiči, katere je policiji uspelo zapleniti divjim lovcom in trgovcem.

Domnevajo, da živi danes več orangutanov v živalskih vrtovih, kot pa v naravi. En vzrok za to je visoka cena mladičev, saj stane eden od 5000—8000 ameriških dolarjev. Da lovec ulovi mladiča, mora ubiti še njegovo samico. Kajti ko pade samica z drevesa na tla, prileze za njo še mladič.

Drugi vzrok, da je orangutanov vedno manj, je vedno intenzivnejše izsekavanje pragozdov. Živali so se prisiljene umikati pred gozdnimi barbari in se umikati na višje ležeče lege. Nekatere od njih so se sposobne prilagoditi na novo okolje, druge pa ne. Opica orangutan spada med tiste, ki se ne morejo prilagoditi na višje ležeča ohlajca. Ta opičja vrsta je izključno vegetarijanske narave. Hrani se samo s sadeži in zelenjem.

Večina od njih se s časom uspe privaditi nazaj na divji način in pozabiti na človeka.

Poleg črede divjih slonov na centralnem delu otoka so tod še redki nosorogi. Slednjim se slabo piše. Izbanski lovci jih vztrajno zasledujejo in pobijajo. Po džungli jih zasledujejo tedne in tedne. Nosorogov rog je zelo iskani, kajti Kitajci verujejo v njegovo moč in zanje je to afrodiziak.

Danes je večer pred poletom iz mesta Tawau na bližnji indonezijski otok Tarakan. Za večerjo sem si privoščil v lončeni posodi dušen „CHIKEN RICE“ z ingverjem in sojo, zelenjavno juho s školjkami in kot tretje okusno morsko ribo s praženo čebulo, ingverjem ter zelenjavo. Bilo je najbolj okusno, kar sem kdaj poskusil od azijske kuhinje.

Noč sem prespal v bližnji baraki poleg letališča. Poleg nešteti nočnih pevcev sem imel v gosteh tudi komarje, tako da je bila noč

bolj prebena kot pa prespana.

Polet z malim desetišedem letalom je bil kar zanimiv. Leteli smo zelo nizko, tako, da se je razločno videlo vse, kar se dogaja spodaj. Džungla in nešteto rečnih rokavov ter zaviti rek. Na tem delu so močvirja, kar onemogoča poseke.

Tarakan je majhen otok, delno poraščen z džunglo. Tudi tod pridno izsekavajo.

Kar malo sem si oddahnil, ko sem končno zapustil Malezijo in prekinil stik s to „neumno“ administracijo.

Takoj, ko stopiš iz male letalske zgradbe, že začutiš pravo Indonezijo. Sem sodi tudi vsiljivost taksistov in voznikov COLT-ov (malih kombijev).

Po prihodu do Losmena Jakarta mi je skoraj zavrela kri, ko sem se kregal z voznikom COLT-a, ki me je prepeljal v mesto. Vedel sem, da me prej ni razumel, ko sva se pogajala za ceno. Strijal se je z dvema dolarjema, ko pa me je pripeljal, je zahteval višje plačilo. Najraje bi ga mahnil, To so njihove stare in preizkušene „finte“, kako se dela s tujci, dokler le-ti ne spoznajo dejanskih tarif.

Prva radost v Tarakanu je ta, da so Kitajci precej redki. Če pa so, imajo le manjše trgovine in igralnice.

Ce želiš urediti kakšno zadevo v zvezi s pošto, potem ti to vzame par ur časa. Kantor Posi (pošta), je na enem koncu mesta. Telefonirati se da iz pošne-

ga urada Tele Kominikosi kakšne dve milj vztraj. Telegrami se pa pošiljajo zopet iz pošnega urada na tretjem koncu mesta.

Ljudje so prijazni. Povsod slišiš klice „halo mister“, „hallo bos“ itd. Radi bi se pogovarjali, pa se ne razumemo. Resno na živce mi je šlo stalno hupanje coltov. Postaje imajo vsepovsod, kjer je kakšen potnik.

V mestu s 40.000 prebivalcev ni lokalnih avtobusov. To ima svoj vzrok, kajti številni colti (kombiji), nudijo zaposlitev celi armadi ljudi.

V tosmenu, kjer sem stanoval nekaj dni, sem srečal skupino indonezijskih vojakov. Z njihovim oficirjem sva se zapletla v zanimiv pogovor. Indonezija ima plačano armado, katere sodi med najmočnejše v celi Jugovzhodni Aziji. Vojaški rok traja celih šest let.

Kot sem zvedel, obstaja med Kalimantanom in Vzhodno Malezijo še okrog 1500 km ozeplja brez točno določene meje. To je na težko dostopnih krajih, v močvirnatih džungli.

Do leta 1963 so bili tam še spopadi med državama. Takratni indonezijski premier general Sukarno je imel ozemeljske pretenzije do Vzhodne Malezije. Ko je leta 1967 prišel na krmilo general Suharto, se je delno spremenila tudi politika Indonezije do sosednjih dežel. Na Zahodnem Timorju še danes divjajo boji med lovci za osvo-

boditev njihove zemlje izpod indonezijske nadvlade. Neupravičeno si lasti pravico nad upravo tega dela Timorja. Prav tako je dvomljivo, koliko realen je bil referendum na Irian Jaya (del Nove Gvineje) po odhodu Holandcev iz Indonezije. Takrat naj bi se prevladali zahodnega dela Nove Gvineje pisмено odločili, kdo je za Indonezijo in kdo proti njej. Vendar obstaja dvom v realnost referenduma. Znano je, da je še danes neupravičeno v tem delu od 80 do 90 odstotna. V oddaljenih dolinah blizu meje z Novo Gvinejo še živijo plemena količjak nad stopnjo ljudšterstva.

Mesto Balikpapan leži na sredini vzhodne obale Kalimantanana (Bornea). Letel sem z letalom, ker je bila razlika v ceni med letalsko in ladijsko vozovnico zelo mala. Ladijski prevozi so bili redki in nepriladni, poleg tega bi trajala vožnja z ladjo teden ali celo dlje. Jaz pa sem imel vizo za Indonezijo samo za šest tednov.

Kakšnih šestdeset kilometrov višje leži ob reki Mahakam drugo večje mesto Sama rinda, od koder sem kasneje nadaljeval pot. Reka Mahakam je največja na otoku. Njeno ustje meri ob izlivu v morje kar tri kilometre. V času deževja lahko priplujejo po njej preokooceanske ladje do štirideset milj v notranjost.

Želel sem potovati v notranjost dežele navzgor po reki Mahakam. To mi ni uspelo, ker nisem imel potrebnega dovoljenja za gibanje na območju v bližini meje z Vzhodno Malezijo. Potrebno dovoljenje ti dajo vojaške oblasti v Jakarti. Nobena podkupnina ni pomagala, da bi ga dohiti kar tukaj. Poleg tega bi takšna pot trajala več kot dva meseca.

Odločil sem se za drugo varianto. Za potovanje po enem izmed rečnih pritokov reke Mahakam navzgor do vasi Mara Anchalong, kamor sem po dveh dneh počasne plovbe prispel skupaj z domačini. Za nami je ostala široka in lena reka Mahakam. Reka Kadang Kepala se izliva v Mahakam pri kraju Mara Kaman. Po tem pritoku je rečni čoln počasni rezal valove navzgor. (Nadaljevanje prihodnjik)

Na jesenskem potepu

Jesen je zelo lep letni čas. Vse je v pisanih barvah. Drevesa odvržejo svoje liste in se pripravijo na zimo. Jesen prinese kmetovalcem veliko dela. Potrgati morajo koruzo, pobrati krompir in njive zorati, da bodo spomladi spet obrodile. Pobirati morajo tudi grozdje in ga stisniti. To je jeseni najbolj veselo delo. Ljudje si morajo pripraviti kurjavo. Mamice pa morajo urediti svoje rože. Otroci pa odidejo po kostanje in jih pečejo ali kuhajo.

Jeseni je res prijetno. Ob nedeljah se odpravimo v gozd na sprehod, če pa smo v mestu, pa v park. Jeseni je vreme vedno bolj slabo in muhasto. Vse se pripravi na zimo, tudi živali. Ko pa bodo padle prve snežinke, bomo vedeli, da je prišla zima.

Simon Koren, 4. r
OŠ Kapela

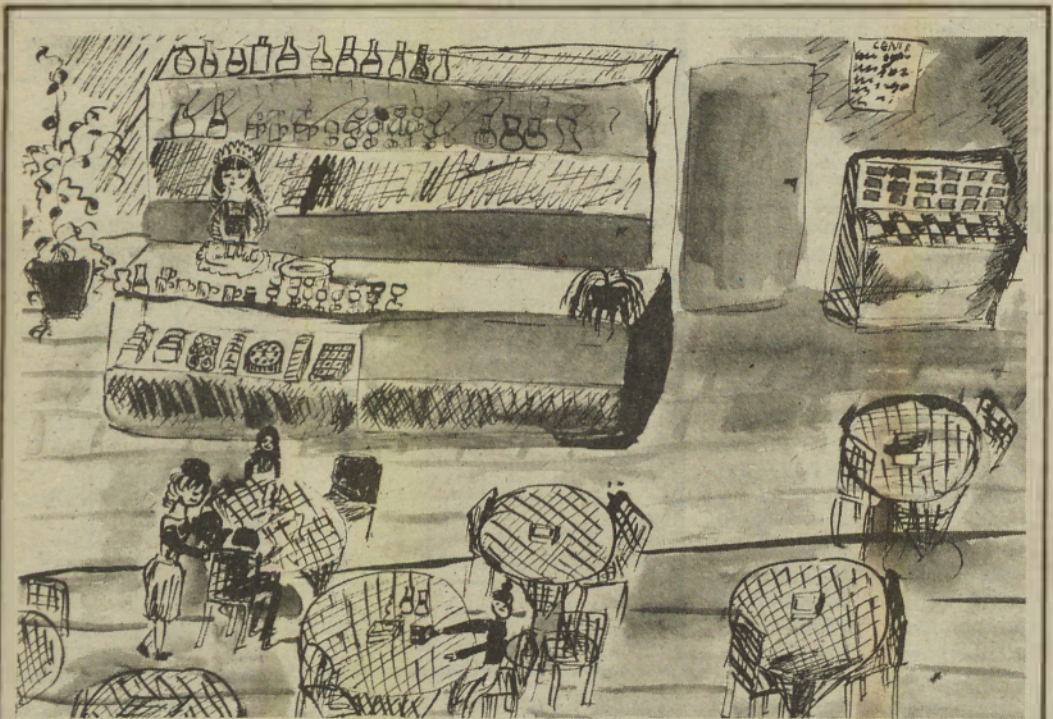
JESEN

Bil je lep sončen popoldan, ko sem se sprehajala po gozdu, iskala jurčke, kostanje in vdihovala sveži zrak.

Nenadoma sem zagledala zelo majhnega jurčka. Nisem ga izpulila, ker se mi je zdel premajhen. Sklonila sem se, pobrala nekaj listja s pisane gozdne preproge in ga pokrila. Na bližnje drevo pa sem si napravila znamenje. Nekaj časa sem še nabirala jurčke in kostanje, nato sem se odpravila proti avtobusni postaji.

Čez nekaj dni smo se spet vsi odpeljali na isti kraj jurčke iskat. Jaz sem seveda vsa nestrpna iskala označeno drevo. Končno sem ga našla, toda o jurčku ni bilo ne duha ne sluha. Bilo mi je žal, kajti v mislih sem že videla, kako se bom postavljala z velikim jurčkom. V ušesih mi je zarvenelo: Kdor malega ne ceni, velikega vredeti ni!

Suzana Sedonja Murska Sobota OŠ E. Kardelj

IZBRANA RISBA: »v gostilni« — Narisala Marjeta Zanjkovič, OŠ Jože Hedžet Šafarsko.

Ob dnevu OZN

24. oktobra 1945. so ustanovili OZN. Tega dne je začela veljati Ustanovna listina Združenih narodov. Podpisalo jo je 50 držav-članic, med njimi je bila tudi Jugoslavija.

Prvo radijsko uro v letošnjem šolskem letu smo zato na naši šoli pripravili ob 24. oktobru, dnevu ustanovitve Organizacije združenih narodov.

Med dokumentarno gradivo o OZN smo vpletli nekaj deklamacij, ki govorijo o svobodi in miru. Mir je beseda, ki pomeni veliko. Toda miru nekateri ljudje žal še ne poznajo. Izraelci na grd način ubijajo ubogi palestinski narod, žal pa pri tem OZN ne more pomagati. Le vprašamo se lahko, kdaj bodo veliki možje v OZN postali resnično močni v svojih odločitvah. Iz želje po miru v vsem svetu smo zapeli pesem Malo miru in prebrali tudi besede tovariša Tita.

Cepprav nismo velika država, se upamo boriti proti vsakemu sovražniku, kot smo se med NOB. Želimo pa si miru, ki je prepleten z ljubeznijo in razumevanjem med narodi. Toda za mir, za cilje, ki jih hočemo ustvariti, se je treba boriti, žrtvovati.

Breda Kerčmar
Dvojezična OŠ Prosenjakovci

Naša kmetija nekoč in danes

Naša kmetija je bila nekoč enkrat večja. Imeli so 4 konje in 15 glav goveje živine ter 20 svinj. Sejali so: pšenico, rž, oves, ajdo, proso, repo, oljno repico ter precej detelje, ker še tedaj ni bilo silaže in je bila glavna krma za živino detelja. Nekoč so bili glavni dohodki na naši kmetiji živina, vino, jabolčnik, pšenica in ajda, mleka takrat niso prodajali.

Tudi sedaj je naša kmetija precej velika. Imamo 10 hektarjev obdelovalne zemlje in 5 hektarjev gozdov. V hlevih imamo 24 glav živine in 9 prašičev. Imamo tudi razne kmetijske stroje. Sejemo pšenico, koruzo in sladkorno peso. Pšenico zamenjamo za koruzo. Sladkorno peso pa zamenjamo za tovarno. Koruzo pa porabimo za domačo živino. Tudi jaz pomagam pri delu.

Dragica Štuhec, 4. a
OŠ Videm ob Ščavnici

ZAKAJ TAKO?

Vemo, da starši otroke različno vzgajajo. Čeprav jim želijo le dobro, so v svojih postopkih včasih zelo nerodni ali celo nepravilni. Menijo, da je dovolj, če otroke nahranijo in lepo oblečejo. Da bi se z njim lepo pogovarjali ali se celo za trenutek poigrali z njim, se jim ne zdi pomembno.

Bilo je v počinicah. Sonce je močno pripekalo. Ura je bila dvanajsti. Kopali so se vračali s plaže, da bi se najedli in odpočili. Nekatere družine so imele s sabo tudi otroke. Nekateri niso imeli niti leto dni.

Proslava za starejše občane

Poleg bratcev, sestic, ožkov in mamc imamo še babice in dedke. To so babice, ki plečejo nogavice za vnučke in se vedno snehljajo. To so dedki, ki plečejo svoje vnučke na sprehod in jim pripovedujejo pravljice. To so starejši ljudje.

Vsako leto praznujejo starejši ljudje svoj praznik. Tudi mi se jih radi spomnimo. Učenci osnovne šole Dane Šumenjak in Murske Sobote smo pripravili kratek kulturni program za starejše občane krajevnega skupnosti Park. Pozdravili so jih člani otroškega pevskega zbora. Predstavili so še člani recitatorskega krožka. Ob koncu so učence sedmega razreda zaigrale na flavti venček narodnih pesmi. Bili so zelo veseli in zadovoljni. Svoje zadovoljstvo so pokazali s burnim ploskanjem.

Tudi mi smo se veselili, saj smo gledali srečne obraze starejših ljudi, zakaj radi jih imamo.

Mateja Novak, 4. r
OŠ Dane Šumenjak

Človek — človeku prijatelj

V svetu morijo vojne. Ljudje se med seboj vražijo in ubijajo. Najstrahovitejša vojna je v Libanonu, kjer Izraelci neusmiljeno ubijajo milijone prebivalstvo, nato pa trdijo, da to ni Seveda ne more biti res, ko pa jih z buldžerji zasipajo v zemljo. Razne strahote vladajo še v drugih državah. V Iraku in Iranu, kjer noč in dan ropotajo puške in topovi. Kako naj bo prijateljstvo med ljudmi, ko pa se noč in dan pojavljajo nove žrtve! Kako? Če hočemo, da bo v svetu mir, se moramo med seboj spoštovati, ne da na to, če je človek bel ali črn, če je bogat ali revn.

Melita Gomboc, 6. r
OŠ Gornji Petrovci

VSEBINA 11. ŠTEVILKE DELEGATSKEGA VESTNIKA

- seje zborov občinske skupščine bodo 18. novembra 1982
- osnutek sprememb in dopolnitev občinske resolucije
- proučitev razvoja in organiziranosti OZD drobnega gospodarstva v soboški občini
- osnutek odloka o določitvi, da je vzdrževanje ulic, trgov in cest v mestih in naseljih mestnega značaja v občini M. Sobota komunalna dejavnost

PREDSEDNIKI ZBOROV OBČINSKE SKUPŠČINE SKLICUJEJO SEJE

ZBORA ZDRUŽENEGA DELA
ZBORA KRAJEVNIH SKUPNOSTI IN
DRUŽBENOPOLITIČNEGA ZBORA SKUPŠČINE OBČI-
NE MURSKA SOBOTA.

Seje bodo v
četrtek, 18. novembra 1982 ob 8. uri
v dvorani Skupnosti za požarno varnost (gasilski dom) M. Sobota
Cankarjeva 75

Predsedniki predlagajo naslednji začasni
dnevni red:

1. Izvolitev verifikacijske komisije
2. Poročilo verifikacijske komisije
3. Osnutek resolucije o politiki izvajanja Družbenega plana SR Slovenije za obdobje 1981—1985 v letu 1983
4. Osnutek resolucije o politiki izvajanja Družbenega plana občine Murska Sobota za obdobje 1981—1985 v letu 1983
5. Proučitev razvoja in organiziranosti organizacij združenega dela drobnega gospodarstva v občini M. Sobota
6. Informacija o izvedbi MDA GORIČKO 82

UVOD

Izvršni svet Skupščine občine Murska Sobota daje v javno razpravo delovnim ljudem in občanom osnutek resolucije o politiki izvajanja družbenega plana občine Murska Sobota za obdobje 1981—1985 v letu 1983. O osnutku bodo razpravljali vsi zbori občinske skupščine na seji dne 18. 11. 1982.

Izvršni svet ugotavlja, da organizacije združenega dela za leto 1983 načrtujejo znatno večji obseg investicij kot je možno

(obravnavata samo Zbor združenega dela in Zbor krajevnih skupnosti)

7. Osnutek odloka o določitvi, da je vzdrževanje ulic, trgov in cest v mestih in naseljih mestnega značaja v občini M. Sobota komunalna dejavnost

(obravnavata samo Zbor združenega dela in Zbor krajevnih skupnosti)

8. Delegatska vprašanja in odgovori na vprašanja

9. Predlogi, sklepi, mnenja in obvestila

Gradivo za obravnavo 3. točke dnevnega reda je objavljeno v Poročevalcu št. 19, z dne 15. oktobra 1982. Predloge, stališča in mnenja Izvršnega sveta Skupščine občine Murska Sobota k osnutku republiške resolucije bodo posredovani vodjem delegacij in vodjem konferenc delegacij Zbora združenega dela in Zbora krajevnih skupnosti ter delegatom Družbenopolitičnega zbora. Gradivo za obravnavo 4., 5. in 7. točke dnevnega reda je objavljeno v današnji številki Delegatskega vestnika.

Gradivo za obravnavo 6. točke dnevnega reda bo posredovano vodjem delegacij in vodjem konferenc delegacij Zbora združenega dela in Zbora krajevnih skupnosti.

glede na pogoje investiranja in materialne možnosti. Zato poziva vse organizacije združenega dela in skupnosti, da ponovno preverijo načrtovane naložbe ter za predlog resolucije predlagajo le tiste, za katere imajo zagotovljena finančna sredstva in bodo v naslednjem letu realizirane oz. katere bo dejansko možno izvesti.

Vse pripombe iz javne razprave naj organizacije združenega dela, skupnosti in občani posredujejo najkasneje do 5. 12. 1982 na komite za družbeno planiranje in družbenoekonomski razvoj občine Murska Sobota.

OSNUTEK RESOLUCIJE O POLITIKI IZVAJANJA DRUŽBENEGA PLANA OBČINE MURSKA SOBOTA ZA OBDOBJE 1981—1985 V LETU 1983

1. Osnovne usmeritve in naloge v družbenoekonomskem razvoju občine v letu 1983

Izhajajoč iz sprememb in dopolnitev dogovora o temeljnih družbenega plana in družbenega plana občine Murska Sobota za obdobje 1981—1985 bo ob upoštevanju zaostrenih gospodarskih razmer in uresničevanja politike ekonomske stabilizacije težišče aktivnosti družbenoekonomskega razvoja občine v letu 1983 usmerjeno v naslednje:

— povečanje izvoza blaga in storitev zlasti na konvertibilna področja za zagotovitev in vzdrževanje zunanje likvidnosti in omogočanje nadaljnje gospodarske rasti. Poglobljalo se bo sodelovanje in izboljševanje razmerje v menjavi z obmejnima državama. Izvoz bo temeljil na višjih oblikah sodelovanja in na izvozu proizvodov višje stopnje predelave;

— povečanje proizvodnje hrane za večji izvoz kmetijskih in živilskih proizvodov ter za izboljšanje preskrbe prebivalstva. V primarni kmetijski proizvodnji dati poudarek rastlinski proizvodnji predvsem proizvodnji krušnih žit, sladkorne pese in krmnih rastlin. Kmetijsko proizvodnjo bomo intenzivirali tudi z odkupom novih zemljišč, vključevanjem v proizvodnjo neobdelane površine, boljše izrabo slabo obdelanih površin ter z nadaljevanjem komasacij in melioracij. Pospesovati vse oblike proizvodnega sodelovanja zasebnih kmetijskih proizvajalcev z združenim delom na osnovi dohodkovne soodvisnosti. Z letnim programom zagotoviti učinkovito in racionalno porabo sredstev za intervencije v proizvodnji hrane.

— učinkovitejšo gospodarjenje, prilagajanje proizvodnih programov tržnim razmeram, pospeševanje inovacij in racionalizacije dela, učinkovitejšo izrabljanje delovnega časa in zmogljivosti ter boljše povezovanje v proizvodno zaokroženo delovno in poslovno močnejše organizacije oz. poslovne skupnosti. Večje bo varčevanje v proizvodnji in porabi. Zaostri se bo odgovornost za gospodarjenje z družbenimi sredstvi in za izvajanje dogovorjenih nalog;

— uskladitev vseh vrst porabe z dejansko razpoložljivimi sredstvi in blagovnimi skladi ter krepitev akumulativne sposobnosti združenega dela, za zmanjševanje inflacijskih pritiskov in krepitev izvozne ponudbe.

2. Materialni okviri razvoja v letu 1983

Glede na doseženo stopnjo družbenoekonomskega razvoja občine Murska Sobota ter zaostrene gospodarske razmere bo v letu 1983 možno z večjo produktivnostjo dela, boljšo organizacijo, boljšim dohodkovnim in proizvodnim povezovanjem, smotrnim gospodarjenjem in bolj odgovornim izvajanjem dogovorjenih nalog doseči v občini rast družbenega proizvoda 2,5 %.

Industrijska proizvodnja se bo predvidoma povečala za 2 %, kar bo moč doseči le ob večji in učinkovitejši izrabi obstoječih kapacitet, vseh razpoložljivih materialnih in kadrovskih zmogljivosti ter smotrnejši rabi energije.

V kmetijstvu občine bo dosežena rast proizvodnje za okoli 4 %. V KG Rakičan bo na območju občine Murska Sobota predvidoma dosežena proizvodnja 4.005 ton pšenice, 9319 ton koruze, 15.859 ton sladkorne pese. Od proizvodnih količin poljščin bo poleg sladkorne pese prodano še 3.500 ton pšenice.

Zasebni kmetijski proizvajalci organizirani v KZ Panonka bodo proizvedli 24.250 ton pšenice, 38.700 ton koruze, 25.800 ton sladkorne pese. Od proizvedenih količin bo predvidoma odkupljen celoten pridelek sladkorne pese in 8.500 ton pšenice.

Živalska proizvodnja v družbenem sektorju bo dosegla v KG Rakičan 1.104 ton goved žive teže, 9.272 ton prašičev in 396.000 litrov mleka.

Agromerur bo preko kooperacije dosegel proizvodnjo 2.800 ton piščancev. Zasebni kmetijski proizvajalci bodo proizvedli 6.200 ton goved, 5.950 ton prašičev in 42 milijona litrov mleka. Od proizvedenih količin bo odkupljeno 5.600 ton goved, 3.000 ton prašičev in 2.700.000 litrov mleka.

Ena osnovnih nalog v letu 1983 bo vsestransko in čim bolj učinkovito prizadevanje za povečan izvoz blaga in storitev na konvertibilno področje. Izvoz na konvertibilno področje se bo v globalu povečal za 10 %, posamezne organizacije združenega dela pa bodo dosegle naslednji izvoz:

MURA TOZD Perilo
MURA TOZD Oblečila
MURA TOZD Ženski plašči
MURA TOZD Ženska oblečila
IMP DO Panonija
Platana TOZD Ledava
ABC Pomurka DO Zunanja trgovina
ABC Pomurka DO Mesna industrija
ABC Pomurka DO Agromerur
ABC Pomurka KZ Panonka
ABC Pomurka DO Gozdno in les. gospodar.
ABC Pomurka DO Tovarna mlečnega prahu
ABC Pomurka DO Živinorejsko veterinarski zavod
ZGEP Pomurski tisk TOZD Kartonaža
ZGEP Pomurski tisk TOZD Tiskarna
RAŠICA TOZD Beltinka
Tekstil TOZD Prosenjakovci
Konstruktor TOZD Gradbeništvo Pomurje
INTES TOZD Mlinopek
Radenska TOZD Diana
Radenska TOZD Zvezda
Radenska TOZD Moravske toplice
Certus TOZD Avtobusni promet
LIV Postojna Rogašovci
KROG
SOBOTA TOZD Obrtništvo

— v 000 din

(Številčni podatki bodo vnešeni do predloga po uskladitvi planov OZD v Samoupravni interesni skupnosti za ekonomske odnose s tujino).

Organizacije združenega dela bodo povečevale izvoz preko uvajanja novih programov, usposabljanja kadrov ter prilagajanja organiziranosti, opremljenosti in organizacije dela zahtevam tujih trgov.

V osvajanje proizvodnje izdelkov, ki se uvažajo ter v vključevanje v izvoz morajo tehnološko in dohodkovno vključevati tudi drobno gospodarstvo.

Uvoz bo v letu 1983 ostal na nivoju leta 1982. Pri uvozu surovin in reprodukcijskega materiala bodo imele absolutno prednost potrebe proizvodnje za izvoz in za osnovno oskrbo občanov. Možnost uvoza opreme bo dana tistim OZD, ki bodo dosegle največje in hitre neto devizne učinke ter prevzele večje planske obveznosti izvoza in deviznega priliva.

Ob počasnejši gospodarski rasti v letu 1983 in zahtevi po racionalnem in produktivnem zaposlovanju se bo število zaposlenih v občini povečalo za 2 %, oz. predvidoma za okoli 350 delavcev. V gospodarstvu se bo zaposlenost povečala za 2,1 % oz. 310 delavcev, v negospodarstvu pa za 1,2 % ali 40 delavcev. Prednost pri zaposlovanju bodo imeli mladi iskalci, zaposlitve s čimer se bo nadaljevala politika zaposlovanja pripravnikov in kadrovskih študentov.

Organizacije združenega dela bodo v samoupravnih sporazumih o usklajevanju načrtov zaposlovanja opredelile programe ukrepov za razreševanje problematike zaposlovanja ob predvidenih organizacijskih in tehnoloških spremembah proizvodnje.

V letu 1983 je potrebno v večji meri izkoristiti možnosti produktivnega zaposlovanja na področju samostojnega osebnega dela in drobnega gospodarstva ter vsestransko proučiti možnosti zaposlovanja invalidnih oseb in delavcev, ki se bodo vrnili z začasnega dela v tujini.

V vseh sredinah je potrebno dosledno omejevati vse oblike dela po pogodbi, zmanjševati dopolnilno delo in omejevati po-

daljšanje delovnega razmerja delavcev, ki so izpolnili pogoje za polno osebno pokojnino.

Ob večjem uveljavljanju kvalitetnih faktorjev gospodarjenja, boljše izrabo delovnega časa in doslednim izvajanjem nagrajevanja po delu in rezultatih dela bo produktivnost predvidoma porasla za 0,5—1 %.

Sredstva za osebne dohodke bodo v globalu rasla za polovico počasneje od rasti nominalnega dohodka oz. v skladu z določili dogovora o uresničevanju družbene usmeritve razporejanja dohodka v letu 1983. Raven in rast sredstev za osebne dohodke se bo v posameznih organizacijah združenega dela v gospodarstvu razlikovala glede na dosežen porast proizvodnje in produktivnosti dela, izvoza na konvertibilno področje, znižanje stroškov poslovanja in boljšega izkoriščanja poslovnih sredstev.

Organizacije združenega dela negospodarstva bodo razporejale sredstva za osebne dohodke delavcev v odvisnosti od opravljenih programov dela. V globalu bo zagotovljena rast največ do rasti sredstev za osebne dohodke v gospodarstvu.

Potrebno bo hitreje izoblikovanje in izvajanje kriterijev nagrajevanja po delu, z boljšim vrednotenjem proizvodnega in ustvarjalnega dela ter pospešeno odpravljanje neopravičene razlike v osebnih dohodkih iz preteklih let.

Sredstva za zadovoljevanje skupnih potreb bodo v letu 1983 v globalu rasla za polovico počasneje od nominalne rasti dohodka. Rast sredstev bo po dejavnostih različna, glede na dogovorjene planske prioritete. Samoupravne interesne skupnosti so dolžne opraviti v letu 1983 selekcijo med posameznimi programi, glede na materialne možnosti prilagoditi standarde in normative ter racionalno gospodariti z družbenimi sredstvi.

Sredstva za zadovoljevanje splošnih družbenih potreb bodo rasla nominalno za 12 % oz. za polovico počasneje od nominalne rasti dohodka. Občinski upravni organi bodo kot osnovo za določanje obsega sredstev za njihovo delo uveljavljali kriterije in normative sprejete na podlagi realnejše ocenitve potrebnega obsega dela.

Z izboljšanjem kadrovske strukture zaposlenih in drugih pogojev bo možno dosledno ugotavljati davke na dohodke občanov iz vseh virov in doseči njihovo dosledno izterjavo.

Politika cen bo naravnana k odpravljanju nesorazmerij med cenami in k neposredni kontroli cen proizvodov in storitev, ki so pomembni za družbeno reprodukcijo ter osnovno potrošnjo občanov.

3. Materialne naložbe

V letu 1983 bomo nadaljevali z izvajanjem investicij načrtovanih s srednjeročnim planom ter spremembami in dopolnitvami srednjeročnega plana občine Murska Sobota za obdobje 1981—1985. V skladu s politiko omejevanja investicijske porabe bodo naložbe usmerjene pretežno v posodobitev in modernizacijo strojne opreme, razširitev obstoječih kapacitet ter dokončanje začelih investicij.

Novo investicije bo možno pričeti le če bodo usmerjene v primarno kmetijsko proizvodnjo, izvoz na konvertibilno tržišče, proizvodnjo, ki sloni na domačem znanju, gospodarsko infrastrukturo, nadomeščanje uvoznih surovin ter v objekte za zagotavljanje osnovne preskrbe prebivalstva. Organizacije združenega dela bodo lahko izvajale le tiste investicije, ki bodo zadovoljile dogovorjenim kriterijem prestrukturiranja in bodo dobile soglasje pristojnih komisij za oceno investicij.

Organizacije združenega dela gospodarstva načrtujejo za leto 1983 naslednje naložbe:

LIV Postojna TOZD Oprema in orodja Rogašovci bo razširila in opremila proizvodne prostore.

Tovarna dušika Ruše TOZD Proizvodnja kremenčevih peskov Puconci bo pristopila h gradnji obrata za proizvodnjo mas in aktivirala nov odkop rudnine v Kušanovcih.

Mura bo nadaljevala z investicijo za prehod na avtomatsko krojenje in pričela z deli na izgradnji centralnega skladišča. Sredstva bo vlagala tudi v širitev trgovske mreže.

Tekstil TOZD Pletilstvo Prosenjakovci bo razširila proizvodnjo netkanih tekstilnih izdelkov in nadomestila istrošeno strojno opremo.

ZGEP Pomurski tisk bo dopolnil opremo za avtomatsko obdelavo podatkov. Tiskarna bo dogradila proizvodne prostore in nabavila opremo za povečanje proizvodnje reklamnih kock

ter kupila ofset stroj. Kartonaža pa bo prav tako dogradila proizvodne prostore ter nabavila ustrezno opremo in ofset stroj.

Združeni investitorji v okviru SOŽD ABC Pomurka bodo pristopili h gradnji kafilerije.

Mesna industrija bo pristopila h gradnji objekta za potrebe predelave ter investirala v opremo za proizvodnjo komponentnih jedi, trajne in poltrajne konzerve.

Agromerkur TOZD Proizvodnja perutninskega mesa bo rekonstruirala klavnico.

KZ Panonka bo uredila skladišče v Gančanih, deponije pese in industrijski tir v Lipovcih ter preko Hranilno kreditne službe vlagala v naložbe zasebnega sektorja.

KG Rakičan bo nakupil 200 ha zemljišč, melioriral 470 ha površin, uredil namakanje, 195 ha površin, pristopil h gradnji nove mešalnice krmil in gradnji govejih hlevov za 1.200 stojišč, obnovil 5 ha vinogradov in 4 ha sadovnjakov ter rekonstruiral goveje hleve.

Gozdno in lesno gospodarstvo bo pristopilo k pripravi dokumentacije za rekonstrukcijo žage v Mačkovcih za katero bo tudi zgradil transformatorsko postajo, vlagal v pogozdovanje ter nabavil potrebno mehanizacijo.

Fazan Beltinci bo vlagal v rekonstrukcijo grajenih prostorov za vzrejo divjadi.

Sobota bo povečala površine v TOZD Vrtnarstvo ter investirala v mehansko delavnico, nabavo nove strojne opreme in specialnih transportnih vozil.

Certus TOZD Avtobusni promet bo nabavil 8 novih avtobusov.

ABC Pomurka DO Zunanja trgovina bo sovlagala v rekonstrukcijo obrata za razsekovanje divjačine.

Veletrgovina Potrošnik bo zgradila trgovine v Rogašovcih, adaptirala 2 trgovini ter vlagala v posodobitev trgovske mreže in transportnih sredstev.

Radenska TOZD Diana bo pristopila h gradnji vikend hišic v Gornjih Petrovcih.

Agroservis bo začel z gradnjo hale za tehnične preglede.

Poleg navedenih investicij načrtujejo organizacije združenega dela še številne manjše, ki pa so pretežno usmerjene v nadomeščanje zastarele strojne opreme, posodobitev tehnoloških postopkov in modernizacijo transportnega parka.

Na področju izgradnje gospodarske infrastrukture bodo tudi v letu 1983 znatno omejene materialne možnosti za izvedbo investicij. Zato bodo samoupravne interesne skupnosti materialne proizvodnje poleg rednega vzdrževanja infrastrukturnih objektov izvajale le najnujnejše investicije.

Cestnokomunalna skupnost bo nadaljevala z deli na cesti Šalovci — Čepinci.

Mladinske delovne brigade bodo v okviru MDA Goričko 83 urejevale cestišče na odseku Šalovci — Dolenci v dolžini 4 km in Sebeborci — Andrejci — Ivanovci v dolžini 4 km.

V M. Soboti se bo nadaljevalo z izgradnjo severnega kanalskega kolektorja, v Krogu bo dograjen raziskovalni vodnjak za vodoskrbo mesta Murska Sobota z okolico, po izvedbi hidravličnih izračunov za obstoječo kanalizacijo v Murski Soboti pa se bo pristopilo k razsteževanju kanalizacije.

Za nemoteno uresničevanje zastavljene stanovanjske izgradnje se bo nadaljevalo s pridobivanjem in urejanjem stavbnih zemljišč.

Območna vodna skupnost bo nadaljevala z regulacijo Ledave z ureditvijo nasipov v odseku Rakičan — Ivanci in regulacijo Kučnice v odseku Cankova — Fikšinci v Gerlincih ter uredila nekatere pritoke Ledave.

Do za PTT promet bo pristopila k razširitvi PTT zgradbe in GATC v Murski Soboti, položila koaksialni kabel na relaciji M. Sobota — Radenci, uredila ATC v Moravcih, gradila prenosni sistem Moravci — M. Sobota, Ljutomer — M. Sobota in Rogašovci — Mačkovci ter zgradila in opremila pošto in ATC v Rogašovcih.

Elektro Maribor TOZD Elektro M. Sobota bo nadaljeval z vlaganji v elektrodistribucijske objekte in opremo s pomočjo katerih bo zagotovljena boljša oskrba z električno energijo.

V letu 1983 se bo pristopilo k pripravam za izgradnjo plinovoda na relaciji Križevci — M. Sobota.

V letu 1983 bo dokončana izgradnja stanovanjskega bloka ob ulici Staneta Rozmana v M. Soboti s 24 stanovanji in III.

etapa Lendavske sever, pričele pa se bodo izgradnje stanovanjskih blokov M. Soboti ob Stari ulici s 40 stanovanji in Lendavski sever skupno 106 stanovanj ter v Rogaševcih 6 in v Petrovcih 6 stanovanj.

Na področju negospodarstva bo v letu 1983 v teku le nekaj investicij.

Nadaljevala se bo izgradnja kirurškega bloka bolnišnice v Rakičanu.

Pri osnovni šoli Puconci bo pričeta izgradnja telovadnice. Pristopilo se bo tudi h gradnji osnovne šole Dolenci, ki je dogovorjena s programom B in se bo financirala s sredstvi amortizacije.

V Černelavcih se bo začelo z gradnjo vzgojno-varstvenega zavoda s 3 oddelki za organizirano varstvo predšolskih otrok.

4. Naloge in ukrepi za uresničevanje resolucije

Organizacije združenega dela bodo z letnimi programi konkretno opredelile ukrepe in naloge varčevanja s surovinami, reprodukcijskimi materiali in energijo ter ob tem nadaljevali z nadomeščanjem tekočih goriv z domačimi energetskimi viri.

Za dosego načrtovane rasti kmetijske proizvodnje bo potrebno pripraviti program proizvodnje in odkupa pomembnejših poljščin, mleka in mesa, pravočasno zagotoviti potreben reprodukcijski material, v organizirano družbeno proizvodnjo vključiti neobdelane površine ter z agrotehničnimi in drugimi ukrepi intenzivirati porabo vseh razpoložljivih kmetijskih površin. Še naprej bodo OZD v skladu z zakonom o intervencijah v proizvodnji hrane združevale sredstva za vzpodbujanje proizvodnje in odkup.

SOZD ABC Pomurka in širša družbeno politična skupnost si bodo še naprej prizadevali za odpravo vzrokov izgube v Mesni industriji in izboljšanje pogojev poslovanja, ki bodo omogočili doseglo uspešnejših finančno-poslovnih rezultatov.

Organizacije s področja gostinstva in turizma bodo zagotovile usklajeno, celovito in pestro turistično ponudbo, ki bo prispevala k povečanju konvertibilnega deviznega priliva.

OZD s področja gradbeništva se bodo z večjim povezovanjem z organizacijami iz drugih dejavnosti v večji meri vključevale v izvajanje del v tujini. V občini se bodo nadaljevali procesi za ustrezno organiziranost izvajalcev gradbene dejavnosti.

Pospeševali bomo tehnološko in dohodkovno vključevanje drobnega gospodarstva v industrijsko proizvodnjo združenega dela.

Vse organizacije združenega dela in skupnosti bodo dajale večji poudarek raziskovalnemu delu in vključevanju njihovih dosežkov v prakso.

V skladu s srednjeročnim programom oblikovanja občinskih blagovnih rezerv bomo v okviru materialnih možnosti povečevali rezerve živil in drugih proizvodov, pomembnih za delovne ljudi in občane.

Nadaljevali bomo z izdelavo razvojnega in organizacijskega koncepta samoupravne interesne skupnosti za preskrbo kot nosilca preskrbe v občini.

Organizacije združenega dela bodo pri pripravi planskih dokumentov za leto 1983 kritično ocenile finančno in materialno poslovanje. Z razporejanjem sredstev bo dosežena hitrejša rast sredstev za razširitev materialne osnove dela, zlasti bodo povečana obratna sredstva.

Zaradi zaostrenih pogojev gospodarjenja so organizacije in skupnosti dolžne sproti analizirati izvajanje sprejetih letnih planov poslovanja in takoj sprejemati ustrezne ukrepe.

Na področju družbenih dejavnosti je potrebno ponovno preveriti vse sprejete programe srednjega usmerjenega izobraževanja in jih v večji meri uskladiti s potrebami združenega dela. Mladino je potrebno s selektivno štipendijsko politiko usmerjati predvsem v deficitarne poklice.

V zdravstvu bomo nadaljevali z uresničevanjem stališč in sklepov sprejetih na skupščini občine.

Samoupravne interesne skupnosti družbenih dejavnosti bodo tekoče spremljale in usklajevale prispevne stopnje z doseženo rastjo dohodka in resolucijskimi usmeritvami.

V skladu s srednjeročnimi in dolgoročnimi usmeritvami razvoja splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite ter potrebami in možnostmi si bomo prizadevali za nadaljnjo krepitev samozaščite, varnostne in obrambne pripravljenosti ter ustrezno usposabljanje delovne ljudi in občane.

Vse OZD in skupnosti morajo do konca leta 1982 pripraviti svoje dokumente o izvajanju planov v letu 1983 in pri tem upoštevati usmeritve in naloge iz te resolucije in resolucije SR Slovenije.

6. Ostali dokumenti

Naloge iz resolucije bodo podrobneje opredeljene v naslednjih dokumentih:

- usklajeni plani OZD, SIS in KS za leto 1983
- usklajeni plani OZD v samoupravni interesni skupnosti za ekonomske odnose s tujino za leto 1983;
- akcijski setveni programi;
- programi samoupravnih interesnih skupnosti družbenih dejavnosti in materialne proizvodnje;
- dogovor o uresničevanju družbene usmeritve razporejanja dohodka v letu 1983;
- program izvajanja politike cen v občini M. Sobota za leto 1983;
- odlok o proračunu občine Murska Sobota za leto 1983;
- bilanca zaposlovanja.

ANALIZA DROBNEGA GOSPODARSTVA V OBČINI MURSKA SOBOTA

UVOD

Namen predloženega gradiva je prikazati razvoj drobnega gospodarstva v občini ter nosilce razvoja te dejavnosti in ostale udeležence v združenem delu in samostojnem osebnem delu v zadnjih letih, njihovo organiziranost, povezanost, delovanje in uspešnost poslovanja, prisotne težave in probleme ter uresničevanje zastavljenih ciljev. Na osnovi analize bodo preko javne razprave izoblikovana in sprejeta sredi novembra na zborih skupščine občine stališča in program aktivnosti za izboljšanje položaja drobnega gospodarstva v občini ter za pospešitev razvoja te dejavnosti.

Gradivo je bilo pripravljeno na podlagi podatkov komiteja za družbeno planiranje, informacij Službe družbenega knjigovodstva in statističnih podatkov ter ob delni pomoči organizacij združenega dela s področja drobnega gospodarstva.

I. Organiziranost drobnega gospodarstva

1. ZDRUŽENO DELO

V drobno gospodarstvo uvrščamo organizacije združenega dela, ki zaposlujejo manjše število delavcev (do 125 delavcev) in ki opravljajo individualno oz. maloserijsko proizvodnjo ali proizvodnjo v kooperaciji oz. po specialnem naročilu, kakor tudi vse vrste obrtnih storitev v združenem delu.

Največja organizacija združenega dela v občini, ki po dejavnosti spada v obrt je ABC Pomurka, DO Agroservis — servis motornih vozil, ki opravlja dela s področja servisiranja in popravila osebnih in tovornih avtomobilov ter kmetijske mehanizacije; tehnične preglede; gumarske, avtokleparske, ličarske ter avtoelektričarske dela. Zaposluje krog 210 delavcev.

Pretežno s proizvodno obrtno dejavnostjo se ukvarja DO Kroj. Z 79 zaposlenimi delavci izdeluje predvsem oblazinjeno pohištvo po naročilu ali v manjših serijah, ter zaščitno delavsko konfekcijo. Vmanjši meri pa opravlja tudi krojaške, šiviljske in tapetniške storitve občanom in organizacijam združenega dela.

Urarstvo je samostojna organizacija združenega dela in se ukvarja s popravilom in prodajo ur ter nakita. Zaposluje 6 delavcev.

V obrtno dejavnost štejemo tudi servise, ki kot poslovne enote večjih proizvajalcev gospodinskih in ostalih strojev delujejo na območju občine Murska Sobota. To so FINOMEHANIKA Celje, poslovalnica M. Sobota s 3 zaposlenimi; GORENJE — Velenje servisna izpostava M. Sobota, ki zaposluje 8 delavcev; ISKRA Kranj, servis M. Sobota z 2 zaposlenima delavcema; BIROSTROJ Maribor — tehnični servis M. Sobota, kjer je trenutno zaposlen 1 delavec.

Poleg teh organizacij, ki po klasifikaciji dejavnosti spadajo v drobno gospodarstvo imamo v občini še OZD, ki se po dejavnosti ne uvrščajo v drobno gospodarstvo, vendar pa njihove posamezne enote opravljajo dela, ki jih lahko štejemo v obrt. Te organizacije so:

— TOZD Obrtništvo z enotami: frizerstvo, tapetništvo, kolarstvo, vrvarstvo, kamnoseštvo in teracerstvo, steklarstvo, pleskarstvo ključavničarstvo, kovaštvo, elektroinštalaterstvo, mizarstvo, vodoinštalaterstvo, ter enota za vzdrževanje stanovanj;

— Graditelj Beltinci. Komuna Beltinci in Temelj Cankova kot izvajalci zaključnih del v gradbeništvu ter

— Dimnikar Beltinci z dejavnostjo čiščenja in pregledovanja dimnikov in kurilnih naprav, pregledovanje novograjenih in adaptiranih kurilnih in dimnih naprav, opravljanje meritev, čiščenja zračnikov idr.

Posebnost tako po organiziranosti kot po delu predstavlja v drobnem gospodarstvu splošna obrtna zadruga Prekmurka, ki zaposluje 12 delavcev in ima 158 članov. Skrbi za razvoj kooperacijskih odnosov oz. sodelovanje zasebnega sektorja obrti z združenim delom, tako da organizira delo in sklepa pogodbe z OZD in fizičnimi osebami. Za svoje člane opravlja organizacijska, komercialna, administrativna in prodajno-nabavna dela. Naloge zadruge je tudi skrb za odpiranje novih obratovalnic.

Glavni nosilec razvoja samostojnega osebnega dela v drobnem gospodarstvu v občini je obrtno združenje, ki skrbi za pospeševanje skladnejšega razvoja drobnega gospodarstva, povezuje obrtnike, ki jih usmerja pri njihovem delu ter skrbi za povezavo z OZD.

Število zaposlenih v dejavnosti obrt in osebne storitve se je po podatkih SDK v obdobju 1975—1981 postopoma zmanjševalo od 268 na 242 delavcev, ali povprečno letno za 1,7 %.

Gibanje števila zaposlenih v združenem delu drobnega gospodarstva je bilo naslednje:

1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981	Indeks 81—75	Povprečna letna rast
268	259	273	238	244	237	242	90	— 1,7

Kvalifikacijska struktura zaposlenih se je izboljšala v korist delavcev s srednješolsko izobrazbo in kvalificiranih delavcev, medtem ko se je število visokokvalificiranih in polkvalificiranih delavcev zmanjšalo. Neugodno je tudi veliko povečanje števila nekvalificiranih delavcev. V letu 1981 je bilo v skupnem številu zaposlenih 60 % kvalificiranih delavcev.

Število zaposlenih v združenem delu obrti po kvalifikacijski strukturi v letih 1978 in 1981 prikazuje naslednja tabela:

Leto	Vsi	Visoka	Višja	Srednja	Nižja	VKV	KV	PKV	NKV
1978	261	—	2	14	13	29	152	41	10
1981	280	—	2	18	6	28	168	20	38

2. SAMOSTOJNO OSEBNO DELO

Samostojno osebno delo v obrtni dejavnosti se je v zadnjih letih močno razvilo. Število vseh obrtnikov je naraslo od 704 v letu 1975 na 894 obrtnikov v letošnjem letu, kar je za 27 %. Število rednih obrtnikov se je v tem obdobju povečalo od 581 na 669 obrtnikov, kar je za 15 %, število obrtnikov, ki opravljajo obrtno dejavnost kot postranski poklic pa je naraslo od 123 na 225 obrtnikov oz. za 83 %. Število obrtnikov postranskega poklica se je v zadnjih letih povečevalo hitreje kot število rednih obrtnikov. Vzrok temu je iskanje dopolnilnega zaslužka ob rednem delu v OZD, pa tudi manjše tveganje, saj jim redna obrt pri določenih dejavnostih nebi zagotavljala enakomerne in zadostnega zaslužka.

Od leta 1975 do leta 1981 se je število rednih obrtnikov povečalo za 15 % ali za 2,4 % povprečno letno. Najbolj je poraslo število elektrotehničnih obratovalnic, avtoprevoznikov, obratovalnic stavbne dejavnosti in izdelovalcev izdelkov iz plastičnih mas.

Močno su upadle obratovalnice v nekovinski dejavnosti, tekstilni in živilski dejavnosti ter opravljanju osebnih storitev. Zlasti upada število obrtnikov tradicionalnih obrti kot so lončarji, mlinarji, kolarji, kovači ipd.

Število in gibanje rednih obrtnikov po vrstah dejavnosti prikazuje naslednja tabela:

Vrsta dejavnosti	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981	Ind. 81 75	Pov. let. rast 76—81
nekovinska	15	14	15	8	7	7	6	40	—12
kovinska	68	68	73	74	74	71	75	110	1,6
elektrotehnična	7	7	10	10	11	17	18	257	17,0
lesna	26	31	36	35	36	37	38	135	5,1
tekstilna	32	32	30	26	24	24	22	69	—6
usnje-guma	9	10	10	9	9	8	8	89	—1,9
živilska	38	39	37	31	30	32	33	87	—2,3
raznovrstna	26	26	28	26	32	36	35	135	5,1
stavbna	56	62	61	67	67	73	76	136	5,3
storilvena	130	129	162	143	125	115	107	82	—3,3
SKUPAJ	409	418	462	429	415	420	418	102	0,3
gostinstvo	96	103	104	104	107	109	111	116	2,5
avtoprevoznitvo	76	75	80	86	108	129	139	183	10,6
SKUPAJ	581	596	646	619	630	658	668	115	2,4

Obrt kot postranski poklic se je v zadnjih sedmih letih močno razmahnila. Povprečno letno je bila dosežena 8% rast. Najbolj so se povečale obratovalnice v elektrotehnični, raznovrstni (plastika; izdelovanje drobnih predmetov iz kovin, papirja, tekstila; cvetličarstvo ipd.) in storitveni dejavnosti, zmanjšalo pa se je njihovo število v nekovinski dejavnosti in lesni dejavnosti.

Število oseb, ki se ukvarjajo z obrtjo kot postranskim poklicem po vrstah v letih 1975—1981 je bilo naslednje:

Vrsta dejavnosti	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981	Ind. 81 75	pov. let. rast 76—81
nekovinska	7	5	6	5	5	4	4	57	—8,9
kovinska	31	33	32	32	28	34	34	109	1,4
elektrotehnična	4	4	6	6	12	17	17	425	27,3
lesna	25	23	21	20	20	19	20	80	—3,7
tekstilna	16	15	17	21	17	21	17	106	1,0
usnje-guma	2	2	1	2	2	2	2	100	—
živilska	14	17	18	19	14	14	16	114	2,2
raznovrstna	5	7	12	10	9	11	13	260	17,3
stavbna	14	13	17	18	15	13	15	107	1,1
storitvena	5	5	5	23	43	49	55	—	—
SKUPAJ	123	125	135	156	165	184	193	157	7,8
avtoprevoznništvo	—	—	—	—	—	1	1	—	—
gostinstvo	—	—	—	—	—	2	2	—	—
SKUPAJ	123	125	135	156	165	187	196	159	8,0

V naslednji tabeli je prikazano število obrtnikov, v občini Murska Sobota po vrstah dejavnosti po stanju dne 1. 10. 1982.

	Vrsta dejavnosti	Redni		Postranski		Skupaj	
		število	%	število	%	število	%
1.	Nekovinska	6	0,9	4	1,7	10	1,1
2.	Kovinska	75	11,2	39	17,3	114	12,8
	A. popravila in vzdrž.						
	cestnih vozil	20	3,0	7	3,1	27	3,0
	B. precizna mehanika	4	0,6	1	0,5	5	0,6
	C. izd. kovin. izdelkov (ključavničar.)	51	7,6	31	14,8	82	9,2
3.	Elektrotehnična	19	2,8	18	8,0	37	4,1
	A. gosp. aparati in elektro-inštalat.	13	1,9	13	5,8	26	2,9
	B. RTV mehanika	6	0,9	5	2,2	11	1,2
4.	Lesna	35	5,2	22	9,8	57	6,4
5.	Tekstilna	22	3,3	19	8,4	41	4,6
6.	Usnje, guma	6	0,9	4	1,8	10	1,1
	A. usnje-krzno	5	0,7	4	1,8	9	1,0
	B. guma	1	0,2	—	—	1	0,1
7.	Živilska	31	4,6	17	7,6	48	5,4
	A. kruh pecivo	17	2,5	—	—	17	1,9
	B. meso, mesni izdelki	2	0,3	1	0,5	3	0,3
	C. ostalo (kaša, pijača, olje)	12	1,8	16	7,1	28	3,2
8.	Raznovrstna	40	6,0	17	7,6	57	6,4
	A. plastičarji	24	3,6	2	0,9	26	2,9
	B. drugi	16	2,4	15	6,7	31	3,5
9.	Stavbna	79	11,8	18	8,0	97	10,8
	A. inštalaterstvo	7	1,1	5	2,2	12	1,3
	B. izdar.-fasaderstvo	32	4,7	1	0,5	33	3,7
	C. zaključna dela (ostalo)	40	6,0	12	5,3	52	5,8
10.	Storitvena	107	16,0	63	28,0	170	19,0
	A. frizerstvo	22	3,3	7	3,1	29	3,2
	B. drug. osebne storitve	14	2,1	6	2,7	20	2,2
	C. stor. z gradb. kmet. mehanizacijo	71	10,6	50	22,2	121	13,6
	Skupaj 1—10	420	62,7	221	98,2	641	17,7
11.	Gostinstvo	114	17,1	2	0,9	116	13,0
12.	Avtoprevozniki	135	20,2	2	0,9	137	15,3
	A. prevoz oseb	16	2,4	1	0,45	17	1,9
	B. prevoz blaga	119	17,8	1	0,45	120	13,4
	SKUPAJ 1—12	669	100,0	225	100,0	894	100,0

Največji delež v skupnem številu obrtnikov zavzema storitvena dejavnost in sicer 19 %, velik je tudi delež avtoprevoznikov 15,3 % in gostincev 13 %. Močno je razvita tudi kovinska obrt z 12,8 %, ter stavbna obrt (zidarji — fasaderji in zaključna dela v gradbeništvu) z 10,8 % udeležbo v strukturi.

Najmanj obrtnikov se ukvarja s predelavo usnja in gume ter nekovinsko dejavnostjo (lončarstvo) 1,1 %, slabo pa je zastopana tudi elektrotehnična dejavnost s 4,1 %.

Od skupnega števila vseh obrtnikov je 75 % rednih obrtni-

kov in 25 % obrtnikov, ki jim je obrt postranski poklic. Postranskih obrtnikov ni v dejavnosti peka kruha in peciva ter popravila gumarskih izdelkov. Največji delež popoldanskih obrtnikov zasledimo v elektrotehnični obrti 49 %, zelo malo pa jih je med avtoprevozniki, gostinci in zidarji.

Samostojno osebno delo v drobnem gospodarstvu je v letu 1981 zaposlovalo povprečno okrog 1260 ljudi. Zaposlenost je napram letu 1980 porasla za 10 %.

Gibanje zaposlenosti od leta 1977 do 1981 prikazuje naslednja tabela:

Leto	Lastniki	KV	Delavci NKV	Skupaj	Skupaj (lastn. — delavci)
1977	646	228	182	410	1056
1978	619	243	206	449	1068
1979	630	270	232	502	1132
1980	662	275	210	485	1147
1981	669	350	262	592	1261

Podatki zajemajo redne obrtnike vključno avtoprevoznike in gostince.

Kvalifikacijska struktura zaposlenih se je v zadnjih letih stalno izboljševala v korist KV delavcev. Največ delavcev pretežno KV zaposluje stavbna obrt, storitvena obrt, kovinska ter lesna obrt.

V vseh ostalih vrstah dejavnosti pa je relativno malo zaposlenih.

Obrtne obratovalnice so skoncentrirane v ravninskem predelu občine, v mestu M. Sobota in okolici, kjer je tudi dosti prebivalstva in so potrebe največje. V oddaljenejših krajih po Goriškem in v obmejnih vaseh pa še vedno primanjkuje obrtnikov, predvsem osebnih storitev (frizerjev, fotografov, kemičnih čistilcev ipd.) ter vzdrževalcev cestno-motornih vozil in mehanikov za popravilo kmetijske mehanizacije.

Število obratovalnic zasebne obrti brez gostilničarjev in avtoprevoznikov po Krajevnih skupnostih je bilo po stanju 1. 1. 1981 naslednje

Krajevna skupnost	Število obratov			Skupno število obratov, na 10.000 preb.
	redni	postr.	skupaj	
1. Bakovci	6	2	8	54
2. Beltinci	22	3	25	116
3. Bodonci	1	3	4	39
4. Bogojina	6	9	15	92
5. Bratanci	2	1	3	42
6. Brezovci	1	1	2	26
7. Čankova	9	3	12	51
8. Čepinci	3	3	6	5
9. Černelavci	9	6	6	167
10. Dokležovje	10	2	12	124
11. Gančani	7	2	9	83
12. Gederovci	6	6	12	132
13. G. Petrovci	15	7	22	97
14. Grad	12	8	20	65
15. Ižakovci	7	5	12	137
16. Hodoš	1	2	3	60
17. Križevci	9	5	14	104
18. Krog	5	8	13	95
19. Kuzma	10	3	13	61
20. Lipa	3	3	6	81
21. Lipovci	2	3	5	51
22. Mačkovci	16	8	24	105
23. Martjanci	13	6	19	77
24. Melinci	2	—	2	21
25. Murska Sobota	146	40	186	154
26. Pertoča	2	1	3	19
27. Prosenjakovci	6	5	11	109
28. Puconci	15	6	21	101
29. Rakičan	7	1	8	60
30. Ratkovci	2	2	4	82
31. Rogašovci	10	10	20	74
32. Selo-Fokovci	2	3	5	80
33. Šalovci	4	—	4	40
34. Tešanovci	5	4	9	72
35. Tišina	17	10	27	78
36. Ženkovci	6	3	9	81
Občina	420	184	604	94

Največ obrtnih obratovalnic je v KS Murska Sobota 186, v KS Černelavci 36, KS Tišina 27, KS Beltinci 25 in KS Mačkov-

ci 24. Relativno največ obrtnikov na 10.000 prebivalcev pa je v KS Černelavci in sicer 167.

Najmanj obrtnih obratovalnic zasledimo v KS Melinci in KS Brezovci 2, KS Pertoča in KS Hodoš 3 ter KS Ratkovci, KS Bodonci in KS Šalovci 4. Glede na število prebivalcev pa je najmanj obrtnikov v KS Pertoča in sicer 19 na 10.000 prebivalcev.

3. POVEZOVANJE MED IZVAJALCI DROBNEGA GOSPODARSTVA IN DROBNEGA GOSPODARSTVA Z INDUSTRIJO

Zaradi raznovrstnosti dejavnosti s katerimi se ukvarjajo, se organizacije združenega dela iz obrti medsebojno ne povezujejo.

Agroservis, Kroj in Urarstvo se poslovno navezujejo na industrijske OZD. Tako je Agroservis kooperacijsko povezan s Tehnostrojem iz Ljutomera s katerim skupno proizvaja traktorske prikolice in poslovno tehnično sodeluje s Panonijo.

Je član Poslovne skupnosti malega gospodarstva Slovenije in gospodarske zbornice Slovenije. Kroj se od lanskega leta povezuje z Muro. Sodelovanje je glede na uspešnost dokaj različno, saj jim neustrezna oprema pri določenih artiklih ne daje možnosti ustvarjanja višjega dohodka. Za del proizvodnje oblažinjene pahišča so v teku razgovori o trajnem poslovnem sodelovanju s Slovenijalesom.

Za povezovanje drobnega gospodarstva v samostojnem osebnem delu med seboj in OZD v največji meri skrbi Splošna obrtna zadruga Prekmurka. Ta organizacija združenega dela ima 158 članov, od tega 134 aktivnih kooperantov. Zadruga s svojimi člani sodeluje pri izvajanju najrazličnejših del v privatnem sektorju in za OZD tako v občini kot zunaj njenih meja. Od celotnega prometa odpade na združeno delo kar 70 % proizvodnje in storitev članov zadruga. Največji delež v proizvodnji prispevajo plastičarji, mizarji in ključavničarji, v storitveni dejavnosti pa obrtniki, ki opravljajo zaključna dela v gradbeništvu.

Člani zadruga se s svojo proizvodnjo in storitvami poslovno povezujejo s preko 85 organizacijami združenega dela v SR Sloveniji in okoli 40 OZD iz ostalih republik. Preko organizacij se tudi uspešno vključujejo v izvoz. Najpogostejše sodelujejo z OZD v občini, Metalko Ljubljana, Ohisom iz Skopja, Podjetjem za avtomatizacijo prometa Ljubljana, Mizarstvom Maribor, Slovenijalesom, Sateksom iz Sarajeva, Tubo Ljubljana idr.

II. Cilji in naloge razvoja drobnega gospodarstva v letih 1981 — 1985

V planskem obdobju 1981 — 1985 je dan velik poudarek hitrejšemu in celovitejšemu Razvoju drobnega gospodarstva v občini. Razvoj bo usmerjen zlasti v dopolnjevanje proizvodnih programov OZD s področja industrije in gradbenišstva z različnimi oblikami kooperacije ter v pospešitev tržne ponudbe z artikli, ki so tehnološko manj zahtevni, se izdelujejo v manjših serijah in v večji meri nadomeščajo uvoz. Teži se k izboljšanju vseh vrst storitev za vzdrževanje in servisiranje tehničnih izdelkov, stanovanjskega fonda, bele tehnike, strojne opreme in mehanizacije v kmetijstvu ter v boljše zadovoljevanje osebnih in drugih potreb občanov.

Zastavljena usmeritev razvoja drobnega gospodarstva bo vzpodbujana z raznimi ekonomskimi in drugimi pogoji, tako v okviru občinske cenovne, davčne in kreditne politike, kot v okviru priprave vseh urbanističnih izvedbenih aktov, kjer se bodo upoštevale potrebe po poslovnih prostorih drobnega gospodarstva.

Z uresničevanjem zastavljenih ciljev pri pospeševanju razvoja drobnega gospodarstva in doslednim produktivnim zaposlovanjem v združenem delu in samostojnem osebnem delu bo v tem planskem obdobju družbeni proizvod obrtne dejavnosti naraščal povprečno letno za 2,7 % oz. hitreje kot v povprečju celotnega gospodarstva občine (2,4 %).

III. Poslovni uspeh in aktivnosti nosilcev dejavnosti drobnega gospodarstva

1. ZDRUŽENO DELO

V strukturi družbenega proizvoda občine se je delež obrti združenega dela v skupnem DP znižal od 1,9 % (v SRS 2,6 %) v letu 1975 na 1,6 % (v SRS 3,1 %) v letu 1980. Vzrok temu je znatno hitrejši razvoj ostalih dejavnosti gospodarstva občine.

V letu 1981 so OZD s področja obrti in osebnih storitev dosegle 271.686.000 din celotnega prihodka ali 1,2 % celotnega prihodka gospodarstva občine (v SRS 2,3 %). Udeležba obrti v celotnem prihodu se v zadnjih sedmih letih ni bistveno spremenila (v letu 1975 je znašala v občini 1,1 %, v SRS 3,2 %) njegova rast pa je bila 33,8 % (v SRS 18,6) povprečnoletno, kar je za 2,2 (v SRS 7,2) indeksne točke počasneje od dosežene rasti v gospodarstvu.

Rast porabljenih sredstev je bila v obrti nekoliko hitrejša od povprečja v gospodarstvu. V letu 1975—1981 je bila dosežena 39,3 % (v SRS 19,2 %) povprečna rast porabljenih sredstev na leto oz. za 3 ind. točke hitreje (v SRS za 5,4 ind. točk počasneje) od rasti v gospodarstvu.

V lanskem letu so OZD iz obrti ustvarile 59.103.000 din dohodka, kar predstavlja 1,3 % (v SRS 3,4 %) dohodka gospodarstva občine. V letu 1976 je znašala ta udeležba 2,1 % (v SRS v letu 1975 6,4 %). Zaradi hitrejši rasti porabljenih sredstev je rast dohodka v obrti znatno pod povprečno rastjo gospodarstva. Povprečna rast v zadnjih sedmih letih znaša 21,5 % (v SRS 17,5 %) in je za 12 (v SRS 12,7) indeksnih točk pod povprečjem gospodarstva.

Tudi čisti dohodek se je v obrti gibal precej počasneje od rasti v gospodarstvu. Povprečna letna rast 18,9 % je bila za 11 indeksnih točk manjša. Udeležba čistega dohodka v strukturi dohodka gospodarstva pa se je znižala od 2,2 v letu 1976 na samo 1,4 % (v SRS 3,8 %) v lanskem letu.

OZD obrti in osebnih storitev so v obdobju 1975—1981 dosegle naslednje poslovne rezultate:

Leto	— v 000 din — v tekočih cenah			
	Celotni prihodek	Porabljena sredstva	Dohodek	Čisti dohodek
1975	47.414	29.047	18.367	—
1976	51.869	30.575	21.294	20.039
1977	65.629	38.030	27.599	24.920
1978	68.812	38.001	30.811	26.051
1979	91.250	49.189	42.061	37.419
1980	171.121	122.683	48.438	42.210
1981	271.686	212.583	59.103	47.695

Ob primerjavi podatka dohodek na zaposlenega ugotovljamo, da OZD obrti dosegajo nižje vrednosti od povprečja v gospodarstvu, razlika v višini pa se povečuje. V SRS je dohodek na delavca v letu 1981 znašal v obrti 350.237, kar je bilo za 72.978 din več od povprečja v gospodarstvu.

Višina dohodka na delavca je bila v obdobju 1976—1981 naslednja:

Leto	— v din — v tekočih cenah		
	v OZD obrti	V gospodarstvu	Razlika gospodar. — obrt
1976	82.217	92.949	10.732
1977	101.096	111.787	10.691
1978	128.381	160.471	32.090
1979	170.289	194.087	23.798
1980	204.380	257.985	53.605
1981	244.228	336.892	92.664

Tudi ostali pokazatelji uspešnosti gospodarjenja so v OZD obrtne dejavnosti slabši od gospodarstva kot celote. Zaradi zelo hitre rasti porabljenih sredstev upada ekonomičnost poslovanja. Akumulativna sposobnost je bila v letih 1979 in 1980 nad

povprečjem gospodarstva, vendar pa je v lanskem letu ponovno slabša, saj je njena stopnja v obrti znašala 7,5 % (v SRS 8,3 %), v gospodarstvu pa 8,3 % (v SRS 6,0 %). Sredstva za reprodukcijo v zadnjih dveh letih niso dosegla nobene rasti. V letu 1981 se je reproduktivna sposobnost obrti zmanjšala za 50 % (v SRS izboljšala za 2 %) glede na predhodno leto, medtem ko je gospodarstvo doseglo manjšo rast.

Zaradi slabših poslovnih rezultatov so bili tudi osebni dohodki zaposlenih v tej dejavnosti v vseh letih razen v 1976. letu nižji od povprečja v gospodarstvu.

Višino in gibanje povprečnih neto osebnih dohodkov na zaposlenega prikazuje naslednja tabela:

Leto	Obrt	Verižni indeks	Gospodar.	Verižni indeks	Razlika gospodar. — obrt
1975	2.895	—	3.027	—	132
1976	3.902	135	3.604	119	298
1977	3.982	102	4.306	119	324
1978	4.842	122	5.147	120	305
1979	6.072	125	6.346	123	274
1980	6.842	113	7.719	122	877
1981	8.812	129	9.838	127	1.026

Razlika v višini osebnih dohodkov se v zadnjih letih močno povečuje. V SR Sloveniji je znašal povprečni izplačani neto osebni dohodek na delavca v letu 1975 v obrti 3.370 din in v gospodarstvu 3.332 din ter v letu 1981 v obrti 11.299 din in v gospodarstvu 11.236 din. Zaposleni v obrti dosegajo v SR Sloveniji višje osebne dohodke od povprečja v gospodarstvu, kar pa ne velja za občino Murska Sobota.

2. SAMOSTOJNO OSEBNO DELO

V celotni strukturi družbenega proizvoda občine zavzema samostojno osebno delo obrti, gostinstva in prometa v zadnjih petih letih relativno enak delež. Opazna so enaka gibanja deleža samostojnega osebnega dela v strukturi družbenega proizvoda v občini in SR Sloveniji.

Od 2,9 % deleža v DP obrti (SRS 2,1 %), gostinstva 0,6 % (SRS 0,4 %) in prometa 0,6 % (SRS 0,7 %) v letu 1975 se je njihova udeležba v letu 1980 v DP obrti zmanjšala na 2,8 % (SRS 2,4 %), medtem ko se je v gostinstvu (SRS 0,4 %) in prometu (SRS 0,9 %) povečala na 0,8 %.

V tabeli je prikazan družbeni proizvod samostojnega osebnega dela po letih:

Leto	DP občine	DP zasebnega sektorja obrt	gostinstvo	promet
1975	1.413.108	41.231	8.837	8.610
1976	1.724.392	47.510	11.246	10.609
1977	2.117.223	52.021	10.409	12.246
1978	2.641.223	74.036	19.447	18.478
1979	3.413.096	105.659	21.717	30.205
1980	4.835.536	136.286	37.759	38.952

Poslovna uspešnost samostojnih obrtnikov posameznih dejavnosti in relativna razmerja med njimi so ugotovljena na podlagi podatkov Uprave za družbene prihodke.

Od celotnega dohodka, ki so ga ustvarili vsi zavezanci po dohodku v občini, odpade največji delež realizacije (cca 31 %) na stavbno obrt, kovinsko obrt (cca 24 %) ter na raznovrstno obrt (cca 12 %). Majhen delež beležijo obrtniki posebnih storitev. V posameznih dejavnostih zasebne obrti je zaposlenih različno število delavcev. Tako so bile najproduktivnejše panoge (celotni dohodek na delavca): plastičarstvo, finomehanika, RTV mehanika, elektroinštalaterstvo ter popravilo bele tehnike, storitve z gradbeno in kmetijsko mehanizacijo ter nekovinske stroke.

Produktivnost omenjenih dejavnosti dokazuje tudi dejstvo, da npr. 18,5 % zaposlenih v kovinski obrti ustvari čez 22 % realizacije, po drugi strani pa cca 8 % zaposlenih v osebnih storitvah le 5 % celotnega dohodka.

Delež poslovnih stroškov v celotnem dohodku je v samostojnem osebnem delu relativno visok cca 76 % in se giblje od 42 % v nekovinski dejavnosti do cca 86 % v elektrotehnični dejavnosti (RTV mehaniki). Dohodkovno so najuspešnejši predstavniki raznovrstne obrti (plastičarji) stavbne (zidarji), elektrotehnične in lesne dejavnosti. Relativno nizek dohodek na posameznega samostojnega obrtnika se beleži v dejavnostih: osebne storitve (frizerji), tekstilni (šivilje) ter nekovinski (lončarji) dejavnosti.

Ugotavljamo, da odpade v povprečju pri samostojnih obrtnikih več kot 70 % celotnega dohodka na poslovne stroške. Delež doseženega čistega dohodka v celotnem dohodku znaša okoli 30 % od tega odpade na družbene obveznosti približno 40 %. Ostanek dohodka ne omogoča dovolj sredstev za hitrejšo širitev materialne osnove dela. Akumulativnost zasebne obrti v celoti je nizka, zlasti v storitvenih dejavnostih.

IV. Investicije

1. ZDRUŽENO DELO

Organizacije združenega dela s področja obrti so v zadnjih petih letih vložile v osnovna sredstva skupno 24.746.000 din.

Po posameznih letih je bila za investicije porabljena naslednja višina sredstev:

Leto	Kroj	Agroservis	Skupaj	
				- v 000 din - v tekočih cenah
1977	1.099	1.490	2.589	
1978	540	2.107	2.647	
1979	749	2.991	3.740	
1980	615	4.378	4.993	
1981	63	10.714	10.777	
SKUPAJ:	3.066	21.680	24.746	

Na investicije DO Agroservis odpade 87,6 % celotne vrednosti. Realizirane so bile investicije v podaljšanje hale za osebni oddelek in proizvodne hale za kleparski oddelek, adaptirani tovorni in traktorski oddelek ter zgrajena proizvodna hala in nabavljena ustrežna oprema.

Investicije v DO Kroj so bile manjšega obsega.

2. SAMOSTOJNO OSEBNO DELO

Podatkov o investicijah v samostojno osebno delo, ni in je o njih možno sklepati le na osnovi na novo odprtih obratovalnic. Obrtno združenje razpolaga le s podatki o naložbi v gostinstvo. Tako je bilo v prvih dveh letih srednjeročnega obdobja 1981 — 1985 novozgrajenih 14 in adaptiranih 6 gostinskih objektov.

V. Problematika razvoja drobnega gospodarstva

Dejavnost drobnega gospodarstva je v preteklih letih tako v združenem delu kot samostojnem osebnem delu stagnirala in zaostaja za razvojem drugih panog v občini. Kljub danim prioritetam in prizadevanjem v tem obdobju za hitrejši in bolj organiziran razvoj, pa se drobno gospodarstvo v sedanjih zaostrenih gospodarskih razmerah še vedno srečuje z ranovrstno problematiko.

Čuti se pomanjkanje nekaterih osnovnih surovin, materiala, pogonskih surovin, repromateriala in rezervnih ter nadomestnih delov. Primanjkuje predvsem surovin katerih substance so iz uvoza. Družbene organizacije drobnega gospodarstva rešujejo pomanjkanje s samoupravnim sporazumevanjem, združevanjem dela in sredstev s proizvajalci materialov oz. surovin, člani obrtnih zadrug s skupnimi nastopi in iskanjem virov organizirano preko obrtne zadruge ali individualno,

medtem, ko je preskrbljenost storitvene zasebne obrti odvisna od iznajdljivosti in poznavanja trga vsakega posameznika.

Posledica nizke akumulativne sposobnosti drobnega gospodarstva je tudi pomanjkanje poslovnih prostorov. Velik del organizacij in samostojnih obrtnikov razpolaga z začasnimi oz. najetimi poslovnimi prostori. Zgradbe so stare in dotrajane in v večini primerov ne zadoščajo vsem minimalnim tehničnim in higienskimi pogojem. Takšno stanje je pogojevala tudi praksa, da so poslovne prostore, ki so lokacijsko najugodnejši zasedle predvsem pisarne, skladišča večjih OZD, zastopništva, predstavništva itd.

Medsebojno sodelovanje in informiranje je v drobnem gospodarstvu še izredno šibko. V občini ne obstaja raziskovalna institucija, katere izsledki bi se lahko neposredno brez določenih prilagajanj uporabljali v obratovalnicah drobnega gospodarstva. Tudi obrtne OZD, predvsem pa zasebniki nimajo dovolj finančnih sredstev in sposobnosti, da bi sami financirali določene raziskave in neposredno uvajanje znanstvenih dosežkov tehnično-ekonomskega značaja v prakso.

Boljšo tehnično opremljenost OZD in zasebnih obrtnikov otežkočajo težave pri nabavi opreme, zlasti specializiranih delovnih priprav na domačem tržišču ter z deviznimi predpisi omejena možnost uvoza osnovnih in obratnih sredstev. Za nekatere specifične, tehnološko visoko razvite in zahtevne obrti je uvozna omejitev (400.000 din za osnovna sredstva) prenizka in so prisiljeni kupovati v tujini zastarelo tehnologijo.

Na področju obračunavanja in zajemanja celotnega dohodka, stroškov in čistega dohodka so določene stvari še nedodelane, zaradi česar prihaja do določenih problemov in nerealnega ter destimulativnega obdavčevanja, kar ne vpliva stimulatивно na prizadevanja samostojnih obrtnikov za večje ustvarjanje dohodka. Nezadostna in pomanjkljiva je tudi informiranost samostojnih obrtnikov glede obdavčevanja in načina zajemanja vseh družbenih obveznosti.

V drobnem gospodarstvu se opaža tudi problem kadrovske strukture zaposlenih. Obrtna dejavnost zahteva v večini primerov delovno silo proizvodnih profilov, za katere pa je pri mladih premalo zanimanja. Postavlja se vprašanje vrednosti praktično pridobljenega znanja učencev usmerjenega izobraževanja in njihove sposobnosti samostojnega opravljanja obrtne dejavnosti. V zasebnih proizvodnih obrtnih dejavnostih se čuti potreba po sprostitev zgornje meje števila zaposlenih, medtem ko se v storitveni obrti ugotavlja vedno večje pomanjkanje števila zaposlenih. Starostna struktura obrtnikov je v teh dejavnostih najvišja. Med mladimi je manjši interes za storitvene dejavnosti, kot za proizvodne dejavnosti.

V občini še vedno ne obstaja nobena pogodbeno organizacija združenega dela. Pri zasebnih obrtnikih prevladuje bojazen, da s prehodom v pogodbeno organizacijo ne bi zmogli administrativnih del, ki jih zakon predpisuje za poslovanje pogodbenih organizacij v enakem obsegu kot za ostale OZD, ne glede na njihovo velikost.

Še vedno je v občini prisoten problem opravljanja obrtnih storitev prebivalstvu na »črno«. Tako imenovani »sušmarji« so najbolj aktivni predvsem v dejavnostih, ki jih najbolj primanjkuje.

VI. Uresničevanje ciljev in nalog razvoja drobnega gospodarstva v prvih dveh letih tekočega srednjeročnega obdobja

Dinamika uresničevanja ciljev in nalog razvoja drobnega gospodarstva v občini je še vedno prepočasna.

V organizacijah združenega dela obrti se s srednjeročnim planom načrtovane naloge ne uresničujejo. Zastoj je opazen v investicijski dejavnosti, v poslovno tehničnem sodelovanju z drugimi organizacijami in samostojnimi obrtniki. Pri večini organizacij združenega dela drobnega gospodarstva se zaradi zaostrene gospodarske situacije prelaga večina planiranih nalog v naslednja leta srednjeročnega obdobja.

Obrtna zadruga Prekmurka je sicer uspela pridobiti večje

število članov, vendar je neposredno sodelovanje in vključevanje njihovih članov v združeno delo preslabo. Posamezni obrtniki so različno pripravljeni sodelovati pri izvajanju del, njihova opremljenost je v glavnem preskromna, roki izvajanja in delovna disciplina še ne dosegajo ustrezne ravni.

Kljub danim možnostim v občini še ne deluje nobena pogodbeno organizacija združenega dela. Prav tako je premajhna povezanost zadruga s samostojnimi obrtniki, ki opravljajo storitveno dejavnost.

Število samostojnih obrtnikov ne narašča s predvideno dinamiko. V obdobju od 1980. do 1982. leta je skupno število vseh obrtnikov naraslo na 894. Rast obrtnikov, ki opravljajo dejavnost kot postranski poklic se v strukturi vseh nenehno povečuje, saj je število le-teh naraslo za 20 %, rednih pa le za okoli 2 %. Opazno je tudi večje opravljanje obrtnih storitev »na črno« oz. »šušmarjenje«.

V okviru deficitarnih dejavnosti je v letih 1981 in 1982 odprlo obratovalnico sledeče število samostojnih obrtnikov:

	Redni		Postranski	
	1981	1982	1981	1982
Lončarstvo	1	—	—	—
Avtomehanika	2	—	—	1
Servis gosp. strojev	—	1	1	—
RTV mehanika	—	1	—	—
Servis kmet. strojev	—	—	1	—
Sodarstvo	—	—	1	—
Ključavničarstvo	2	1	—	1
Čevljarstvo	—	—	—	2
Inst. za vodov. in centr.	—	1	—	3
Kleparstvo	—	—	—	1
Keramičarstvo	2	—	—	—

Iz števila na novo odprtih obratovalnic v zadnjih dveh letih vidimo, da se še vedno prepočasi uresničuje zastavljena prioriteta razvoja deficitarnih dejavnosti.

VII. Usmeritve in ukrepi za akcijo hitrejšega razvoja drobnega gospodarstva v občini

Za hitrejši in kvalitetnejši razvoj drobnega gospodarstva bo potrebno dosledneje izvajati in izpolnjevati zastavljene cilje in naloge ter čimprej odpraviti ugotovljene pomanjkljivosti in slabosti.

Glavne razvojne usmeritve in naloge so:

1. Temeljna usmeritev drobnega gospodarstva združenega dela in samostojnega dela s sredstvi, ki so v lasti občanov, mora biti predvsem v hitrejšem razvijanju njegove vloge kot komplementarne dejavnosti z industrijskimi in drugimi večjimi OZD v gospodarstvu ter v zadovoljevanju potreb krajanov, v cilju večje specializacije proizvodnje, širjenja in izboljšanja ponudbe izdelkov in storitev za domači trg in izvoz.

2. Obrtna zadruga mora postati skupaj z obrtnim združenjem še v večji meri kot dosedaj nosilec razvoja drobnega gospodarstva, predvsem zasebnega sektorja. Organizirati se mora tako, da na podlagi raziskovanj novih tehnološko proizvodno intenzivnih in razvojnih programov pridobiva nove člane oz. že včlanjene zasebne obrtnike usposobi za kompleksno in kvalitetno opravljanje prevzetih del ter za skupen nastop na trgu.

3. Preiti mora na dolgoročno sodelovanje z organizacijami združenega dela, ob boljšem poznavanju kapacitet in sposobnosti članov, zagotavljati potrebna obrtna sredstva in skrbeti za stalne oz. realne cene.

4. V okviru obrtne zadruga je smotrna ustanovitev in organiziranje razvojne službe, kar bo zagotovilo strokovno spremljanje in uvajanje dosežkov znanosti v proizvodnjo pri zasebnih obrtnikih, delitev rizika pri uvajanju nove proizvodnje ter kvalitetno analizo potreb tržišča in pregled možnosti zadovoljevanja potreb s strani drobnega gospodarstva.

Prav tako je potrebno čimprej organizirati center za opravljanje knjigovodskih in ostalih administrativnih del samostojnim obrtnikom.

5. Za vključevanje drobnega gospodarstva v mednarodno delitev dela bi morale obrtna zadruga in združenje skupaj z Medobčinsko gospodarsko zbornico organizirati informativno službo, ki bi skrbela za usklajevanje potreb in interesov posameznih obrtnikov s potrebami in interesi združenega dela ter omogočiti zasebnim obrtnikom razpolaganja z delom deviz pridobljenim na tujem trgu. Zadruga bi morala skrbeti za zbiranje, razporejanje in nadzorovanje uporabe teh sredstev.

6. V okviru davčne politike je potrebno še bolj pretehtati ter vsako leto sproti in znova obravnavati davčne dajatve za vsak primer posebej, zlasti zasebnim obrtnikom, ki začnejo s poslovanjem prvo oz. drugo leto ali pa so po davčnih ugotovitvah že nekaj let neakumulativni.

7. Pri določitvah deficitarnosti je potrebno tekoče spremljati stanje po posameznih dejavnostih ter v odlokih o deficitarnih dejavnostih upoštevati razen v celoti določenih deficitarnih dejavnosti (npr. vse šivilje) tudi deficitarna območja ter na takšni osnovi nadalje določati način in vrsto olajšav. Za omilitev in odpravljanje deficitarnih obrtnih dejavnosti je potrebno formirati pri obrtnem združenju ali obrtni zadrugi posebni kreditni sklad iz čistega dohodka zadruga in dohodka zasebnih obrtnikov.

Tudi poslovne banke bodo morale za drobno gospodarstvo družbenega in zasebnega sektorja, ki je z družbenimi usmeritvami opredeljen kot prioriteto, izvajati bolj smotrno in selektivno kreditno politiko in na ta način pospeševati razvoj tistih obrtnih dejavnosti, ki bodo na podlagi poslovnega sodelovanja ter delitve dela in sredstev povečevale izvoz in prispevale k manjši uvoznosti gospodarstva.

8. Za stimulacijo kvalitete obrtnih storitev in uslug zasebnih obrtnikov se lahko pri obrtnih združenjih za boljše usklajevanje cen obrtnih storitev ustanovijo posamezne sekcije (po obrtnih dejavnostih), ki bodo v ustreznih komisijah urejale in usklajevale v skladu s politiko cen, vse cene in razlike med njimi, ter predlagale skupnostim za cene ustrezne ukrepe.

9. Če ob izgradnji večjih stanovanjskih sosesk je potrebno za obrtne dejavnosti (osebne storitve in razni servisi) zagotavljati poslovne prostore in skupaj z investitorji oz. bodočimi lastniki prilagajati lokale potrebam posameznih dejavnosti. Za deficitarne, hrupne proizvodne obrti in obrt, ki potrebuje za opravljanje dejavnosti velik prostor, je nujno že pri izdelavi urbanistične dokumentacije v mestu in večjih naseljih določiti in rezervirati ustrezna zemljišča.

10. S pravilnim informiranjem mladine že v času izobraževanja in večjim vključevanjem števila dijakov usmerjenega izobraževanja v opravljanje obvezne prakse pri zasebnih obrtnikih ter v obrtnih organizacijah združenega dela, je potrebno mladino bolj zainteresirati za strokovne poklice, ki jih celotno drobno gospodarstvo potrebuje.

11. V občini bo potrebno z večjim in pospešenim razvijanjem kooperacije in poslovnih odnosov organizacij združenega dela s samostojnimi obrtniki še bolj vzpodbujati preraščanje obratovalnic samostojnih obrtnikov v pogodbeno organizacije združenega dela. Organizacije združenega dela bi namreč lahko pospešile takšen proces s tem, da bi same zagotovile del družbenih sredstev za ustanovitev in začetek dela pogodbeno organizacije in prenesle nanj del svoje proizvodnje in tehnologije, ki je primernejša za drobno gospodarstvo.

Tudi banke bi lahko odločilneje vplivale na ustanavljanje pogodbenih organizacij. Pri presoji kreditnih zadev za povečanje zmogljivosti samostojnega obrtnika bi le-te obravnavale tudi glede na to, koliko se s tem odpirajo možnosti za prehod v pogodbeno organizacijo. Pri oceni, da so že dani pogoji za njeno ustanovitev, pa bi banka lahko predlagala, da namesto kredita zagotovi samostojnemu obrtniku del družbenih sredstev za ustanovitev pogodbeno organizacije.

12. S pomočjo poostrene inšpekcijske kontrole, večje samozaščitne organiziranosti organizacij združenega dela zlasti OZD drobnega gospodarstva, od koder zaradi objektivnih razlogov izhaja največje število delavcev, ki opravljajo storitve »na črno«, je potrebno stalno zmanjševati neregistrirano obrt.

UGOTOVITVE IN STALIŠČA IZVRŠNEGA SVETA SKUPŠČINE OBČINE

Izvršni svet Skupščine občine Murska Sobota je na seji dne 19/10—1982 razpravljala o Analizi drobnega gospodarstva v občini Murska Sobota in

ugotovil:

da je predloženo gradivo osnova za javno razpravo in sprejem sklepov na skupščini občine o izboljšanju stanja in reševanja problematike drobnega gospodarstva v občini. V materialu je prikazana organiziranost, poslovni rezultati in problematika obeh sektorjev drobnega gospodarstva ter na tej podlagi določene usmeritve in ukrepi za hitrejši razvoj drobnega gospodarstva v skladu s planiranimi cilji tega srednjeročnega obdobja.

V občini delujejo tri delovne organizacije združenega dela obrti s skupno 295 zaposlenimi ter štirje servisi kot poslovne enote proizvajalcev gospodinskih in ostalih strojev s 14 zaposlenimi. Družbeni sektor drobnega gospodarstva dopolnjujejo še posamezne enote v OZD, ki se kot celota ne uvrščajo v obrtno dejavnost, vendar pa opravljajo dela, ki se štejejo kot obrtna dejavnost. V okviru samostojnega osebnega dela je v občini skupno 641 samostojnih obrtnikov ter 116 gostinskih obratovalnic in 137 samostojnih avtoprevoznikov. Z obrtno dejavnostjo kot postranskim poklicem se od celotnega števila ukvarja še vedno 25 % samostojnih obrtnikov.

Iz analize izhaja, da obrtna dejavnost v celoti zaostaja za razvojem ostalih dejavnosti gospodarstva v občini. Delež družbenega proizvoda obrti družbenega in zasebnega sektorja se v strukturi celotnega družbenega proizvoda zmanjšuje, narašča le delež samostojnih gostincev in avtoprevoznikov. Upada investicijska dejavnost, neizkoriščene so možnosti poslovno-tehničnega in drugih oblik sodelovanja drobnega gospodarstva z industrijo in gradbeništvo. Zmanjšuje se akumulativna sposobnost te dejavnosti. Potrebe občanov in krajanov po storitvenih in servisnih uslugah niso v celoti zadovoljene in v vedno večji meri se širi pojav neregistriranega opravljanja obrtne dejavnosti.

Na uspešnost poslovanja drobnega gospodarstva neugodno vplivajo pomanjkanje nekaterih osnovnih surovin, repromateriala in rezervnih delov. Primanjkuje poslovnih prostorov za določene dejavnosti. Ni na razpolago določenih konkretnih proizvodnih programov s katerimi bi se drobno gospodarstvo v večji meri povezovalo z industrijo in gradbeništvo.

Na podlagi analize in navedenih ugotovitev je Izvršni svet Skupščine občine sprejel naslednja

stališča:

— organizacije združenega dela in samostojni obrtniki s področja drobnega gospodarstva se morajo v večji meri na podlagi proizvodnih programov s kooperacijami vključevati v dejavnost industrije in gradbeništva;

— organizacije združenega dela drobnega gospodarstva se morajo medsebojno povezovati, uskladiti in dogovoriti za enoten koncept razvoja ter poskrbeti za kvalitetnejšo ponudbo storitev in uslug;

— pri Izvršnem svetu skupščine občine je potrebno ustanoviti Odbor za razvoj drobnega gospodarstva in pospešiti njegovo delovanje;

— obrtna zadruga Prekmurka mora svoje delovanje bolj usmeriti v povezavo samostojnih obrtnikov z organizacijami združenega dela preko pospešenega iskanja novih proizvodnih programov ter poiskati možnosti za ustanavljanje POZD-ov. V okviru novo ustanovljene enote drobnega gospodarstva v SISEOT-u si mora prizadevati za ustrezno pridobitev ustvarjenih izvoznih pravic drobnega gospodarstva;

— poskrbeti je treba za izboljšanje kvalifikacijske strukture zaposlenih ter z večjim vključevanjem mladine v opravljanje praktičnega dela izobraževanja v dejavnostih drobnega gospodarstva pospešiti zanimanje za te vrste poklicev;

— s poostreno inšpekcijsko kontrolo pri samostojnih obrtni-

kih in delavsko kontrolo v organizacijah združenega dela je potrebno preprečevati in omejevati neregistrirano opravljanje obrtne dejavnosti. V organizacijah združenega dela je potrebno zaostri in selektivno pristopiti k dajanju dovoljenj delavcem za opravljanje obrtne dejavnosti kot postranski poklic;

— delovni čas v organizacijah združenega dela drobnega gospodarstva in v obratovalnicah samostojnih obrtnikov predvsem s področja opravljanja storitev in uslug se mora bolj prilagoditi potrebam in delovnemu času delovnih ljudi in občanov tako, da bodo le-ti koristili takšne vrste usluge izven rednega delovnega časa;

— obrtna združenja, obrtna zadruga in samostojni obrtniki morajo planirati potrebe po poslovnih prostorih ter se preko Komiteja za gradbeništvo in urbanizem usklajeno vključevati v proces priprave in izgradnje poslovnih prostorov drobnega gospodarstva.

Izvršni svet daje navedena stališča v javno razpravo. Na osnovi dopolnil z javne razprave bodo delegati na seji skupščine občine sprejeli ustrezne sklepe za izboljšanje stanja in reševanje problematike drobnega gospodarstva občine.

OSNUTEK

Na podlagi tretjega odstavka 3. člena zakona o komunalnih dejavnosti (Ur. list SRS, št. 8/82) in 10. člena zakona o cestah (Ur. list SRS, št. 38/81) je skupščina občine Murska Sobota na seji zbora združenega dela in zbora krajevnih skupnosti dne sprejela

ODLOK O DOLOČITVI, DA JE VZDRŽEVANJE ULIC, TRGOV IN CEST V MESTU MURSKA SOBOTA KOMUNALNA DEJAVNOST

1. člen

Vzdrževanje in urejanje ulic, trgov in cest v mestu Murska Sobota, ki niso razvrščene med magistralne in regionalne ceste je komunalna dejavnost.

2. člen

Ulice, trgi in ceste iz 1. člena tega odloka se štejejo za komunalne objekte in naprave skupne rabe. Z njimi gospodari »Sobota« TOZD Komunala Murska Sobota.

3. člen

Ta odlok začne veljati 8 dan po objavi v Uradnih objavah pomurskih občin.

OBRAZLOŽITEV:

Zakon o komunalnih dejavnostih določa, da lahko občinska skupščina v skladu z zakonom o cestah določi kot komunalno dejavnost urejanje ulic, trgov in cest v mestih in naseljih mestnega značaja, ki niso razvrščene med regionalne in magistralne ceste.

Zakon o cestah pa določa, da kadar občinska skupščina določi, da je vzdrževanje ulic, trgov in cest komunalna dejavnost, gospodari z njimi komunalna organizacija združenega dela v skladu z načeli zakona o cestah in so njihovo osnovno sredstvo. Zakon o cestah še določa, da mora občinska skupščina odlok o določitvi cest, ulic in trgov v mestih in naseljih mestnega značaja, katerih vzdrževanje je komunalna dejavnost, sprejeti v devetih mesecih po uveljavitvi zakona.

Na seji Komiteja za urbanizem, gradbeništvo in komunalne zadeve je bilo ocenjeno, da je smotno, da se ulice, trgi in ceste izvamejo iz cestnega gospodarstva in proglasijo za komunalno dejavnost, to se posebej zato, ker je na javnih površinah v naseljih še več drugih komunalnih objektov in naprav (semafori, horizontalna in vertikalna signalizacija in podobno) in

je zato prav, da s temi javnimi površinami gospodari delovna organizacija.

Glede na to, da je devet mesečni rok po uveljavitvi zakona pretekel za sprejem predvidenega odloka, predlagamo, da se sprejme po hitrem postopku.

Radijski in televizijski spored od 5. novembra do 11. novembra

ČETRTAK

**RADIO
MURSKA SOBOTA**

15.30 — Zabavna glasba,
vmes reklamna sporočila,
16.00 — Dnevnik, 16.10 —
Glasbena oddaja, 16.30 —
Kultura in mi — mi in kultura,
17.00 — Vključitev osrednjega
slovenskega sporeda.

TV LJUBLJANA

8.35 TV v šoli: TV koledar
Odrava izpred hišnih vrat
Jedrska revolucija, Odm
Matematika, Poročila, Člove
kovo telo, 10.35 TV v šoli
Namesto odmora, Risanka
Združeni narodi, Kak
naj... , Risanka, Kolarič
Paniču, Zadnje minute, 15.4
Šolska TV: Športna gimnast
ka I., Brez računalnika m
gre, Vinogradniki, Valovanje
in energija, 17.00 Poročila
17.05 Zbis — Vida Jeran
Bajke med rožami, 17.2
Zapisi za mlade: Vilko U
mar, 17.50 Mozaik kratkeg
filma: Plavanje dojenčkov
sovjetski kratki film, 18.2
Obzornik, 18.40 Svatba, ro
portaža TV Skopje, 19.0
Spektar: Umiranje gozdov
19.10 Risanka, 19.15 Čik cak

9.26 Zrno do zrna, 19.30 T
nevnik, 19.55 Vreme, 19.5

Propagandna oddaja, 20.0
Mednarodna obzorja, 21.1
Portreti: Ferdo Vesel, 21.50
znajmenju — kronika Kor
gresia ZSJ

ODDAJNIKI II. TV MRE
ŽE:
17.25 TV dnevnik, 17.4
Trnjeva trdnjava, otroška se

Humor Vojvodine
dnevnik, 20.00 Ju

21.00 Poročila, 21.05 Gibljiv
slike, oddaja o filmu (d
22.05).

8.35 TV v šoli, 17.40 Poroč

koledar, 18.25 Kronika ob-
čin Splita, 18.45 Humor iz
Vojvodine, 19.15 Risanka,
19.30 Dnevnik, 20.00 Moni-
tor, 21.05 Nasmehnite se
prosim, 21.50 Dnevnik.

akcija, 17.00 Eci, pe
7.25 Dobro glej. 17.

prijatelj v. 17.55 Spanček Za-
spanček, 18.00 TV kuhinja
18.30 Družinski magazin, 19.00
Avstrija, v sliki, 19.30 Čas v sliki,
20.15 Vse kar ima krila — leti
(TV film), 21.25 Dve generaciji
pozneje, 21.10 Večerni šport

9.30 TV dnevnik. 20.0

Iskanje druga, TV film. 21.15 Umetnina tedna. 21.20 Šestinsedestdeset: gost: namestnik ministra za lahko industrijo dr. Imre Szabó. 22.20 TV dnevnik.

STRAN

Vlak trčil v traktor

25. oktobra ob 11.50 uri se je zgodila na nezavarovanem železniškem prehodu v bližini silosov v Lipovcih prometna nesreča. Čeprav so na signalnih napravah utripale luči in opozarjale na prihod vlaka, je Karel Pozvek iz Tešanovca, ki je peljal traktor s priklopnikom, zaradi domnevne vinjenosti zapeljal na tire. Vlakovodja Franc Grabar iz Murske Sobotice je traktor sicer opazil, zato je tudi močno zavrl, vendar je vlak kljub temu trčil v traktor, ga potisnil naprej, nakar je zadel ob betonsko hišico. Skupna gmotna škoda znaša 200 tisoč dinarjev, traktorist pa se je lažje poškodoval.

Marijan Vrabec iz Mihalovca pri Ormožu se je 25. oktobra okrog 19.30 ure peljal z osebnim avtom od Tomaža proti Žerovincem.

Menda je vozil po sredini ceste. Prav tako po sredini vozišča pa mu je šel nasproti pešec 49-letni Alojz Majcen s Stare ceste. Avto je s prednjim blatnikom zadel pešca, ta pa je z glavo udaril v streho in okvir, nato pa je s hudimi poškodbami obležal v jarku. Milan Škrlec s Stare ceste je Majcena s svojim avtom odpeljal proti zdravstvenemu domu v Ljutomeru, vendar je poškodovan med potjo umrl.

Gmotna škoda, posledica prometne nesreče z dne 27. oktobra, znaša 200.000 dinarjev. Teda dne je namreč skozi Gornji Lakoš peljal cisterno s priklopnikom Štefan Špilak iz Turnišča. Zaradi neprimerne hitrosti je vozilo v blagem levem ovinku zaneslo v desno, trčil je v vrtno ograjo in jo podrl v dolžini 31 metrov.

28. oktobra ob 19. uri se je pripetila prometna nesreča pred gostilno Adamič v Meleh. Branko Kocuvan iz Biserjan je nenadoma zapeljal na cesto izpred gostinskega lokala in tako izsilil prednost pred osebnim avtom, ki ga je po magistralni cesti Radenci-Radgona peljal Viktor Tompa iz Tropovec. Prišlo je do trčenja, v katerem se je Kocuvan lažje poškodoval, skupna gmotna škoda na vozilih pa znaša kar 500 tisočakov.

Marija Žnidarič iz Zbigovec se je 28. oktobra peljala z osebnim avtom iz Petanjec proti Radencem. Zaradi neprimerne hitrosti in nenadnega prečkanja ceste se je pred trgovino Koloniale v Radencih zgodila prometna nesreča. Tod sta namreč hotela čez cesto 7-letna otroka L. M. in Z. S., oba iz Radenec. Voznica nezgode ni uspela preprečiti in ju je zbila po vozišču. K sreči sta se poškodovala lažje.

V. Č. iz Križevca v Premurju se je 28. oktobra ob 11.45 uri peljal s kolesom z motorjem po lokalni cesti Petrovci-Križevci. Zaradi neizkušenosti (nima potrdila o poznavanju cestno prometnih predpisov) je v blagem ovinku izgubil ravnotežje, padel in se hudo poškodoval. Prepeljali so ga v bolnico.

29. oktobra ob 17. uri se je zgodila prometna nesreča v Motvarjevcih. Vzrok: nenadno prečkanje ceste. Posledica: hudo poškodovan otrok.

Voznik kolesa z motorjem N. D. iz Prosenjakovca se je peljal iz Motvarjevca proti Pordajincem. V Motvarjevcih je z desne strani dohitel otroka L. L. iz Motvarjevca. Ko ga je nameraval prehiteti, je otrok zavil na levo, hoteč čez cesto. Voznik kolesa ga je podrl, dobil je telesne poškodbe in odpeljali so ga v bolnico.

Se ena prometna nesreča se je zgodila v prejšnjem tednu. 31. oktobra ob 21.40 se je Konrad Jerab iz Preserja peljal iz Murske Sobotice proti Radencem. Ko je pripeljal v levi ovinek pri hiši številka 23 na Tišini, je osebni avto zaradi neprimerne hitrosti zaneslo na desno in je trčil v mostno ograjo. Škoda na avtu znaša 40 tisočakov, na ograji pa 5 tisoč dinarjev. Voznik se je lažje poškodoval, prav tako pa njegova sopotnica Marija. Prepeljali so ju v bolnico, vendar so ju kmalu odpustili.

Š. S.

tedenski koledar

PETEK, 5. november — Sabina SOBOTA, 6. november — Lenart NEDELJA, 7. november — Okt. soc. rev.
PONEDELJEK, 8. november — Bogdan TOREK, 9. november — Teodor SREDA, 10. november — Leon CETRTEK, 11. november — Mar-

kino

„PARK“ MURSKA SOBOTA

5. novembra ob 17. in 19.30 uri ter 7. novembra ob 15. in 18. uri ameriški barvni kinemaskopski film: „KALIGULA“; ogled filma mladini do 16. leta starosti ni dovoljen.

8. in 9. novembra ob 17. in 19. uri ameriški barvni vstavski film: „VSE KAR STE VEDNO ŽELELI VEDETI O SEKSU“; ogled filma do 16. leta ni dovoljen.

10. in 11. novembra ob 17. in 19. uri ameriški barvni kinemaskopski film: „NESREČA NA LINIJI 401“.

ČRENŠOVCI

5. novembra ob 19. uri barvni film: „BRODOLOMCI IZ BOEINGA 747“;

6. novembra ob 19. uri in 7. novembra ob 15. uri barvni film: „USODNA DIRKA“;

11. novembra ob 19. uri barvni film: „LAŽNE HČERI LAŽNEGA ZDRAVNIKA“; ogled filma mladini do 16. leta starosti ni dovoljen.

LEDAVA

6. novembra ob 17. in 19.30. uri ameriški film: „NOROSTI V AVTOKAMPU“;

7. novembra ob 17. in 19.30. uri ameriški film: „BARAKUDA“;

9. novembra ob 17. in 19.30. uri ter 10. novembra ob 19.30. uri švedski film: „PASTUH“;

11. novembra ob 17. in 19.30. uri italijanski film: „PRELUKJANI DOLAR“.

KRIŽEVCI PRI LJUTOMERU

6. in 7. novembra film: „UČNA LETA IZUMITELJA POLŽA“.

GORNJA RADGONA

5. novembra ob 19. uri angleški film: „DIVJI FANT — CLASH“;

6. novembra ob 19. uri grški film: „EMANUELA — KRALJICA SADOSA“; ogled filma mladini do 15. leta ni dovoljen.

7. novembra ob 17. in 19. uri ameriški film: „HEROJI NEBA“;

10. novembra ob 17. in 19. uri ameriški film: „KASKADER“;

11. novembra ob 19. uri ameriški film: „DRAGA MAMI“.

prodam

MOPED TOMOS 15 SLC (pet prestav), zelo dobro ohranjen, z

opremo, registriran do 8. 7. 1983, ugodno prodam. Bone priložim. Dominko, Renkovci 125, p. Turnišče. M-4011

KORUZO NA STORŽIH, 2,5 toni, prodam. Alojz Gregor, Doležlje 58. M-4012

SUHE BOROVE PLOHE PRODAM. Lipovci 83. M-4013

TRAKTOR STEYR, 18 KS, s priključki, prodam. Kocet, Od-ranci 61. M-4014

900 kom. nove zarezne strešne opeke (dvojni folc) in 65 kom. betonske opeke za temelje prodam. Ogled in dogovor možen vsak dan od 15. ure naprej na Miklošičevi ulici 15. M. Sobotica. M-4015

MOTORNO ČRPALKO in 1200 l sod za gnojnico ter mešana drva prodam. Strukovci 15. M-4016

TRAKTOR URSUS 355 UGODNO PRODAM. Štefan Tibaut, avtoprevoznik, Hotiza-Ložič. M-4017

REZERVNE DELEŽA VW 1300 in motor, starejši tip, prodam. Jože Tkalec, Kapelski vrh 16. M-JT

TOVORNI AVTO Z 645 AD PRODAM. Tone Herbar, Ormoška 11/a, Ljutomer. In-385

MALE PUJSKE PRODAM. Dušan Celec, Puconci 89/e. M-4018

DVE KRAVI, breji, vozni, ugodno prodam. Prečna 18. Bakovci. M-4019

KRAVO, brejo šest mesecev, mlado, prodam. Lemerje 23, p. Puconci. M-4020

FORD TAUNUS 1.3, letnik 1975 in R-4, karambolirano, letnik 1979, prodam. V račun vzamem tudi gradbeni material. Bratanci 162. M-4021

MALE PUJSKE PRODAM. Krog 140. M-4023

GOLF, letnik 1978, barva rdeča, prodam. Domajinci 32, p. Can-kova. M-4025

ŠIVALNI STROJ DANICA ELEKTRONIK, malo rabljeni, prodam. Andrejci 13, p. Mar-janci. M-4028

MOPED, zelene barve, 5-prestav, dobro ohranjen, letnik 1978, prodam. Franc Čerpnjak, Motovilci 49, p. Grad. M-4029

CITROEN GS, letnik 1979, ugodno prodam. Delno vzamem tudi ček. Telefon 23-365. M-3040

kupim

OTROŠKO POSTELJO KUPIM. Naslov v upravi lista. M-3974

MOTOR ZNAMKE CONOR (diesel), ZA KOSILNICO BCS, lahko tudi v neuporabnem stanju, kupim. Zrinski, Kidričeva 16, telefon 069-23-739. M-3991

CERADNO KABINO ZA FER-GUSON 35 KUPIM. Fujs, Vi-donci 14. M-3995

MALO PEČ NA TRDA GORI-VA (tako imenovani gašper ali forjanek), kupim. Ponudbe na upravo Vestnika. M-ŠC

PREDNJE in ZADNJE OGRE-VANO STEKLO ZA ZASTAVO 101 KUPIM. G. Radgona, telefon 74-576. M-4022

sobe

NA STANOVANJE SPREJMEM RESNA ZAKONCA BREZ OTROK ali samskega moškega, najraje gradbenega delavca. Ponudbe na upravo lista. M-3996

razno

V soboto, 23. oktobra sem v okolici gostilne Svetec v Salovcih izgubila zlato zapestnico. Prosim, nega najditelja prosim, da mi jo vrne, ker mi je drag spomin. Berta Ficko, Blagovnica-manufak-tura. M-3987

VW 1200 (HROŠČ), letnik julij 1976, dobro ohranjen, prevožen 70.000 km, zamenjam tudi za največji traktor steyr 86. Naslov v upravi lista. M-3976

OBVESTILO! Cenjene stranke obveščam, da montiram in balansiram vse vrste avtomobilskih gum. Na zalogo imam vrste avto plašči. Se priporočam avtomobilski Hašaj, Copova 26. M. Sobotica. M-4026

POGREŠANO! V neznano se je zatekla psič-nemška ovčarka Kala. Prosim vsakogar, ki bi jo opazil, da sporoči na naslov: Petovar, Ijaševci 1, p. Križevci pri Ljutomeru ali na PM. In-386

SPOROČILO NAROČNIKOM VESTNIKA!

Letošnje leto se že izteka. Le še slaba dva meseca sta do novega leta. Ta dni smo odposlali položnice vsem tistim naročnikom, ki doslej niso plačali naročnine za Vestnik. Prosim jih, da svoje obveznosti čimprej poravnajo. Dveletnim naročnikom, ki ne bodo plačali naročnine Vestnika do konca tega leta, pa bomo morali dostavo z novim letom ukiniti. Upamo pa, da se zavedate, da z naročilom časopisa nastanejo stroški, svoje finančne obveznosti pa lahko poravnamo le, če so plačane naše storitve, sem pa spade tudi naročnina.

Naročnike iz tujine prosimo, da pošljejo naročnino s čekom ali po poštni nakaznici na naslov: Zavod za časopisno in radijsko dejavnost, M. Sobotica, Titova 29/1.

UPRAVA VESTNIKA

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše drage mame, tašče in stare mame

Jožefe Rajner

iz Rakičana

se iskreno zahvaljujem vsem sorodnikom, dobrim sosedom in znanecem, ki ste jo v tako lepem številu pospremili na njeni zadnji poti, darovali vence in cvetje ter nam izrekli sožalje. Zahvala g. župniku za pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke, sodelavcem Srednje zdravstvene šole Rakičan in Domu oskrbovancev Rakičan za darovano cvetje, ter predstavniku KS Rakičan za poslovilne besede ob odprtem grobu. Posebna zahvala družinam Sedonja, Vljaj, Banič in Jenko za vso pomoč.

Vsem še enkrat — iskrena hvala!

Zalujoči: hčerka Kristina z možem Jožetom, vnuki Jožek Vlado in Feri z družino

INTEGRAL GOLFTURIST JESENSKI IZLETI

- BEOGRAD — AVALA 13. in 14. 11. 1982
- TITOV DRVAR — JAJCE — KOZARA 13. in 14. 11. 1982
- MARTINOVCI IZLETI 1 dan
- za DAN REPUBLIKE 1-dnevni izlet, 4-dnevni paketi ob morju in v toplicah
- SMUČANJE 82/83 v domovini in tujini
- SILVESTROVANJE — NOVO LETO
- Letalske vozovnice, rezervacije hotelov in ostale turistične informacije dobite pri vaši agenciji TURIZEM IN RENT-A CAR PE LJUTOMER, Glavni trg 1 in PE ORMOŽ, Vrazova 5.

VESTNIK

Glasilo občinskih konferenc SZDL Murska Sobotica, Gornja Radgona, Lendava in Ljutomer — Izdaja Zavod za časopisno in radijsko dejavnost Murska Sobotica, Titova 29/1 — Ureja uredniški odbor:

Stefan Dravec (direktor in glavni urednik), Juš Makovec (pomočnik direktorja in glavnega urednika), Ludvik Kovač (odgovorni urednik), Brigita Bavčar, Jani Dominko, Jože Graj, Milan Jerše, Dušan Lopar-nik, Feri Maučec (sport), Vlado Pavco, Štefan Sobočan, Janko Stolnik (dopisništvo), Branko Žunec, Gon-ter Endre (tehnični urednik), Nevenka Emri (lektor), Naslov uredništva in uprave: Murska Sobotica, Titova 29/1 — Telefon: novinarji 21-231, 21-064 in 21-383; direktor in glavni urednik, odgovorni urednik, na-ročniški oddetek, računovodstvo, gospodarsko-propagandna služba in tajništvo 21-064 in 21-383, dopisniš-tvo Gornja Radgona tel. 74-597, dopisništvo Lendava tel. 75-085 in dopisništvo Ljutomer tel. 81-317 — Nenaročenih rokopisov in fotografij ne vračamo — Celoletna naročnina 375,00 din, polletna 188,00 din, letna naročnina za inozemstvo 875,00 din, celoletna naročnina za delovne organizacije 500,00 din. Tekoči račun pri SDK Murska Sobotica 51900-603-30005 — Devizni račun pri Jugobanki Ljubljana 50100-620-000112-25730-30-4-01176 — Cena posamezne številke 10,00 din. Tiska ČGP Večer Maribor — Po pristoj-nem mnenju je Vestnik oproščen plačila temeljnega davka od prodajnega proizvoda.

vsak
četrtek
VESTNIK

prodam

TRAKTORSKO ŽAGO ZA ZAGANJE DRV, možnost priključitve na ferguson ali steyr, prednje in zadnje steklo, ter zadnje luči za austin 1300 prodam. Informacije: Gibina 45. p. Ljutomer. In-348

KVALITETEN HLEVSKI GNOJ (v okolici Ljutomera) prodam. Naslov v upravi lista. M-3975

BMW, dobro ohranjen, prodam. Sadl. Stara 20. Murska Sobota. M-3970

OTROŠKI SEDEŽ ZA AVTO prodam. Informacije: Blagovnica — usnjena galanterija M. Sobota. M-3980

GOLF JL NAPRODAJ, Peter Viher, Vrtna 6. M. Sobota. M-3981

MALE PUJSKE PRODAM! Krog 140. M-3984

TAM 4500, PREKUCNIK, registriran do decembra, prodam. Stanko Šrajner, Bunčani 34. p. Veržej. M-3982

ZIMSKE PLASČE: ženski sivi in črni, št. 46, ter moški plašč, št. 50, prodam. Mladinska 62. M. Sobota. M-3986

OSEBNI AVTOMOBIL R-4, letnik 1977, prevoženih 55.000 km, ugodno prodam. Ogled možen vsak dan od 16. ure naprej. Naselje 14. divizije št. 60. M-3990

KOBILO, staro deset let, prodam. Skakovci 65. p. Cankova. M-3990

GRADBENI BARAKO, uporabno tudi za čebelarje, prodam. Informacije po 14. uri: telefon 72-268 ali 74-145. M-3992

ELEKTRIČNI RADIATOR prodam. Murski Črnci 18. M-3993

48 AROV ZEMLJE, primerno za vinograd ali vikend, prodam. Naslov v upravi lista. M-3994

HISO V MURSKI SOBOTA prodam najboljšemu ponudniku — najraje zdomecu. Ponudbe na upravo lista. M-3997

TROSED (ležišče) in dva fotelja, novo, ugodno prodam. Informacije po 16. uri. Zorana Velnarja 27. Murska Sobota. M-3998

AUSTIN 1300, registriran, prodam. Informacije vsak dan od 12. do 13. ure, razen sobote in nedelje, po telefonu 74-048. M-4000

PRALNI STROJ GORENJE, rabljeni, prodam. Naselje 14. divizije 8. Murska Sobota M-4001

ZASTAVO 101, letnik 1972, prodam v celoti za dele. Naslov v upravi lista. M-4004

KOMBI PEČ PRODAM, Štedana Kovača 1. Murska Sobota. M-4006

MOSKVIČ KARAVAN, registriran do 25. junija 1983, prodam. Telefon 73-205. M-4007

ZASTAVO 750, letnik 1974, prodam za 25.000 din. Informacije po telefonu dopoldne 73-018 ali Dani Močnik. Podgrad 11. G. Radgona. M-4008

HLADILNIK PRODAM, Janez Fujs. Partizanska 19. M. Sobota — po 14. uri. M-4009

ZAHVALA

Po težki in neozdravljivi bolezni nas je v 71. letu starosti za vedno zapustil naš dragi mož, oče in dedek

Bela Železen

iz Lemerja

Ob boleči izgubi se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem ter vsem, ki ste nam v težkih trenutkih stali ob strani in dragega pokojnika pospremili na njegovi zadnji poti, sočustvovali z nami ter nam izrekli sožalje, njegov grob pa zasuli s cvetjem. Posebna zahvala g. župniku za pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke, govorniku KS za poslovične besede ter kolektivoma OZD Mura in Blisk.

Lemerje, Moščanci, 16. 10. 1982

Žalujoči: žena Gizela, hčerka Anica s sinom, sin Dezider z družino in ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Ob boleči in prerani izgubi dragega moža, očeta, tasta in starega očeta

Ivana Kuplena

med. tehnika

se iskreno zahvaljujemo družinam Kuzmič, Luthar in Rajnar, ki so nam v teh težkih trenutkih stali ob strani in nas tolažili. Zahvala dr. Štivanu in osebju internega oddelka soboške bolnišnice za posebno prizadevnost v njegovih zadnjih urah življenja. Zahvaljujemo se vsem sorodnikom, sosedom, sodelavcem in znancem za darovano cvetje ter izraženo sožalje. Lepa zahvala kolektivom GP Zvezda, kirurškega oddelka bolnišnice M. Sobota, Jeklotehne in Livarne Lenart ter GD Rakičan za darovane vence in izrečeno sožalje. Hvala duhovniku za pogrebni obred, govornikom za poslovične besede in pevkemu zboru iz Rakičana za odpete žalostinke.

Rakičan, 25. X. 1982

Žalujoči: žena Helena, sinova Janez in Stanko z družinama, mama, sestra in drugo sorodstvo

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše drage mame in stare mame

Ane Lebar

iz Turnišča št. 52

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem ter botrini Čizmazija in Zadravec, ki ste jo pospremili na njeni zadnji poti ter zasuli njen grob s cvetjem in venci. Iskrena hvala župniku Ratniku in kaplanu Antolinu za pogrebni obred, kolektivoma TOZD Planika, Gorenje-Varstroj TOZD TVO in firmi Vidally iz Avstrije, OZNS Lendava in NK Turnišče. Hvala pevkam in planškemu oktetu za odpete žalostinke ter govorniku KS za poslovične besede.

Turnišče, G. Lakoš, Portorož, 21. oktobra 1982

Žalujoči: sinovi Anton, Jože, Alojz, Štefan, Ivan, Franc, Avgust in Stanko z družinami

ZAHVALA

V 76. letu starosti nas je za vedno zapustil naš oče, tast in dedek

Viljem Kerec

iz Otovec

Med nami je nastala praznina, v naših srcih bolečina. Težko je spoznanje, da te ni več med nami in nadvse boleča je resnica, da te nikoli več ne bo. Naše misli so pri tebi in tvoj dragi lik ostane v naših srcih do konca dni.

Ob boleči izgubi se iskreno zahvaljujemo dobrim sosedom Drvaričevim ter Janiju in Aleksandru Horvatom, Prosečevim in Zavčevim, ki so pokojniku bili vedno v pomoč, nam pa pomagali v težkih trenutkih. Hvala vaščanom iz Otovec, sorodnikom, prijateljem in znancem, ki ste ga v tako velikem številu pospremili na njegovi zadnji poti, mu darovali vence in cvetje, nam pa ustno ali pisмено izrekli sožalje. Iskrena zahvala g. duhovniku za pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke, predstavnic KS Mačkovi in poveljniku gasilcev za poslovične besede ter gasilec, katerih vestni član je bil pokojnik.

Posebna zahvala tudi predstavnikom sindikalne podružnice Potrošnik TO Merkur, kolektivu Zelezotehne iz M. Sobote in društvu upokojencev.

Žalujoči: hčerki Sida in Irena ter sin Vili z družinami

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše drage mame in stare mame

Vilme Torma

iz Lendave

se prisrčno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem ter vsem, ki ste jo pospremili na njeni zadnji poti, njen grob prekrili z venci in cvetjem, nam pa izrekli sožalje. Iskrena zahvala duhovniku za pogrebni obred in pevkam za odpete žalostinke.

Lendava, 26. 10. 1982

Globoko žalujoči: hčerka Gizela z možem Mirkom, hčerka Anica z možem Jožetom ter vnuki Slavica z družino, Bojan in Igor

ZAHVALA

Ob boleči izgubi, ko nas je v 74. letu starosti za vedno zapustil naš dragi oče, brat, tast in stari oče

Štefan Sambt

iz Lukačevce

se iskreno zahvaljujemo vsem sosedom in sorodnikom, ki ste nam v težkih trenutkih pomagali, mu darovali vence in cvetje ter ga v tako lepem številu pospremili na zadnji poti. Posebna zahvala dr. Horvatu in dr. Štivanu za zdravniško pomoč, g. duhovniku za pogrebni obred in pevcem za odpete žalostinke.

Žalujoči: VSI NJEGOVI

V SPOMIN

6. novembra mineva eno leto, polne žalosti in bolečine, odkar nas je tragično zapustil naš dragi mož, očka, sin, vnuk, brat, zet in stric

Marjan Tkalec

iz Dokležovja

Boleč in nepozaben je v naših srcih spomin na tebe. Solze ne morejo izbrisati krutega spoznanja, da te ni več med nami, da ni več tvojega veselega nasmeha in z ničemer ne moremo napolniti praznine, ki je nastala v našem domu.

Vsem, ki obiskujete njegov prerani grob, mu prinašate cvetje in prižigate sveče, iskrena hvala!

Žalujoči: žena Elizabeta, sin Sašo, hčerka Marjanca in ostalo sorodstvo

Obisk v Dobrovniku

V četrtek, 28. oktobra, je Pomurje obiskal Livio Jakomini, predsednik komisije za narodnosti skupščine SR Slovenije.

Ustavljal se je tudi v KS Dobrovnik, ki je največja na narodnostno mešanem območju. S političnim aktivom se je pogovarjal o delu in življenju krajanov, zanimalo ga je ureničevanje pravic pripadnikov madžarske narodnosti. Krajanje so delovanje KS zelo realno ocenili. Politični aktiv se sestaja po potrebi. S skupnimi močmi so uspešno izvedli vse akcije: izgradnja infrastrukture, zdravstvene ambulante. V gradnji je največji objekt — kulturni dom. Zaradi stabilizacije se je delo zavleklo.

Vaščani so odkrito dejali, da se kjerkoli v lendavski občini lahko pogovarjajo v svojem materinem jeziku. Vse akcije dokazujejo, da je sožitje med dvema narodoma doseglo zaželeno stopnjo razvoja.

Etelka M.

Na trgatvi

V soboto, 16. oktobra, nas je 52 mladih, med njimi tudi nekaj pionirjev OŠ Cankova, v okviru Počitniške zveze Slovenije, bilo na trgatvi v gornjeradgonskih gorah na Hrašenskem vrhu. V šestih urah smo natrgali 15 kadi grozdja; to je približno 6.000 kg. Za kilogram nabranega grozdja bomo dobili 1.20 dinarja. Zaslužni denar bomo porabili za izlet. L. D.

Iz ljutomerskega Mizarstva

GLASBENE SKRINJICE ZA CHIKAGO

Pred nedavnim so iz Lesnina tozda Mizarstvo v Ljutomeru poslali na ameriško tržišče v Chicago drugo pošiljko glasbenih skrinjic, novega proizvoda, od katerega si v kolektivu, ki se sicer

vzorec in je štela le 50 kosov — jim še ni znano. Vodja komercialne Nada Postružnik nam je povedala, da bodo najverjetneje zanesljive informacije s tržišča dobili šele po tretji pošiljki — v njej bo

Na ameriškem tržišču v Chikagu so se v zadnjih dveh mesecih pojavile glasbene skrinjice Lesnina tozda Mizarstvo iz Ljutomera.

ubada s hudimi organizacijskimi in proizvodnimi težavami, ob polletju pa je imel tudi okrog 30 milijonov izgube, precej obetajo.

Gre za manjši izdelek, ki velja na tržišču ZDA 15,50 dolarjev, vanj pa je moč vstaviti gramofon, plošče, kasetofon, kasete in podobno. Funkcionalnost mu poleg tega zagotavlja premočnost, saj je omenjena skrinjica hkrati kot nekaj glasbeni voziček, ki se ga da poljubno premikati iz prostora v prostor. Kakšni so odmevi na to drugo pošiljko 1221 glasbenih skrinjic — prva, poslana konec avgusta, je bila bolj za

1900 glasbenih vozičkov — ki jih bodo prav te dni poslali v Chicago. Te jim bodo tudi dobra osnova za planiranje v prihodnjem letu, ko se nadejajo, da bi se — če bo šlo vse po sreči — lotili serijske proizvodnje po 10 tisoč kosov.

Kljub temu da bodo po tej poti v Lesninin tozdu Mizarstvu v Ljutomeru prišli do dragocenih deviz, se — kot je priznala Postružnikova — pojavljajo določeni pomisleki. V prvi vrsti ta, da računica razkoraka med vloženim delom in materialom ter končnim iztržkom prinaša rdeče številke, kar zagotovo ni spodbudno. B. Žunec

POŽARNO VARSTVO

Premalo skrbi preventivi

Tudi pri nadaljnjih preventivnih požarnovarnostnih pregledih, ki so jih opravili predstavniki inšpekcijske službe, uprave notranjih zadev in gasilske organizacije, so bile ugotovljene nekatere pomanjkljivosti na področju varstva pred požarom.

V lendavskem Primatu je bilo ugotovljeno, da nimajo izdelane ocene požarne ogroženosti, na osnovi katere bi morali tudi nabaviti potrebno opremo. Prav tako v temeljni organizaciji nimajo ustanovljene ustrezne gasilske enote, temveč le zaposlenega poklicnega gasilca. Ne opravljajo rednih meritev hidranta omrežja, od štirih zaposlenih kurjačev imata le dva strokovni izpit. V proizvodnih in skladiščnih prostorih je premalo ali pa sploh ni nameščenih ustreznih napisov za prepoved kajenja, zasilne izhode in za ročne gasilne aparate. V lakirnici imajo gorljive predmete, v skladišču repromateriala in polizdelkov pa dotrajano peč na olje ter neustrezen odvod dima. Najdene so dotrajane požarne deske z hidrantsko opremo, nekateri hidranti pa

Pri preventivnih požarnovarnostnih pregledih se marsikaj ugotovi. Tako kot na primer v TMI v Murski Soboti.

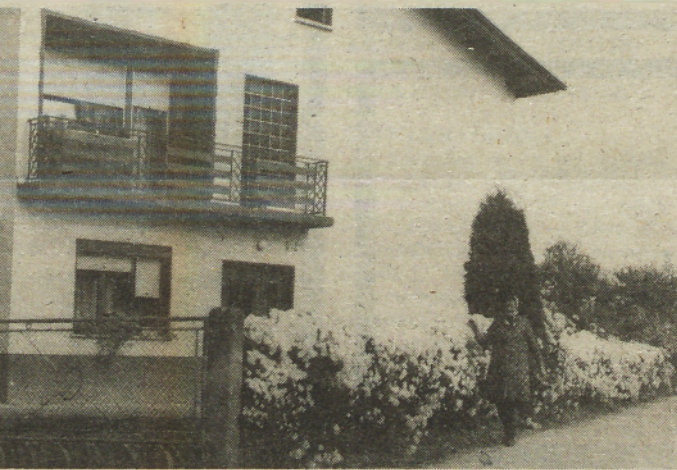
Foto: M. Pravič

so bili založeni. Sistem alarmiranja ob požaru ne funkcioniira. V celotnem kompleksu pa je potrebno odstraniti razne gorljive snovi in odpadke, hkrati pa namestiti dovolj kovinskih posod za odlaganje odpadkov.

V tovarni pletenin Beltin-ka iz Beltincev so ugotovili, da manjkajo zaščitna stekla na stropnih svetilkah in imajo poškodovano strelkovno inštalacijo. V proizvodnih in skladiščnih prostorih bi mo-

rali označiti zasilne izhode in oznake o prepovedi kajenja ter določiti poseben prostor za kadilce. Koši za odpadke bi morali biti pločevinasti, dodatno pa bi bilo potrebno namestiti ročne gasilne aparate in jih razporediti na dostopna mesta. Gasilsko-tehnična enota bi morala enkrat mesečno izvesti praktično vajo gašenja in reševanja, vsi člani te enote pa bi morali imeti tečaj o ravnanju in uporabi z gasilskim orodjem.

F. M.

ROŽNI PLOT — Ponekod še posebej skrbijo za urejeno okolico svojih domov. Ulice ob vaških cestah so z obeh strani obdane z živimi ograjami, okrasnim grničevjem ali nasadi rož. Tako je tudi na Bistricah. Te dni je pritegoval še posebno pozornost rožni plot ob domačiji Rozalije Gjura iz Gornje Bistrice, ki je bil ves v cvetju. Ne le, da je vsakdo, ki se je peljal tam mimo, občudoval njihovo „ograjo“, ampak so imeli obenem tudi dovolj rož za okrasitev grobov ob dnevu mrtvih.

(Foto: J. G.)

V KMETIJSKEM KOMBINATU GORNJA RADGONA

Sklenili trgatev

Danes so končali z letošnjo trgatvijo v vinogradih gornjeradgonskega kmetijskega kombinata. Na vseh 198 hektarjih so natrgali okrog 220 vagonov grozdja.

Da je precej obilna grozdna bera pod strebo in že predelana — lastni kombinatov predelovalni center je bil maksimalno izkoriščen ves čas trgatve — je v veliki meri zaslug solidarnostne pomoči šolarjev in delavcev iz gornjeradgonske občine. V številnih enodnevniških akcijah so še posebej prednjačili učenci gornjeradgonske osnovne šole, osnovne šole iz Radenec, osnovnošolci s Tišine, pa tudi dijaki centra usmerjenega izobraževanja iz Murske Sobotice. Rokave pa so zavihali tudi delavci, in to predvsem upravni: delavci uprave skupščine občine Gornja Radgona, občinskih družbenopolitičnih organizacij, občinskega štaba teritorialne obrambe, pa tudi sami delavci iz drugih TOZD v kombinatu: gozdarji in delavci kombinatovih skupnih služb. Nesebično pomoč pa so izkazali tudi delavci obeh sorodnih kmetijskih organizacij iz občine, delavci kmetijske zadruge in VG Kapela, kjer so trgatve končali že prej.

Skratka, pri letošnji trgatvi na površinah kmetijskega kombinata se je ponovno izkazala nesebična solidarnost in zrelost občanov — od kratkohladičnikov do starejših. Pohvale vredna gesta, ki mora najti v življenju te družbenopolitične skupnosti prostor še kje drugje.

vp

OB 1. NOVEMBRU—DNEVU MRTVIH

Številne žalne slovesnosti v Pomurju

Ob 1. novembru dnevu mrtvih so bile številne komemorativne slovesnosti v vseh štirih pomurskih občinah, na katerih so se spomnili padlih borcev narodnoosvobodilne borbe in ljudske revolucije, žrtve fašističnega nasilja in drugih. Ob tej priložnosti so položili vence in cvetje na sleherni spomenik in spominsko obeležje ter na grobove umrlih svojcev, znancev in prijateljev, ki so vtisnili neizbrisni spomin v srca svojih zanamcev.

Osrednje občinske komemorativne slovesnosti so bile že v petek, 29. oktobra, popoldne. Tako je bilo ob spomeniku padlim v NOB na Prešernovi ulici v Ljutomeru, kjer sta žalno slovesnost organizirala KK SZDL in OK SZMS. Zbranim je spregovoril novi predsednik občinske konference zveze socialistične mladine Jože Viher, v kulturnem programu pa so sodelovali učenci osnovne šole Ivan Cankar iz Ljutomera in godba na pihala. Delegacije borcev in mladine pa so položile vence na vsa pomembnejša spominska obeležja v občini, na pokopališču in pri spomenikih Jakobu Babiču in Jurešu, borcem s prekomorske brigade in drugje. Podobno je bilo tudi v ostalih krajevnih skupnostih ljutomerske občine, kjer so pokroviteljstvo nad posameznimi spomeniki in spominskimi obeležji prevzele delovne organizacije.

Delegacija občinskega odbora zveze borcev iz Lendave pa je minulo soboto položila venec na spomenik umrlih v taborišču Sarvar na Madžarskem. V nedeljo so borci in mladina položili 25 vencev na grobove padlih borcev za svobodo, žrtve fašističnega nasilja na območju celotne lendavske občine. Delegacija borcev pa je skupno s pokrovitelji, to je z osnovnimi šolami in organizacijami združenega dela, poskrbela, da so bili vsi spomeniki in spominska obeležja ustrezno okrašena.

V Gornji Radgoni so imeli osrednjo komemorativno slovesnost v petek popoldne, ko so se pred spomenikom revolucije na Partizanski cesti zbrali številni občani in delovni ljudje, borci in mladina. Ob tej priložnosti je govoril Rihard Ovčec, predsednik sveta za ohranjanje in razvijanje revolucionarnih tradicij pri OK SZDL, kulturni program pa sta izvedli obe radgonski osnovni šoli Jože Kerenčič in dr. Janko Šlebingar, vojaki in delavci Gorenje-Elrada-pokrovitelji omenjenega spomenika. Položili so tudi vence, ki so jih tudi že prej na vsa spominska obeležja v občini položili predstavniki delovnih organizacij, predvsem pa osnovnih šol. Zlasti so se spomnili grobov Frančka Pintariča in Marije Rožman ter ostalih spominskih obeležij.

Tudi v murskosoboški občini se je ob dnevu mrtvih izvršilo več komemorativnih slovesnosti. Osrednja je bila na pokopališču v Murski Soboti pred spomenikom padlim za svobodo, borcem narodnoosvobodilne borbe in žrtvam internacije v drugi svetovni vojni. Delegacije borcev in mladine pa so položile vence in cvetje tudi na grobove padlih rdečearmajcev. Na komemorativni slovesnosti je govoril Štefan Sabjan, predsednik občinskega odbora zveze borcev NOV. V kulturnem programu so sodelovali pevski zbor in recitatorji srednješolskega centra iz Murske Sobotice in godba na pihala. Podobne žalne slovesnosti so bile tudi v ostalih krajih murskosoboške občine, kjer so spomnili vseh umrlih, ki so žrtvovali svoja življenja za jutrišnji lepši dan v svobodni samoupravni socialistični družbi.

Milan Jerše

PETROVCI

V vsaki vasi skupen telefon

V krajevni skupnosti Petrovci so se odločili, da bodo imeli v vsaki od desetih vasi skupen telefon, ki bo ob vsakem času na voljo organizacijam in društvom, ob nujnih primerih pa tudi občanom, ki nimajo zasebnih telefonov.

V sedmih vaseh take telefone že imajo, kmalu ga bodo priključili v Adrijancih, nato pa še v Petrovcih in Peskovcih. Ob solidarnostnih, so za te namene zagotovili precej sredstev s samopriskupkom.

—js—

TIŠINA

Temeljita gasilska preizkušnja

V mesecu varstva pred požari so tudi na tišinskem sektorju temeljito preizkusili pripravljenost, usposobljenost in opremljenost gasilskih društev. Niso zadovoljni Obveščanje je bilo hitro. V petančjih je bila mokra vaja, v ostalih društvih so preizkusili hitrost in avtomobile, pa tudi preverili dejavnosti so posvetili precej pozornosti, posebno hranjenju tekočega goriva.

ŽIŽKI

Še dva transformatorja

Poraba električne energije je tudi v Žižkih čedalje večja, zato so zgradili še dva transformatorja. Polovico sredstev so prispevali krajanje sami, ostalo pa TOZD Elektro Murska Sobotica.

J. Ž.

